

Vänsterpartiets budget för 2020

Välfärden först!

Bryt den destruktiva nedskärningspolitiken

För ett jämlikt, hållbart och solidariskt Haninge

Av var och en efter förmåga
Åt var och en efter behov

Härmed överlämnar Vänsterpartiet Haninge sitt förslag till mål och budget för 2020-2021 till Haninge kommuns kommunfullmäktige.

Haninge 2019-06-05

A handwritten signature in grey ink, which appears to read 'Samuel Skånberg', is positioned above the printed name. The signature is fluid and cursive, written over a thin horizontal line.

Samuel Skånberg
Gruppledare

Förslag till beslut

Vänsterpartiet föreslår att kommunfullmäktige beslutar

1. Utdebiteringen för 2020 för Haninge kommun fastställs till 20:41 per skattekrona, vilket är en skattehöjning på 73 öre.
2. Bifogat förslag till Mål och budget 2020- 2021 fastställs.
3. Haninge kommun ingår, såsom för egen skuld en borgensram om 4 700 mnkr, jämte därpå löpande ränta och kostnader för Tornberget Fastighetsförvaltnings AB:s låneförpliktelser.
4. Att kommunen inrättar en social investeringsfond för medel som uppkommer vid eventuellt överskott.

Samuel Skånberg
Gruppledare

1. Kommunledningens ofärdiga budget - en gris i säcken	10
1.1 Förskolan blir slagpåsen i årets budget	11
1.2 Bostadsbrist leder till sociala problem	12
1.3 Hårdför bostadspolitik försämrar integrationen	15
1.4 Det förebyggande sociala arbetet går i graven?	17
1.5 Vi måste behålla personalen som vill jobba med våra äldre	18
2. Introduktion och sammanfattning av Vänsterpartiets budget	20
2.1 Det heliga överskottsmålet	20
2.2 Grundbultar i Haninges ekonomi	22
Är kommunen skuldsatt upp över öronen?	22
Hur står sig Haninge kommun gentemot andra kommuner?	26
2.3 Ekonomiska driftsramar per nämnd (tkr)	28
2.3.1 Kommunstyrelsen	30
Effektiviseringar	30
Satsningar och kvalitetshöjande verksamhet	31
2.3.2 Grund- och förskolenämnden	31
2.3.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	32
2.3.4 Socialnämnden	33
2.3.5 Stadsbyggnadsnämnden	34
2.3.6 Äldrenämnden	34
2.3.7 Kultur- och demokratinämnden	35
2.3.8 Idrotts- och fritidsnämnden	35
2.4 Vänsterpartiet syn på skatter	36
Skattesänkningar i Haninge urholkat välfärden	37
3. Klimatet måste in i den ekonomiska kalkylen!	39
Ta fram en koldioxidbudget för Haninge	39
4. Vänsterpartiets politiska utgångspunkter	40
Inledning	40
4.1 Ett hållbart Haninge där alla har råd att bo	42
4.2 Miljö och klimat	43
4.3 En jämlik utbildning med hög kvalitet	43
4.4 Ett jämlikt och tryggt Haninge - en meningsfull fritid	44
Fritid	44
Kultur	45
Idrott	46
Fritid, kultur och idrott i Haninge	46
4.5 Full sysselsättning och ett hållbart arbetsliv	47
4.6 Omsorg utifrån behov, inte vinster	48
Lex Sara	49

Vänsterpartiet drev på för stopplag mot privatisering av sjukhus	49
Massiv privatiseringsoffensiv efter borgerliga valsegrar 2006	49
Nya skandaler, protester och mer motorganisering	50
Tvingande vårdval i hela landet efter valet 2010	50
Frågan exploderar – vanvård på Caremas äldreboende 2011	50
Stort genomslag för V-förslag 2012	50
HVB-hem infogas i modellen 2014	51
Utredning om att stoppa vinstjakten i välfärden	51
Lagförslaget om omsorg och skola klart januari 2018	51
Januariöverenskommelsen	52
Stärk välfärden i Haninge	52
4.7 Avskaffa New Public Management	52
Kort historisk: bakgrund till New Public Management	53
Politisk och ekonomisk NPM-styrning i teorin	53
Förvaltningens styrning av arbetet	54
Statligt inflytande över arbetet	54
Hur påverkas medarbetaren av NPM?	54
Kontroll/Uppföljning	54
Effektivisering – spring fortare	55
Budgetdisciplin – Förvaltningskultur	55
5. Kommunfullmäktiges uppdrag, mål och styrtalet 2020-2021	57
Miljö och klimat	57
Bostäder	58
6. Nämndvisa ramar direktiv och uppdrag 2020-2021	59
6.1 Kommunstyrelsen	60
Inrätta en social investeringsfond	60
Organisation och ledning	61
Beredning av beslut	62
Anknytning till forskning	62
Inför en jämställdhetsmiljön	62
Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet	63
Skapa ett kommunalägt energibolag	63
Energieffektivisering och energiproduktion	63
Mer fart i miljö- och klimatarbetet	64
Koldioxidbudget för Haninge	65
Billiga och klimatsmarta hyresrätter	65
Minska sjukfrånvaron	66
Demokratisera kommunens verksamhet	66
Socialt bokslut	67
6.2 Grund- och förskolenämnden	67
Rätt till heltid i förskolan	68

Mindre barngrupper	69
Verksamhet i egen regi	70
Satsa på NPF-certifiering	70
Inför en Barnombudsman	70
Barn i rörelse	70
Bra skolmat	70
6.3 Socialnämnden	72
Tak över huvudet	72
SL-kort	73
Arbetsstidsförkortning	73
Utöka korttidskontrakten för nyanlända	73
Satsa på förebyggande insatser	74
Värna föreningarna och ideella krafter	74
Satsa på rehabilitering	75
6.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	76
Återinför teoretiska gymnasiekurserna på Centrumvux	76
6.5 Stadsbyggnadsnämnden	77
Värna den biologiska mångfalden	77
Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen	77
Inrätta ett cykelråd	78
Strandskyddet	78
Fler hyresrätter i stadsplaneringen	78
Plan för att bryta bostadssegregationen	79
Feministisk stadsplanering och barnperspektiv	79
Bygg tillgängligt	79
6.6 Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnd	80
Satsning på utbildning	81
En arbetsmarknad utan diskriminering	81
Sommarjobb	81
Kooperativa, personalägda och sociala företag	81
Vita jobb-modellen	82
Miljö- och klimatsmart näringsliv	82
Samordnade varustransporter	83
6.7 Idrotts- och fritidsnämnden	83
Goda fritidsmöjligheter för alla	84
Alla barn ska kunna simma	84
Kollo för alla barn	84
Jämställd fritid	84
Fritidsgårdar och ungdomsgårdar	84
Inför fler fältare	85
Påbörja arbetsstidsförkortning	85
6.8 Kultur- och demokratinämnden	86

Fler icke-kommersiella mötesplatser	87
Jordbro kultur- och föreningshus	87
Allaktivitetshus i Brandbergen	87
Gatan är vår - mer offentlig konst!	88
6.9 Äldrenämnden	88
Fler boenden som seniorer har råd med	89
Bygg kollektivhus med billiga hyresrätter	89
Boende efter behov	89
Mer tid för personalen inom hemtjänsten	90
Bättre hantering för parkering inom hemtjänsten	90
Fler arbetskamrater och inflytande i verksamheten	90
Påbörja arbetstidsförkortning	91
Demensvård	91
Verksamhet i egen regi	91
6.10 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	92
Driftbudget	92
7. Investeringsbudget för 2020 och plan för 2021-2022 (tkr)	94
Kommunstyrelsen	94
Grund- och förskolenämnden	95
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	98
Idrotts- och fritidsnämnden	98
Lokalinvesteringar	98
Kultur- och demokratinämnden	99
Lokalinvesteringar	99
Konstnärlig utsmyckning	100
Socialnämnden	100
Lokalinvesteringar	100
Stadsbyggnadsnämnden	101
VA-investeringar	101
Äldrenämnden	101
Kommunala bolag: Tornberget AB	102
Energieffektiviseringsåtgärder	102
Reinvestering	102
Tornbergets fastigheter, tomtmark	102
8. Ekonomisk plan för 2020-2022	103
Resultatprognos	104
Balansprognos	104
Finansieringsanalys	105
9. Regler för ekonomi	106

1. Kommunledningens ofärdiga budget - en gris i säcken

Den 10 juni ska kommunfullmäktige i Haninge fastställa mål- och budget för 2020.

Det som händer nu i Haninge är exceptionellt. I Haninge lägger kommunledningen (s, c, l & kd) en ren anslagsbudget (fördelning av kronor och ören) utan tydliga politiska uppdrag till nämnderna, så som är brukligt. Det har uppenbarligen inte funnits tillräcklig stor politisk enighet i nuläget för att ange uppdrag till nämnder, vad de ska fokusera på nästa år.

Man skriver bara att: "Samtliga nämnder uppdras i Strategi och budget - den detaljbudget nämnderna gör efter att fått den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige/min anm – inarbeta de politisk utpekade (sic) åtgärderna som återfinns i den politiska plattformen (de styrande partiernas gemensamma avsiktsförklaring/min anm)."

Nu är ju inte den politiska plattformen ett kommunalt dokument i det avseendet. Det är bara fyra partiers gemensamma åsikter om vad de tycker ska hända med Haninge. Så, det kanske kan vara ett uppdrag för nämndledamöterna från de fyra styrande partierna att arbeta för i nämnderna. Övriga nämndledamöter arbetar naturligtvis inte efter den politiska plattformen och kan heller inte åläggas att göra det. Man arbetar efter respektive partiers program och försöker få genomslag för den politiken. Det är så det fungerar i en demokrati. Den styrande koalitionen drömmer att alla ska vara tvungna att arbeta efter deras politiska plattform andas lite.... storhetsvansinne?

Vad än värre är; kommunledningens budget – så som den skickats ut - verkar inte ens vara klar. Kommunledningen skriver att det saknas 18 miljoner kronor för att få ihop sin budget och vill ha ett carte blanche från kommunfullmäktige att de säkert ska fixa ihop de 18 miljonerna på något sätt någon gång innan året är slut.

Det är mycket möjligt att de klarar det, men det är principiellt tveksamt. 18 miljoner är mycket kommunal verksamhet. Om de ska sparas in och vart de sparas in är en viktig politisk fråga, och inte en rent kameral fråga. Kommunfullmäktige förtjänar att få ta ställning till en komplett budget där alla nedskärningar redovisas. Nu förväntas vi köpa grisen i säcken.

För det kommer att bli nedskärningar. I mars hade kommunen sin årliga ekonomikonferens där nämnderna redovisade de anslag de behövde för att bedriva oförändrad verksamhet 2020, med kompensation för volymökningar, pris- och löneökningar m m. Kommunledningens budget ligger 173 miljoner under den nivå som är status quo för nämnderna. Det är högst otroligt att någon verksamhet kommer gå helskinnad ur det här stålbadet.

1.1 Förskolan blir slagpåsen i årets budget

Störst skillnad mellan behov och tilldelning är grund- och förskolan. Ledningens budget ligger 70 milj under den tilldelning som utbildningsförvaltningen önskade för att behålla nuvarande nivå.

Som utbildningsförvaltningen skriver i sitt remissvar: "Eftersom 97,5 procent av Grund- och förskolenämndens driftsbudget direkt eller indirekt fördelas ut till verksamheterna är det i princip också bara där som ekonomiska effektiviseringar kan göras i någon större omfattning för att hålla tilldelade budgetram."¹

Det huvudsakliga sättet att hantera det blir, återigen, bristande kompensation för pris- och löneökningar i uppräknigen av elevpengen.

Tittar man på kommunledningens uppräknig av elevpengen så kan man se att elevpengen för låg- och mellanstadiet höjs i tillräcklig omfattning, emedan elevpengen till högstadiet inte gör det. Den stora slagpåsen i budgeten är dock förskolan. Här är höjningen av skolpengen i stort sett obefintlig.

Den liberala devisen om "Skolan först" innefattar tydligen inte förskolan. Men vi bör påminna om att Liberalerna i Haninge gick till val 2018 på minskade barngrupper i förskolan.²

Också i kommunledningens politiska plattform säger man att "Förskolan ska byggas ut i takt med att kommunen växer och barngruppernas storlek ska minska med en långsiktig målsättning att nå Skolverkets riktvärden."³

---

¹ Ekonomikonferensens kompendium sid 31

² "Förskolan ska inte vara skola, men den ska ha ett lärande perspektiv. Barn är naturligt nyfikna och vill upptäcka världen. Förskolan ska stimulera barns naturliga nyfikenhet att lära sig. Det är viktigt att ta tillvara barnens lust att lära redan i förskolan. Ambitionerna för lärandet i förskolan ska höjas ytterligare. De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de lämnar förskolan. Grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda, som stimuleras i sin språkutveckling och klarar grundskolan bättre genom att delta i förskolan. Nämnden ska se positivt på alternativa lösningar så som exempelvis mobila förskolor och uteavdelningar. **Barngrupperna ska minska.**" (Liberalernas budget, juni 2018, sid 29)

³ Politiska plattformen, sid 5

Skolverkets riktmärke för barn som är 1-3 år är 6-12 barn i en barngrupp med tre anställda. För barn som är 4-5 år är riktmärket 9-15 barn. I Haninge har barngrupperna ökat från i snitt 17,5 (2013) till 17,9 (2018).

Till kommunledningens försvar bör dock påpekas att det finns statsbidrag att söka för att minska barngrupperna för de småbarnen upp till två års ålder. Problemet med kommunledningens budget är att dessa statsbidrag inte kommer gå raka vägen till att minska barngrupperna för de minsta, utan att största delen kommer gå till att bara finansiera driften som sådan och kompensera för den otillräckliga ökningen av elevpengen i förskolan.

Det fattades 101,5 miljoner kronor för kompensation för pris- och löneökningar till nämnderna. Det tycker inte vi är acceptabelt.

1.2 Bostadsbrist leder till sociala problem

I många år har socialförvaltningen signalerat om bostadssituationen i kommunen. Det byggs väldigt mycket, men för dyrt och inte på ett socialt hållbart sätt.

Socialförvaltningen skriver i sin remiss kring budgetförutsättningarna 2020:

“Bostadsbristen leder till att allt fler vars huvudsakliga problem är avsaknaden av en bostad vänder sig till socialtjänsten för att få hjälp och även om egentliga skäl saknas för biståndsbeslut till boende kan situationen bli så akut att socialtjänsten måste ingripa.”⁴

Bostadsbristen - eller rättare; bristen på billiga hyresrätter - leder till allt högre kostnader för sociala insatser i kommunen. Som socialförvaltningen själva skriver:

“Trångboddhet, bostadslöshet och hemlöshet leder ofta till sociala problem. Detta medför att förvaltningens målgrupper och personer med exempelvis psykisk ohälsa eller med missbruksproblematik får allt svårare att på egen hand finna en bostad. Bostadsbristen leder till ökade kostnader för socialnämnden genom ökat behov av akuta boendelösningar. Bristen på tillgängliga bostäder medför även att många inte kan flytta till egen bostad, utan blir kvarboende i dyra placeringar. Höga hyror riskerar dessutom att medföra högre kostnader för försörjningsstöd.”⁵

Kommunens nuvarande bostadspolitik är socialt och ekonomiskt kontraproduktiv.

---

⁴ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 3

⁵ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 10

Kommunledningens teori om att man ska bygga dyrt och därmed styra inflyttning till kommunen till "bra människor" (d v s folk med bättre ekonomi), vilket därmed skulle avlasta socialförvaltningen kommer på skam. Som förvaltningen själva skriver:

"Problem inom familjen, missbruk, psykisk ohälsa och funktionsnedsättning finns inom alla samhällsgrupper."⁶

Det är en mycket grov förenkling av sociala problem att tro att det finns ett rakt samband mellan årsinkomst och boendeform å ena sidan och sociala problem å andra sidan. Socialdemokratins tidigare "sociala ingenjörskonst" att lyfta arbetarklassen har nu förbytt mot att i största möjliga mån undvika arbetarklassen.

I Haninge kommuns bostadsstrategi talar man dessutom lite föraktfullt om "svenskglesa" "fattigdomsfickor". Vänsterpartiet tror inte att det är "för få svenskar" i ett bostadsområde som skapar sociala och ekonomiska problem eller, å andra sidan, att ökad "svenskheter" i en stadsdel skulle "bota" sociala och ekonomiska problem. Man ger "svenskheter" en magisk innebörd, som är ovärdig en upplyst politisk diskussion. Nuvarande kommunala bostadsstrategi är som en dålig pamflett från 30-talet med mycket grova förenklingar kring etnicitet och ekonomisk status.⁷

Socialförvaltningen skriver vidare:

"På socialförvaltningens uppdrag förvaltar lokalförsörjningsenheten idag över 420 bostadskontrakt vilket är en ökning av cirka 70 kontrakt jämfört med föregående år. Detta är i längden ohållbart. Det behövs strategier för att minska antalet sociala kontrakt. Ett sätt är att den enskilde får möjlighet att ta över kontraktet efter viss tid."

"På grund av den utveckling som uppmärksammats av förvaltningen, att allt fler hushåll vänder sig till socialtjänsten på grund av att de saknar bostad samt att kostnaderna för tillfälliga boenden ökat från 5,5 miljoner kronor 2014 till 13,8 miljoner 2017...."⁸

Bristen på socialt hållbar bostadspolitik gör att kostnaderna skenar för socialnämnden.

Mycket skulle vara vunnet om det redan från början fanns ett bättre utbud av billiga hyresrätter, så att trångbodda, hemlösa eller separerande par inte över huvud taget blir aktuella hos Socialförvaltningen. Dessutom skulle mycket vara vunnet om individens placeringen från första början skedde till en billig hyresrätt i, förslagsvis,

---

⁶ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 5

⁷ [Bostadsstrategi för Haninge kommun](#), sid 3

⁸ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 10-11

det kommunala bostadsbolaget. Att sedan, när individens situation stabiliserats, så kan individen själv ta över hyreskontraktet och inte behöva flytta för att Socialförvaltningen behöver lägenheten till en annan. Men för att det ska kunna ske krävs en stadig nyproduktion av billiga hyresrätter så att Socialförvaltningens behov kan tillgodoses och att de individer som är föremål för insatsen, så snabbt det går, själva kan ta över hyreskontraktet.

Vänsterpartiet har sedan många år krävt att det kommunala bostadsbolaget Haninge Bostäder ska gå i bräschen och bygga billiga, klimatsmarta hyresrätter. Vi har i tidigare budgetförhandlingar med Socialdemokraterna fått gehör för att årligen bygga 200 billiga, klimatsmarta hyresrätter i kommunen, men Socialdemokraterna har inte orkat leverera på den punkten. En del av Socialdemokraternas högervändning och ambition att leda en högerallians har varit just att överge den sociala bostadspolitiken. För överskådlig tid framöver är behovet - och Vänsterpartiets politiska ambition - att det ska byggas minst 500 billiga och klimatsmarta hyresrätter, framför allt genom Haninge Bostäders försorg.

Som ett led till en mer socialt hållbar bostadspolitik tog Vänsterpartiet 2017 politiskt initiativ till att Haninge Bostäder sänkte inkomstkravet för att bli godkänd som hyresgäst. Kravet var tidigare att hyresgästen skulle ha en inkomst som var tre gånger så hög som hyran. Det kravet gjorde att många diskvalificerades som hyresgäster trots att de skulle ha råd med hyran. Det nya kravet säger att det räcker att ha en inkomst som täcker hyra plus existensminimum. Nu kan fattigpensionärer, låginkomsttagare, studerande, sjuka och arbetslösa lättare få tillgång till den grundläggande rätten till bostad. Vi önskar att även privata värdar ska ändra sina inkomstkrav i samma riktning.

1.3 Hårdför bostadspolitik försämrar integrationen

Socialförvaltningen skriver:

“Förvaltningen anvisas 95 nyanlända för bosättning under 2019, jämfört med 182 personer 2018. Ytterligare 127 personer som varit asylsökande får enligt en preliminär prognos uppehållstillstånd under 2019 och väljer att bosätta sig på egen hand i Haninge kommun.”

“Prognosen är att förvaltningen kommer att ha omkring 90-100 ensamkommande barn i verksamheten under 2019. För 2020 prognosticeras en fortsatt minskning av ensamkommande barn i verksamheten.”

“Haninge kommun kommer fortsatt att anvisas direktinresta kvotflyktingar. Andelen kvotflyktingar av anvisade nyanlända kommer att öka eftersom antalet anvisade från

migrationsverkets asylboenden sjunker samtidigt som avtalet om hur många kvotflyktingar Sverige ska ta emot inte minskar på motsvarande sätt. Den största utmaningen rörande kvotflyktingar är att dessa personer kommer direkt från svåra omständigheter i flyktingläger, vilket innebär att personerna kan behöva olika behov av stöd och sjukvård som förvaltningen inte har kännedom om innan ankomst.”

“De nyanlända som hittills har anvisats till Haninge och som genomgått sin två-åriga etableringsperiod har i vissa fall kunnat hitta annat boende på egen hand. **En del av de nyanlända har inte hunnit bli självförsörjande under etableringstiden, vilket innebär att de behövt socialtjänstens stöd till att lösa sin boendesituation. Under 2019 kommer 286 personer, vuxna och barn, att sägas upp från sin etableringsbostad.** Att fortsätta stödja dessa ensamstående och familjer till en god etablering är ett stort uppdrag.”⁹

I år kommer alltså 286 personer - vuxna och barn - sägas upp från sin etableringsbostad. Förmodligen kommer antalet uppsagda 2020 ligga på inom samma härad. Den här åtgärden blir ju tämligen meningslös då Socialförvaltningen för en stor grupp, som inte är självförsörjande, ändå tvingas ordna boende på annat sätt.

Likväl som för gruppen med sociala kontrakt, bör ju möjligheten till att överta kontraktet ske så snart en nyanländ är självförsörjande (även om det sker innan två år har gått). Men återigen kräver det att Socialförvaltningen hela tiden får tillgång till nya billiga hyresrätter, framför allt genom Haninge Bostäders försorg.

Vänsterpartiet tycker dock att etableringsperioden är för snålt tilltagen. Det är inte rimligt att tro att man lär sig språket och kan etablera sig på arbetsmarknaden på två år. Några kan säkert, men inte alla.

Att avvisa personer vars kontrakt gått ut efter två år skapar väldigt stora problem för de enskilda som blir berörda och är en katastrof för integrationen. Ett boende är en förutsättning för etablering, och ska nyanlända flytta runt i andrahandsboenden, som nu riskerar blir fallet för många i Storstockholm, går energi åt att hitta bostad till familjen.

En undersökning från demoskop presenterades om vad de nyanlända själva tyckte om mottagningen. De allra flesta var nöjda med mottagandet och de trivdes i Haninge, men det var tydligt att de som nu närmar sig slutet på sitt bostadskontrakt är oroliga. De måste flytta från kommunen till en kommun där det finns bostäder.

---

⁹ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 7, 8 & 11, vår kursiv.

Det flesta nyanlända kommer efter två år, även om de blir etablerade på arbetsmarknaden och ha en inkomst, inte uppfylla kraven för att få ett bostadskontrakt. Även för de som har en utbildning i ett annat land så tar det lång tid att genomföra både SFI och läsa kompletterande studier för att utbildningen ska vara gångbar i Sverige. Det är sällan gjort på två år.

Flera kommuner i länet väljer att erbjuda ett längre korttidskontrakt än två år. Botkyrka, Huddinge och Sollentuna är några exempel. Botkyrka har fem år på kontraktet för att ge en reell möjlighet för nyanlända till etablering. Majoriteten av länets kommuner ger möjlighet att förlänga kontrakten om det behövs.

Om vi på allvar vill att de nyanlända som kommer till Haninge ska integreras in i samhället och på sikt kunna få tag på ett eget boende av egen kraft så är det inte rimligt att avvisa dem från sitt boende efter två år. Det skapar osäkerhet, otrygghet och stress att ha en avvisning hängande över sig inom en snar framtid. Det kommer försvåra studierna, ta fokus från arbetsmarknadsetableringen och definitivt vara skadligt för integrationen och dåligt ur barnens perspektiv.

Vänsterpartiet vill att standardtiden för ett korttidskontrakt för nyanlända som anvisats till Haninge sätts till 4 år och att det ska vara möjligt att kunna förlänga kontrakten efter individuell prövning där extra hänsyn ska tas till om det finns barn med i bilden.

Det måste till om vi menar allvar med att fokusera på en bra integration.

1.4 Det förebyggande sociala arbetet går i graven?

Kommunledningens budget för Socialnämnden är väldigt stram.

Det ursprungliga förslaget till ramökning för nämnden var 8,8 miljoner. I en kommentar till detta skrev Socialförvaltningen:

“Denna ramökning bedöms innebära ett effektiviseringsåtagande på 5,1 procent (48,1 mnkr) för nämndens verksamheter. Socialnämnden konstaterar att volymkompensationen för 2018 inte finns med i ramen i budgetdirektivet, vilket innebär att om inte ytterligare 23,2 mnkr beviljas i ramen för budget 2020 kommer nämnden att behöva **lägga ner all icke-lagstyrd verksamhet.**”¹⁰

Lagstyrd verksamhet är den verksamhet som kommunen är skyldig att bedriva enligt främst socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och lagen om stöd och service till

---

¹⁰ Socialnämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 28, vår kursiv

vissa funktionshindrade. Också tvångslagarna lagen om vård av unga (LVU) och lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) faller inom förvaltningens verksamhetsområde.

Icke lagstyrd verksamhet är den förebyggande och uppsökande verksamheten, dagverksamhet, arbetsmarknadsåtgärder, föreningsbidrag, samverkan med frivillig- och brukarorganisationer, utbildningar e t c. Syftet med den icke lagstyrda verksamheten är ju dels att snabbt hitta och hjälpa personer med problem och förebygga större kostnader i slutändan inom den lagstyrda verksamheten.

I kommunledningens slutliga förslag till budget görs en ramökning med 20,6 miljoner kronor. Man har inte kompenserat för de 25,2 miljonerna som behövs för pris- och löneökningar.

Detta måste socialnämnden hantera, och det troliga scenariot är att man kommer spara på personal (-5 milj), minska placeringar (-8,5 milj), minskat antal ensamkommande (-3 milj) och att erbjuda stödboende istället för särskilt boende (-2,4 milj) som de största posterna.

Till det kommer det sparas 11,4 miljoner på den icke lagstyrda verksamheten - nästan en halvering av den verksamhet som bedrivs idag. Det kan verka tyckas vara lättförtjänta pengar nu, men är en draksådd inför framtiden.

Framför allt kommer en redan ansträngd personalgrupp få arbeta hårdare. Arbetsituationen för många inom socialförvaltningen är inte hållbar. Hanningebor i behov av socialtjänstens tjänster kommer få det svårare att få hjälp och insatserna kommer att vara avskalade och mindre effektiva.

1.5 Vi måste behålla personalen som vill jobba med våra äldre

En av de största utmaningar kommunen står inför är personalförsörjningen; att behålla och rekrytera fler som vill jobba inom kommunens verksamhet. Inte minst inom äldreomsorgen.

Äldreförvaltningen har själva gjort följande prognos:

“Med den förväntade kraftiga volymökningen vad gäller äldreomsorg de kommande 10 åren kommer det att finnas ett stort rekryteringsbehov. Detta innebär att både fler personer och en större andel av den arbetsföra befolkningen kommer att arbeta med insatser inom äldreomsorgen. Bara volymtillväxten kommer att innebära en ökning av antalet arbetstillfällen med minst 50-80 per/år. Utöver det kommer det finnas ett rekryteringsbehov för att täcka pensionsavgångar och avgångar av personal som

söker sig till andra yrkesområden. Totalt kommer det att finnas ett behov av nyrekrytering inom äldreomsorgsverksamheten på minst 75-100 anställda / per år de kommande tio åren. Beräkningen avser äldreomsorgen totalt i kommunen oavsett utförare. Under perioden 2020-2026 beräknas antalet pensionsavgångar inom den egna kommunala organisationen uppgå till cirka 133 personer eller cirka 17 procent av de idag anställda inom den egna organisationen.”¹¹

Det ligger i ena vågskålen.

I andra vågskålen ligger att kommunledningen tvingar äldreförvaltningen i motsatt riktning.

Vi har sett i dagarna hur äldreförvaltningen tvingats skära ned på nattpersonalen nu när statsbidragen minskar.

Äldreförvaltningen får ingen kompensation när statsbidragen till äldreomsorgen försvinner:

“Statsbidraget till utökad bemanning inom äldreomsorgen har under perioden 2015-2018 använts till bland annat förstärkt nattbemanning på vård- och omsorgsboende och till nattpatrullen inom hemtjänsten. Det har även använts till förstärkning av hemtjänstorganisationen både på enhetschefssidan och vad gäller vårdbiträde och undersköterskor. I dagsläget är det oklart om någon liknande form av statsbidrag kommer att finnas de närmaste åren. Detta innebär ett stort intäktsbortfall för äldreomsorgen i Haninge kommun cirka 10 mnkr/år.”¹²

Äldrenämnden kommer totalt sett ha kostnadsökningar på lite drygt 50 miljoner kronor för 2020, varav 30 miljoner rena volymförändringar - fler äldre i behov av omsorg helt enkelt. Resten är löner och andra driftskostnader.

I kommunledningens budget får Äldrenämnden en ramhöjning på 34,1 miljoner. DET kommer fattas 21,8 miljoner för kompensation för pris- och löneökningar. Problemet är bara att det här är en av kommunens mest personalintensiva verksamheter. Det finns lite annat att spara på. Därför är det inte konstigt att det enda förslag till besparing Äldreförvaltningen har att komma med är på personalen. Man kommer se över och minska bemanning i **samtliga verksamheter**.¹³

Alltså; å ena sidan har vi ett högt demografiskt tryck där vi får en många fler äldre (vilket är glädjande) och en verksamhet där det skriks efter fler händer inom

---

¹¹ Äldrenämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 17

¹² Äldrenämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 19

¹³ Äldrenämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 22

äldreomsorgen. Å andra sidan har vi en kommunledning som går i andra riktningen med stor besparingar på just personalen.

Det är lite talande att Äldreförvaltning fruktar en högkonjunktur:

“En kraftig uppgång i konjunkturen innebär en ökad rörlighet på arbetsmarknaden och att andra sektorer kan locka personal bort från äldreomsorgen.”¹⁴

Eller så ser man till att man är en konkurrenskraftig och attraktiv arbetsköpare. Men det verkar man tyvärr inte se som ett alternativ från kommunledningen.

---

¹⁴ Äldrenämndens kompendium inför Ekonomikonferensen, mars 2019, sid 20

2. Introduktion och sammanfattning av Vänsterpartiets budget

2.1 Det heliga överskottsmålet

“Hur stor ska vinsten vara då? Svar: inte så värst. 2 procent. Självklart står inte det här någonstans i lagstiftningen. Men den nivån har vuxit fram som en etablerad sanning: god ekonomisk hushållning innebär överskott över tid motsvarande 2 procent av skatteintäkterna och statsbidrag. Det hela bygger på en tumregel som SKL först lätt motvilligt nämnde som en sorts genomsnittlig nivå och som sedan vuxit till en allmänt använd tumregel. Ingen protesterar särskilt mot den heller, och många kommuner och landsting siktar ungefär dit.”

(Politikernas ekonomibok 2018, sid 20-21, som SKL delar ut till samtliga ordinarie fullmäktigeledamöter i kommuner, landsting och regioner)

Det heliga överskottsmålet, den kommunala ekonomins järnlag, är alltså inget mer än en tumregel som blivit praxis för att inte så många protesterat i någon särskild utsträckning.

Man säger också i samma bok: “2 procent är det snabba och enkla svaret. Lite för enkla, såklart.”

Det är klart att det är skillnad på en expansiv kommun kontra en som stagnerar. Det är skillnad hur väl en kommun ligger i fas med sina investeringar kontra en som har stora uppdämda behov. Det är skillnad på kommuner med stora inkomster från sina kommunala bolag kontra en kommun som bara har skatteintäkter. Trots alla försök att etablera en järnlag som gäller överordnat det politiska systemet, så kokar allt ändå ned till politiska bedömningar och politiska prioriteringar.

Att hantera ekonomi är politik i sin mest koncentrerade form.

Kritik mot överskottsmålet kommer både från höger och vänster. Från näringslivet ser man ett problem med att kommunsektorn agerar pro-cykliskt i konjunkturerna; det vill säga att kommunerna eldar på ekonomin i högkonjunkturerna och stramar åt i lågkonjunkturerna. De mer keynesianska ekonomerna i näringslivet vill hellre se kontra-cykliskt beteende hos kommunerna - när industrin går in i lågkonjunktur, ska kommunerna elda på ekonomin. På så sätt får konjunkturerna mildare svängningar och är därmed mer skonsam mot företag.

“Vår granskning av svenska konjunkturcykeldata ger visst empiriskt stöd åt hypotesen att kommunerna agerar procykliskt och på så sätt förstärker konjunktursvängningarna. Så skedde även under den senaste ekonomiska nedgången 2009.

Våren 2010 tillsattes därför en statlig utredning kring problematiken med kommunernas procykliska beteende. Utredarens förslag (SOU 2011:59) blev att ge kommunerna större möjligheter att utjämna sitt nettoresultat över tiden, samt att införa en fond för stabilisering av de kommunala intäkterna vid en djupare kris. Även vi i SNS Konjunkturråd menar att det är önskvärt att lätta upp balanskravet så att kommunerna ges ett något större utrymme till resultatutjämning mellan åren.”
([Studieförbundet näringsliv och samhälle](#), 2012)

Det man pratar om här är det som blev [kommunala resultatutjämningsreserver](#), som infogades i kommunallagen. Reglementet är dock för stelbent och har inte blivit någon hit och Haninge har inte använt sig av det här systemet.

Tanken är att kommunen ska kunna fondera det överskott som överstiger 1 eller 2 procent¹⁵ av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Och då spara i ladorna under goda tider, för att slippa skära ned i lågkonjunkturer.

Kritiken mot det existerande ramverket och tanken att de offentliga finanserna måste ses i längre perspektiv över en konjunkturcykel kommer också från vänster:

“Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna måste gå med ett överskott på minst 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Målet infördes bl.a. mot bakgrund av den kraftiga ökningen av statsskulden under 1990-talskrisen. Vänsterpartiet stod bakom överskottsmålet då det först aviserades i mitten av 1990-talet, då vi menade att det var

---

¹⁵ En procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller landstinget har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

viktigt att få ner statsskulden till rimliga nivåer. Detta syfte med överskottsmålet är sedan en lång tid tillbaka uppfyllt och de svenska offentliga finanserna hör idag till de starkare i världen.

Ett annat syfte med överskottsmålet var att "spara i ladorna" inför kommande demografiska förändringar. Den demografiska förändring som förutsågs när överskottsmålet infördes är nu här. De närmaste fyra åren kommer de demografiska kostnaderna i kommunsektorn i genomsnitt att vara mer än dubbelt så höga som det historiska genomsnittet (för perioden 1980–2005). Överskottsmålet har därmed spelat ut sin roll. Mot denna bakgrund föreslår Vänsterpartiet att överskottsmålet ersätts med ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna där dessa i normalfallet ska vara i balans över en konjunkturcykel."

(Jonas Sjöstedt, [riksdagsmotion](#) 2014)

Sedan dess har [Vänsterpartiet i samarbete med förra regeringen](#) arbetat på att [justera överskottsmålet](#), vilket från 1 januari i år är satt till en tredjedels procent över en konjunkturcykel.

Så långt den övergripande ekonomiska politiken på nationell nivå.

2.2 Grundbultar i Haninges ekonomi

För att bedöma vilken ekonomisk politik som ska föras på kommunal nivå, så kan det naturligtvis vara enkelt att säga att det också ska vara ett visst mått över en konjunkturcykel. Men det finns fler parametrar. En kommun med låg skuldsättning (inklusive upparbetad pensionsskuld), hög egenfinansiering på gjorda investeringar, låg arbetslöshet och låg försörjningskvot (kvoten mellan invånare i arbetsför ålder 18-64 kontra -18 och +65) och hög skattesats kan naturligtvis föra en annan typ av ekonomisk politik jämfört med en kommun med hög skuldsättning, hög arbetslöshet och hög försörjningskvot.

Hur ser det då ut för Haninge?

Är kommunen skuldsatt upp över öronen?

Nej, situationen är väldigt balanserad i kommunen. Kommunen själv har nästan inga lån, utan alla lån ligger i kommunens fastighetsbolag Tornberget AB (som kommunen gått i borgen för). Lånen är tagna för att bygga skolor, förskolor och andra verksamhetslokaler.

Kommunen har borgensåtaganden för Tornberget AB på 2 790 miljoner kronor, men Tornberget AB har också materiella anläggningstillgångar (fastigheter) till ett bokfört värde på 2 774 miljoner kronor. Det är en differens i fel riktning på 16 miljoner.

Fastigheternas värde ska gärna överskrida skulden. Grundregeln i bokföringen är att bokförda värdet är anskaffningsvärdet, vilket för egenproducerade fastigheter är kostnaden för att uppföra byggnaden (produktionskostnaden). I bokföringen tas inte hänsyn till ett eventuellt marknadsvärde som förmodligen är ganska mycket högre. Så det är ingen ko på isen.

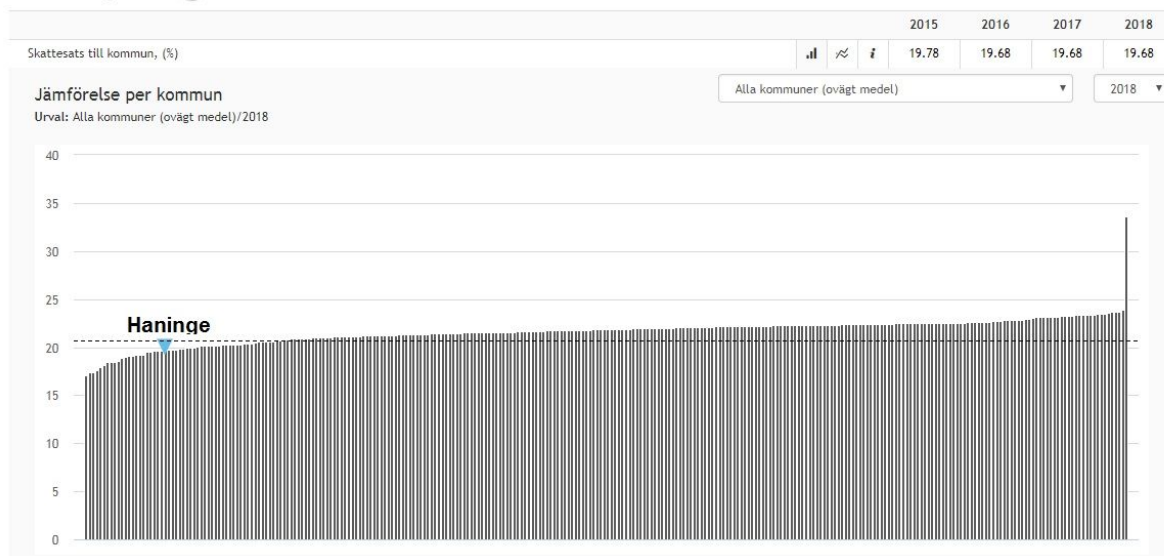
Tittar vi på hela Haninge kommun hade vid årsskiftet 2018/19 totalt sett borgensåtaganden på 6 468 miljoner kronor. Det vägs upp av att kommunen i sin helhet, inklusive kommunala bolag, har materiella anläggningstillgångar på 6 645 miljoner kronor. Det betyder att det bokförda värdet på fastigheterna m m överstiger lånen man tagit för att bygga dem. Inte heller här är det en ko på isen.

Kommunen har en upparbetad pensionsskuld som härrör sig från tiden fram till 1998 på 1 324 miljoner kronor. Hade den varit möjlig att betala av på ett bräde ha det naturligtvis varit bra. Men det är lite av karaktären hos pensioner att det betalas inte ut allt i en engångssumma. Årligen betalar kommunen ut 263,7 miljoner kronor för sina pensionsåtaganden. Men även här finns det medel i den andra vågskålen.

Kommunen har också eget kapital på 1 723 miljoner kronor, d v s en bra bit över de 1 324 miljoner kronorna som utgör den gamla pensionsskulden. Eget kapital är ett begrepp som något förenklat beskriver skillnaden mellan en organisations tillgångar och skulder. Det är inte detsamma som att det ligger 1,7 miljarder i kassan och att vi omedelbart kan lösa pensionsskulden. Eget kapital är framför allt ett mått på kommunens betalningsförmåga på lång sikt.

Tittar man på kommunens betalningsförmåga på kort sikt så är det kassan, eller de likvida medlen, som man ska titta närmare på. Haninge kommun sitter på en väldigt stor överlikvid; 944 miljoner kronor. Det är nästan dubbelt så mycket som en kommunen normalt behöver för att klara sina åtaganden. Det här föranledde kommunstyrelsen att [2019-03-25](#) revidera kommunens finanspolicy, för att tillåta vidare ramar för placering av kommunens pengar, i o m att kommunen på något sätt måste placera sin överlikvid.

Kommunens skattebas är god. Haninges kommunalskatt (19,68) är lite över snittet för stockholms läns södra kommuner (19,54) och en bit över snittet för hela länet (18,47), men låg i jämförelse med landet i stort:

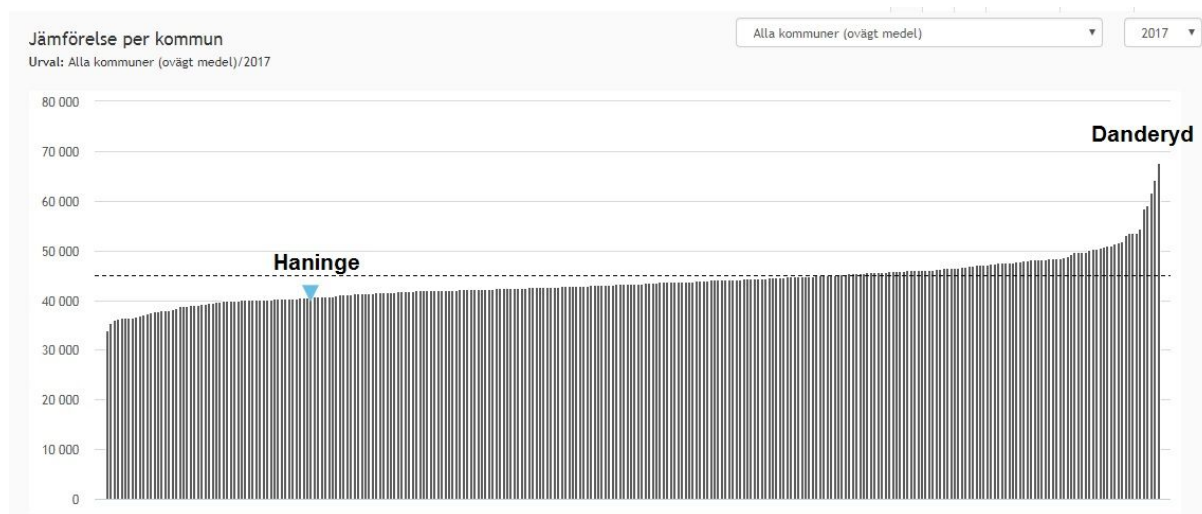
En viktig faktor i bedömningen av skattebasen är den demografiska försörjningskvoten. Här ligger Haninge kommun bra till. På varje haningebo i arbetsför ålder (20-64) går de 0,7 invånare under 20 och +65. Snittet i landet ligger på 0,87. Underförstått i detta ligger att kommuner med många i arbetsför ålder (under förutsättning att de har jobb) levererar in mer skatte kronor/invånare än kommuner med annat demografisk utseende. Underförstått i detta ligger också att det är befolkningsgrupperna under 20 och +65 som är i störst behov av kommunens verksamheter. Så låg försörjningskvot i en kommun betyder proportionerligt mera skatteinkomster och proportionerligt mindre utgifter.

Det är fördelarna med den inflyttning kommunen haft och det är fördelarna med den invandring vi haft till kommunen. Andelen utrikes födda i Haninge i arbetsför ålder är 34,4%, jämfört 19% i genomsnitt för alla kommuner. Men för att det ska fortsätta vara en fördel för kommunen så måste arbetslösheten sjunka. Ökar arbetslösheten i kommunen så blir fördelen sämre eller upphör.

Särskilt viktigt är det i en kommun med så många utpräglade arbetarstadsdelar som Haninge, där generellt låga inkomster ger få skatte kronor per individ, att sysselsättningen är hög så kommunen kan få en utväxling på att ha en så stor grupp i arbetsför ålder.

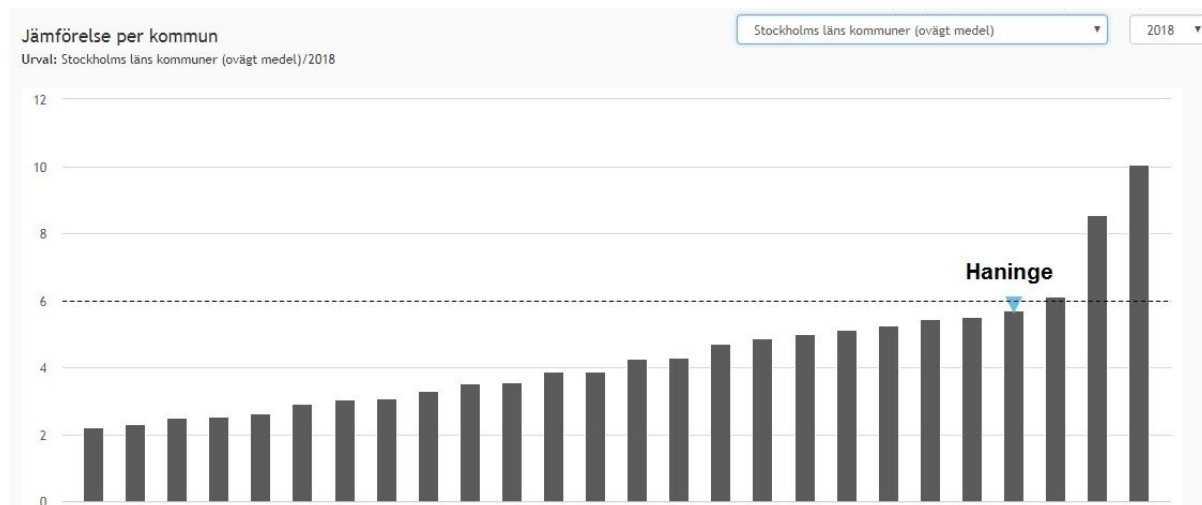
I Haninge betalar varje invånare i snitt in 40 643 kr i kommunalskatt (2017). I Danderyd är siffran 67 700 kr/inv. I en kommun där inkomsterna är låga behöver sysselsättningen vara hög. I Haninge är den genomsnittliga årsinkomsten 308 000 kr/året (2017). Det vanligaste yrket i Haninge är en lagerarbetare. I Danderyd är årsinkomsten 556 000 kr/år. Med den skattebasen är man ju relativt okänslig för

svängningar i konjunkturen (dock inte för kroniskt underfinansierade kommunbudgetar med)¹⁶

Det är tydligt att en del politiska partier fantiserar om att förändra den sociala sammansättningen på Haninge och tona ned arbetarprägel. Förutom att det är helt orealistiskt med mindre än en folkfördrivning, så är det en föraktfull inställningen. För Vänsterpartiet är full sysselsättning och ökad jämlikhet den mest socialt hållbara utvecklingen och för kommunen ekonomiskt mest fördelaktiga.

Idag har Haninge kommun den fjärde högsta arbetslösheten i Stockholms län - 5,7%. Det är ett problem.

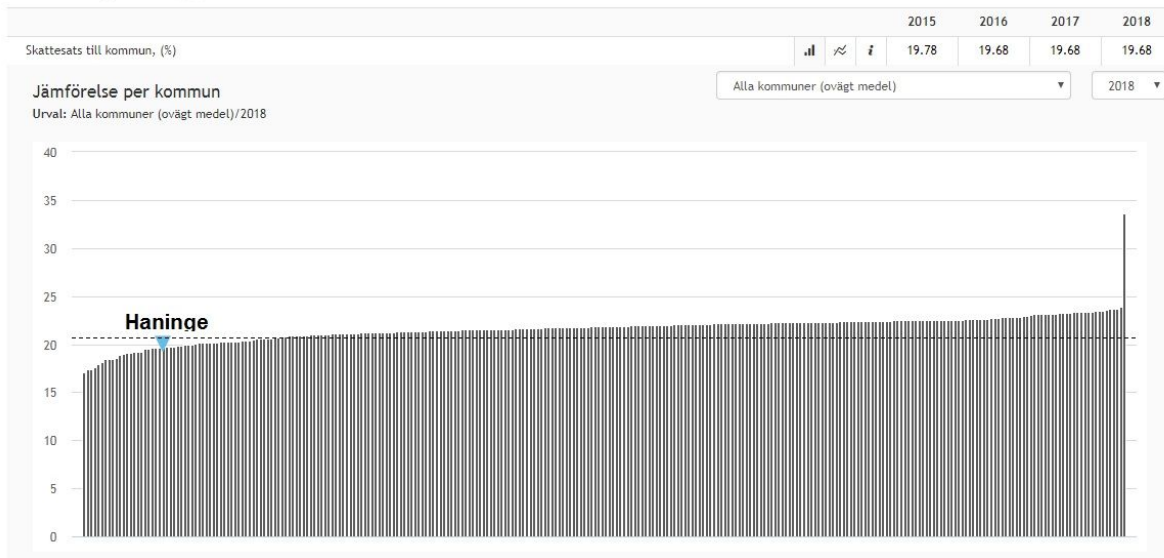
Bakom det problemet döljer sig ett ännu större problem; att långtidsarbetslösheten ökar i Haninge. Långtidsarbetslöshet definieras här som de som varit arbetslösa mer än 6 månader och det har ökat från 3,1% (2015) till 3,5 (2018).

¹⁶ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/hur-kunde-sveriges-rikaste-kommun-hamna-i-ekonomisk-kris>

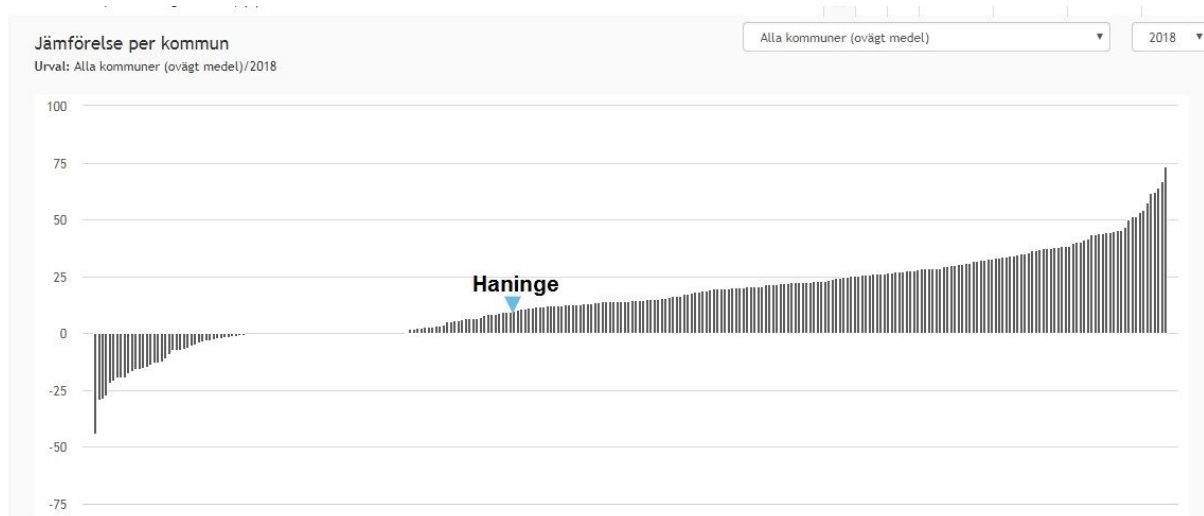

Det är fortfarande osäkert vad som ligger bakom långtidsarbetslösheten. Det finns ju ett Svarte Petter-spel där olika myndigheter försöker skyffla personer nedåt i systemen. Det är väldigt tydligt att försäkringskassan har dragit in sjukpenningen för många och lämnat över personerna till Arbetsförmedlingen. Det kan vara en av förklaringarna; att många som egentligen är sjuka registreras som arbetssökande.

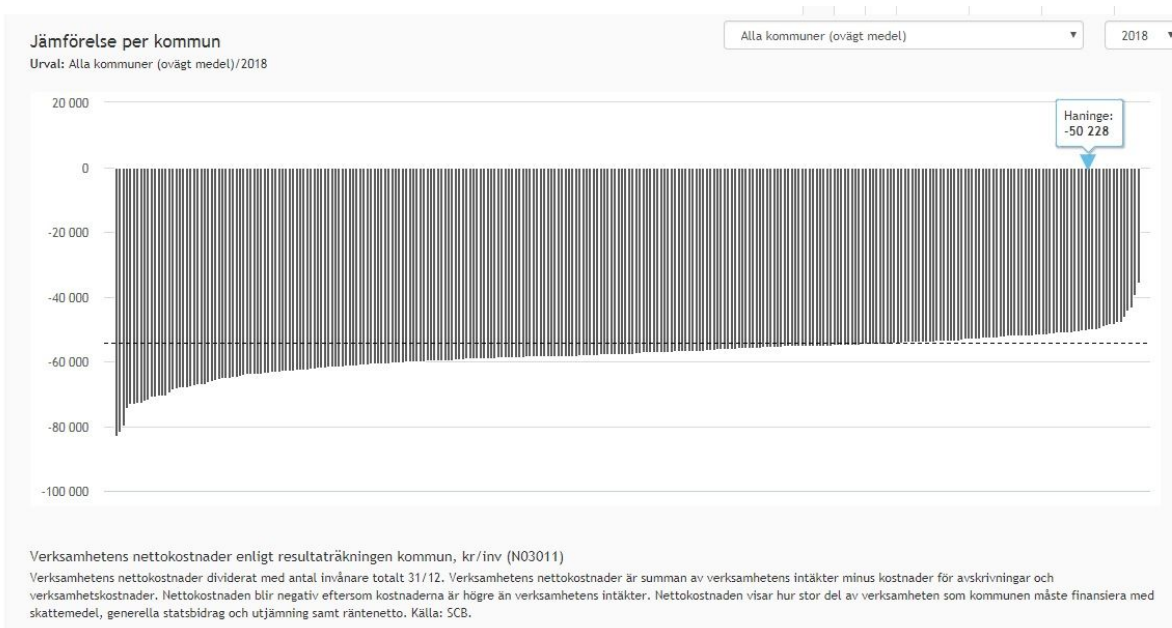
Hur står sig Haninge kommun gentemot andra kommuner?

Haninge kommun har relativt låg kommunalskatt i jämförelse med andra kommuner i Sverige.

Haninge har en positiv soliditet (inkl pensionsåtaganden).

Haninge kommuns verksamhet är bland den billigaste i landet. Verksamheternas kostnad/invånare är för kommunen inget stor problem. Kommunen bör snarare fokusera på verksamhetens kvalitet.

2.3 Ekonomiska driftsramar per nämnd (tkr)

Nämnder, styrelser	Justerad rambudget 2019	Kommunl edningen	Tillägg för 3% i komp.	Effektivi seringar och satsning ar	Ramför ändring	Vänsterp artiets förslag till budget 2020
KF-reserv inkl volymreserv	32000	25000	0	0	-7000	25000
Kommunstyrelsen	215600	227700	6100	6200	24400	240000
Södertörns upphandlingsnämnd	0	0	0	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd	0	0	0	0	0	0
Valnämnd	2500	100	0	0	-2400	100
Revision	1600	1600	0	0	0	1600
Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnd	400	400	0	0	0	400
Äldrenämnden	812100	846200	21800	11000	66900	879000
Socialnämnden	950900	971500	25200	-2500	43300	994200
Stadsbyggnadsnämnden	150200	153500	4000	-1900	5400	155600
Grund- och förskolenämnd	1904300	2012200	29500	58500	195900	2100200
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	463500	473700	12500	5600	28300	491800
Idrotts- och fritidsnämnd	137200	141400	3800	150	8150	145350
Kultur- och demokratinämnd	82100	83800	2200	400	4300	86400
Finansförvaltning	37000	92000	0	0	55000	92000
Uppdrag till kommunstyrelsen att minska kostnaderna för kommunen	0	-18000	0	0	0	0
Totalt	4789400	5011100	105100	77450	422250	5211650
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4896000					5250110
Finansnetto	14000					14000
Resultat	120600					52460
Resultat %	2,5%					1,0%

Vänsterpartiet utgångspunkt har varit att i ett första steg ge nämnderna som de säger de behöver för att kunna utföra samma verksamhet ett år till. I ekonomikonferensen har förvaltningarna redogjort (baserat på tidigare budget för 2019) för hur mycket mer pengar de skulle behöva. Budgeten justerades sedan. Det har också kommit nya prognoser för volymer. Det har kommunledningen baserat sin budget på.

Men kommunledningen kompenserar inte nämnderna fullt ut vilket vi i Vänsterpartiet gör. Förvaltningen har tillhandahållit siffror för hur mycket pengar som fattas från kommunledningens budget för att fullt ut kompensera nämnderna även för pris- och löneökningar (inte bara volymökningar). Bara det är en ökning av resurser till nämnderna om 105,1 mnkr. Eller omvänt: kommunledningen skär ner verksamheten med 105,1 mnkr.

I ett andra steg har Vänsterpartiet inkluderat de föreslagna effektiviseringar som nämnderna har tillhandahållit som vi tycker är acceptabla. Men det menar vi effektiviseringar som inte drabbar verksamheten negativt utan är smarta eller acceptabla besparingar. Vi har också gett resurser för satsningar till nämnderna. Summan av effektiviseringarna och satsningarna uppgår till 77,45 mnkr. Vi redogör per nämnd vilka effektiviseringar och satsningar vi menar.

Vi har räknat på ett överskott på 1% vilket vi menar räcker för att verksamheten ska ha en tillräckligt stor marginal.

Efter den justerade budgeten har 2 miljoner bytt plats från KDN till IFN. I kommunstyrelsens budgetförslag finns också en ospecificerad besparing på 18 miljoner kronor som man vill ha carte blanche att styra upp innan årsskiftet. Det känns inte seriöst.

I sammanhanget bör också tas hänsyn till oförbrukade driftmedel från 2018 som överförts till 2020 enligt beslut i Kommunfullmäktige 2019-04-08 är disponibla för utgifter av icke nivåhöjande karaktär:

Kommunstyrelsen	1 700 tkr
Stadsbyggnadsnämnden	3 444 tkr
Idrotts- & fritidsnämnden	779 tkr
Kultur- & demokratinämnden	921 tkr
Grund- & förskolenämnden	3 165 tkr

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har ett eftersläpande underskott från 2018 på 782 tkr som måste regleras i budgeten 2021.

Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd finansieras genom kommunstyrelseförvaltningen.

Eftersom vi inte prioriterar lägre skattesats och höga överskottsmål framför en väl fungerande verksamhet så väljer vi att höja skatten med 73 öre och ha ett överskottsmål på 1%. Om vi bara skulle ha gett så mycket resurser så att verksamheten kan fortsätta med samma verksamhet och med full kompensation för volym-, pris-, och löneökningar utan nedskärningar och med 1% överskott så skulle det räcka med 36 öre. Men vi ser ett stort behov av att minska barngrupperna, ge bättre arbetsförutsättningar och arbetsmiljö för personalen, växla upp miljö- och klimatarbetet och mycket annat och då krävs det mer resurser.

Vänsterpartiets bedömning av förvaltningarnas äskande, kommunledningens anslag effektiviseringsåtgärder och kvalitetshöjande åtgärder är som följer:

2.3.1 Kommunstyrelsen

Kommunledningens anslag till Kommunstyrelsen är +12,1 miljoner kronor gentemot den reviderade budgeten 2019. Merparten av detta är åtgärder för ökad trygghet i och utanför skolan om 7 miljoner kronor. Vi vet att det finns en tendens, av bekvämlighetsskäl, att minoritetsstyret i kommunen vill styra genom KS och KSF, och att KSF får en allt för aktivistisk roll. Vänsterpartiet vill att KSF renodlar sin styrande och kontrollerande roll. Vi behåller dock satsningen i KS i vårt förslag för att jämförelse mellan de olika budgetarna ska bli enklare.

Kommunstyrelseförvaltningen har idag 238 anställda. Det är rimligt att anta att det är inom styrning och verksamhetskontroll som digitaliseringen kan få mest genomslag. Vänsterpartiet vill dessutom dra in på de politiska arvoden särskilt kommunalrådslönerna och de arvoden som baserar sig på kommunalrådslönen. Vänsterpartiet vill också avveckla Haninge Holding AB, som en gång i tiden fyllde en skatteteknisk funktion för kommunen men som nu har som huvudsakliga uppdrag att betala ut styrelsearvoden till politiker. Våra kommunala bolag har redan fungerande styrelser och tydliga direktiv. Bolagsstyrningen som särskild fråga kan enkelt tas över av KS inom nuvarande ram.

Vänsterpartiet ger 6,1 mnkr för att kompensera fullt ut för pris- och löneökningar vilket kommunledningen inte har gjort.

Effektiviseringar

Vad	Belopp (tkr)
-----	--------------

Sänka politikerarvoden	1500
------------------------	------

Satsningar och kvalitetshöjande verksamhet

Vad	Belopp (tkr)
Inför en tjänst för jämställdhetsintegrering	1000
Inför en jämställdhetsmiljon	1000
Gör tjänsten för mobility management permanent	700
Ta fram en koldioxidbudget	1000
Ta fram ett socialt bokslut	1000
Inrätta en social investeringsfond	1000
Högre ambitioner i miljö- och klimatarbetet	2000
Totalt	7700

Vänsterpartiet ger en ramökning på 24,4 mnkr vilket är 12,3 mnkr mer än kommunledningen.

2.3.2 Grund- och förskolenämnden

Kommunledningens anslag till Grund- och förskolenämnden är +107 900 tkr gentemot den justerade budgeten 2019 till 2 012 200 tkr. Av dessa faller 1 777 300 tkr inom skolpengsystemet och 234 900 tkr centrala stödfunktioner, såsom barn med särskilda behov, skolskjutsar, modersmål, sverigefinska klasser och bidrag till skärgårdsskolor.

Vad gäller skolpengsystemet så är har kommunledningen inte kompenserat för pris- och löneökningar. Rekommendationen från SKL att generellt budgetera för 3,1% i pris- och löneökningar har inte följts. Det kommer att drabba verksamheten.

När det gäller de centrala stödfunktionerna så äskade förvaltningen i ekonomikonferensen 243 500 tkr och får 9 400 tkr mindre. Nästan halva budgeten för de centrala stödfunktionerna rör barn med särskilda behov. Det ligger i farans riktning att det är där besparingarna kommer ske. Näst största utgiftsposten är

skolskjutsar. Skolskjutsarna är som de är. Det finns väldigt lite att göra något åt på kort sikt och skolskjutsen är dessutom reglerad i skollagen, vilket gör att kommunen inte har helt fritt spelrum att göra som de vill i den frågan.

Vänsterpartiet har också som politisk ambition att minska barngrupperna i förskolan. Utbildningsförvaltningen har beräknat kostnaden till minst 58,5 miljoner kronor att minska med ett barn per avdelning. Regeringen har tillskjutit 1,2 miljarder i statsbidrag som kommunerna kan söka för att minska barngrupperna i förskolan. Vilket utfall av statsbidragen som tillfaller Haninge är svårt att säga på förhand, men det torde landa på 6-7 miljoner kronor.

Vänsterpartiet ger 58,5 mnkr till nämnden för att kunna påbörja minskningen av barngrupperna med ett barn per avdelning. Det är den största enskilda satsningen vi gör i vår budget.

Vänsterpartiets budget ger dessutom full kompensation för pris- och löneökningar.

Vi ser inga effektiviseringar som kan göras utan att drabba verksamheten negativt.

2.3.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Kommunledningens anslag till Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är +10 200 tkr gentemot den justerade budgeten 2019 till 473 700 tkr. Om verksamheten ska kompenseras fullt ut även för pris- och löneökningar och inte göra nedskärningar så behövs det ytterligare 12 500 tkr.

Besparingarna kommer främst rikta sig mot bristyrkesutbildningarna som bedrivs ihop med SFI. Kombinerad yrkesutbildning och SFI är ju precis den vägen vi vill gå i integrationen; att snabbt komma ut i i språket och ut i arbete. Den här besparingen är kontraproduktiv och slår helt fel. Dessutom föreslår man sänkt ersättning till introduktionsprogrammet, som är till för att fler ska klara sin gymnasieutbildning inom angiven tid. Ersättningen går bl a till ett närvaroteam som jobbar med ungdomar som har dålig närvaro och riskerar att glida bort från utbildningen och inte bli godkända. Också där ser vi besparingen som rent kontraproduktiv. Ytterligare besparingar som föreslås är en halvering av Navigatorcentrums verksamhet, som jobbar med det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) för ungdomar mellan 16-20 som varken arbetar eller studerar. Också en grupp som vi inte har råd att lämna vind för våg.

Vänsterpartiet kan inte se att utbildningsförvaltningen kommit fram med några besparingar som är ekonomiskt, politiskt eller socialt hållbara.

Vänsterpartiet skjuter till de 12,5 mnkr som behövs för att kompensera även för pris- och löneökningar. Därutöver kommer vi lägga 4 500 tkr på att återinföra de teoretiska Komvux-kurserna så fler kan nå behörighet till högskola.

2.3.4 Socialnämnden

Kommunledningens anslag till Socialnämnden är +20 600 tkr gentemot den justerade budgeten 2019 till 971 500 tkr.

Av de besparingsåtgärder som föreslagits är de flesta oacceptabla och dessa har gått igenom i tidigare kapitel ([1.4 Det förebyggande sociala arbetet går i graven?](#)).

Det fattas 25,2 mnkr för att nämnden ska bli fullt ut kompenserade för pris- och löneökningar utan att dra ner på verksamheten.

Det finns några kostnadsminskningar som är acceptabla;

Vad	Belopp (tkr)
Öka antalet familjehem i egen regi istället för konsultstödda externa familjehem	1000
En chef mindre	1000
Lokaleffektiviseringar	2000
Ökad kontroll av externa utförare vid vårdplaceringar	2500

Och det finns några kvalitetshöjande satsningar vi vill ska göras:

Vad	Belopp (tkr)
Arbete och försörjning enligt förvaltningens förslag på kvalitetshöjande	3000
Arbetstidsförkortning på en avdelning	1000

Vänsterpartiet budgeterar för lön- och prisökningar och för satsningarna och effektiviseringarna.

2.3.5 Stadsbyggnadsnämnden

Kommunledningens anslag till Stadsbyggnadsnämnden är +3 300 tkr gentemot den justerade budgeten 2019. Om verksamheten ska kompenseras fullt ut även för pris- och löneökningar och inte göra nedskärningar så behövs det ytterligare 4000 tkr.

Det finns dock besparingsåtgärder som är acceptabla:

Vad	Belopp (tkr)
Digitaliseringen av administrationen	2000
Bättre planering vid strategiska inköp/investeringar	400

Det finns besparingar vi inte vill se:

Vad	Belopp (tkr)
Ökad parkeringsövervakning (1)	2500
Sämrre parkförvaltning (2)	800

- 1. Parkeringsavgifter får inte tas ut i vinstsyfte. Satsningar av den karaktären vill vi inte ha.*
- 2. Vi är positiva till mer ängsmarker (mindre gräsklippning) eftersom det både sparar pengar men också är bra för den biologiska mångfalden. Men vi vill inte att det ska göras besparingar på plantering av blommor och andra växter som är bra för den biologiska mångfalden. Och vi vill inte att nödvändig trädröjning i park och längs vägar ska skäras in på.*

Vi vill se följande satsning:

Vad	Belopp (tkr)
Högre ambitioner i implementeringen av cykelplanen	500

2.3.6 Äldrenämnden

Kommunledningen anslår +34 100 tkr till Äldrenämnden gentemot den justerade budgeten 2019 till 846 200 tkr. För att nämnden ska kunna fortsätta sin verksamhet med full kompensation för pris- och löneökningar utan neddragningar så fattas det 21,8 mnkr. Det budgeterar Vänsterpartiet för.

Äldreförvaltningens förslag på besparingar i verksamheten är enbart i form av personalneddragningar. I Vänsterpartiets värld är det helt oacceptabelt. De äldre behöver fler som har tid med dem och de anställda behöver fler arbetskamrater.

Vi vill också genomföra följande satsningar:

Vad	Belopp (tkr)
Större grundbemanning	10000
Arbetstidsförkortning på en arbetsplats	1000

Det är sannolikt att ovanstående satsningar också kommer att bidra till besparingar i form av lägre sjukfrånvaro och mindre kostnader för dyr bemanning som behöver hoppa in med kort varsel.

2.3.7 Kultur- och demokratinämnden

Kommunledningen anslår +1 700 tkr till Kultur- och demokratinämnden gentemot den justerade budgeten 2019 till 83 800 tkr. Om verksamheten ska kompenseras fullt ut även för pris- och löneökningar och inte göra nedskärningar så behövs det ytterligare 2000 tkr. Det budgeterar Vänsterpartiet för.

Förvaltningen säger också att de behöver 400 tkr för nämnden för att hantera dubbla nämnder. Eftersom det inte framgår tydligt från kommunledningens budget om de har budgeterat för det så har vi skjutit till så mycket resurser.

2.3.8 Idrotts- och fritidsnämnden

Kommunledningen anslår +4 200 tkr till Idrotts- och fritidsnämnden gentemot den justerade budgeten 2019 till 141 400 tkr. Det finns också överförda driftmedel på 779 tkr från 2018. För att nämnden ska kunna fortsätta sin verksamhet med full kompensation för pris- och löneökningar utan neddragningar så fattas det 3,8 mnkr. Det budgeterar Vänsterpartiet för.

Det flesta av de föreslagna besparingarna är oacceptabla:

Vad	Belopp (tkr)
Höjda taxor och slopande av nolltaxan	2300
Neddragning av	2000

fritidsgårdsverksamheten	
Ingen uppräknig av föreningsbidragen	200
Nedläggningen av Sportoteket	60
Minskat fastighetsunderhåll	2000
Neddragning av personal	2700

Summan besparingar överstiger det krav på nedskärningar som kommunledningen ställer, men det är ur det smörgåsbordet nämnden senare kan välja sina nedskärningar.

Det finns dock acceptabla besparingar:

Vad	Belopp (tkr)
Ny teknik för att minska energikostnaden på Torvalla	900

2.4 Vänsterpartiet syn på skatter

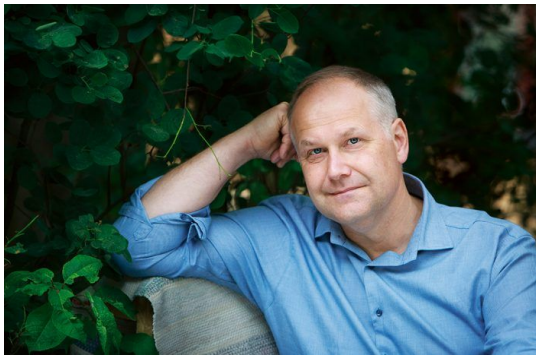
Vänsterpartiet vill bygga en stark välfärd som förmår att ge alla människor en bra sjukvård, skola och en trygg ålderdom. Vi bidrar alla till att göra det möjligt genom att betala skatt, och den allra största delen av statens och kommunernas inkomster kommer från skatter som betalas av människor med vanliga löner.

Men vi vill också använda skatterna till att omfördela mellan rika och fattiga. Därför vill vi öka skatterna för de allra rikaste.

Idag är skattesystemet riggat för de rika. Faktum är att Sverige är det land inom EU:s kärnländer som har det minst omfördelande skattesystemet. Sverige hör till de få länder inom OECD som varken har förmögenhetsskatt, arvsskatt, gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Idag är det ofta så att små lokala företag betalar mer i skatt än stora vinstrika multinationella företag. Det är inte rimligt. Företagsbeskattningen behöver ändras och regelverket mot skatteflykt skärpas.

Vi vill ha högre skatteintäkter än idag, så att vi kan satsa på att skapa fler jobb, på kvalitetshöjningar i välfärden och på investeringar i bostäder och infrastruktur som gynnar både människor och klimat. Framför allt är det skatt på stora förmögenheter och kapitalinkomster som behöver höjas.

Vänsterpartiet vill höja skatten för de allra rikaste. Det gör vi genom att bland annat införa en höjd skatt på aktieutdelning- och kapitalvinst på värdepappersförsäljning, en ny förmögenhetsskatt och en bankskatt. Vi vill ha ett skattesystem för vanligt folk. Vi föreslår till exempel en röd skatteväxling som innebär sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare. Det innebär att vi använder våra förslag om avtrappade ränteavdrag och tak, samt höjd skatt på kapitalinkomster, till att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare.

“Skatter tas inte ut som något självändamål, utan för att betala för åtaganden som medborgarna anser vara samhälleliga angelägenheter. Det totala skatteuttaget är ett mått på hur stor andel av ekonomin medborgarna tillsammans styr över genom demokratiskt fattade beslut, och med hjälp av skatteuttaget bygger vi gemensam rikedom. Skatterna finansierar investeringar inom t.ex.

utbildning, forskning och infrastruktur som är avgörande för att bygga Sveriges ekonomiska styrka och framgång på sikt. Den offentliga investeringsnivån bör öka. Behovet av fler bostäder och förbättrad infrastruktur är stort, och investeringar i framtiden ökar såväl sysselsättningen som tillväxten.

Skatteuttaget måste upplevas som rättvist för att få acceptans. Därför menar Vänsterpartiet att det krävs en ökad progressivitet i systemet och föreslår höjd skatt vid högre inkomster. Med vår politik får alla löntagare upp till medelinkomst oförändrad inkomstskatt i förhållande till dagens regler. Vi har föreslagit att jobbskatteavdraget trappas av från en månadsinkomst på 30 000 kronor.”
(Jonas Sjöstedt, [riksdagsmotion](#))

Skattesänkningar i Haninge urholkat välfärden

Skatten har sänkts i två omgångar i Haninge från 2010 och framåt. Först med 30 öre med effekt från 2011 och framåt och med ytterligare 10 öre från 2016 och framåt. Kommunstyrelseförvaltningen har räknat fram hur detta har minskat kommunens inkomster:

2011: -40,7 mnkr

2012: -42,9 mnkr

2013: -45,3 mnkr

2014: -46,5 mnkr

2015: -48,8 mnkr

Från 2016 är det alltså 30+10 öres skattesänkning:

2016: -69,0 mnkr

2017: -72,4 mnkr

Totalt har alltså välfärden urholkas med 365,6 miljoner kronor i Haninge. Väl använt kunde dessa pengar kunnat användas till bättre bemanning i äldreomsorgen eller mindre barngrupper i förskolan. Eller så hade det kunnat användas till fler egenfinansierade investeringar; en skola eller några förskolor, och en mindre belåning i kommunen.

Vänsterpartiet vill inte ta in skatt för skoj skull. Vårt enda syfte är att den kommunala verksamheten ska leverera det medborgarna förväntar sig och behöver. Vi tittar på behoven först. Finansieringen är ett medel att möta behoven.

Vänsterpartiet är inte alltid för skatthöjningar. I budgeten för 2019 behövde vi ingen skatthöjning för att klara av den kommunala verksamheten, utan att göra några som helst nedskärningar och ändå klara av att genomföra förbättringar.¹⁷

I år är det tuffare. Kostnaden för att ta hand om kommunens pensionsåtagande har ökat med 55 000 tkr. Behoven inom äldreomsorgen, skolan och socialtjänsten har ökat. Och för att möta det anser Vänsterpartiet att det är berättigat med en skatthöjning.

Gör vi inte det står valet mellan kraftiga nedskärningar eller stora underskott. Vänsterpartiet vill inte att kommunen hamnar inför det vägvalet. Haninge är inte ensamma om att stå inför en skatthöjning. Var fjärde kommun är mer eller mindre tvingad till det. Vänsterpartiet vill att vi tar detta steg i tid. Vi ska inte vänta tills det blir krigsrubriker eller tills verksamheter helt havererar.

START · BÖRS · BEVAKNINGAR · LEDARE · DITV · BIL · DIGASELL · DIWEEKEND · DIDIGITAL · DAGENS TIDNING

Di
TISDAG 04 JUN
Sveriges bästa finansmagasin 2018
MENY

Var fjärde kommun blöder – varning för skatthöjning

Andelen kommuner som går med underskott är den högsta sedan finanskrisen. Det visar en ny rapport från Sveriges kommuner och landsting, SKL, som SVT tagit del av.

¹⁷ <http://haninge.vansterpartiet.se/2018/06/07/vansterpartiet-kraftsamlar-for-kommunal-verksamhet-i-budget-2019-2020/>

3. Klimatet måste in i den ekonomiska kalkylen!

Ta fram en koldioxidbudget för Haninge

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Därför har Sverige tillsammans med de flesta av världens länder beslutat att agera för att den genomsnittliga temperaturökning absolut inte ska gå över 2 grader men med siktet på att inte gå över 1,5 grader. En viktig del i avtalet är att alla undertecknande länder minskar utsläppen i en rättvis takt. För att kunna uppnå målen i Parisavtalet behövs kraftfulla åtgärder för att minska våra utsläpp av växthusgaser. Det är också viktigt att ha en plan med tydliga och effektiva mål längs vägen så att vi vet att vi håller oss inom tidsplanen.

För att vi ska klara Parisavtalet kan bara en begränsad mängd koldioxid släppas ut i atmosfären. Ett bra verktyg för att säkerställa att Haninge gör vad vi kan för att nå klimatmålen och att Haninge inte släpper ut mer än vad det finns utrymme för är att ta fram en koldioxidbudget.

Järfälla kommun var först med att ta fram en koldioxidbudget och arbetar med åtgärder inom transport och nybyggnation för att minska koldioxidutsläppen med 10-15 % årligen. Arbetet att ta fram koldioxidbudgeten gjordes i samarbete med Centrum för miljö- och utvecklingsstudier (Cemus) vid Uppsala universitet tillsammans med miljökonsultbolaget Ramböll.

Nu har även Borlänge, Gävle, Håbo, Knivsta, Ragunda, Skellefteå, Säter, Västerås, Åre och Östersund fått koldioxidbudgetar framtagna.

Uppsala universitet söker fler intresserade kommuner med syfte att hjälpa kommunerna med att ta fram lokala koldioxidbudgetar. Uppsala universitet bjuder även in kommuner att delta i Vinnova-projekt "Digital plattform för beräkning av koldioxidbudgetar och simulering samt samskapande av klimatåtgärdspaket".

Vänsterpartiet vill därför att Haninge kommun anmäler sitt intresse att delta i samverkansprojektet för att ta fram en koldioxidbudget för Haninge och att Haninge kommun anmäler sitt intresse att delta i Vinnovaprojektet "Digital plattform för beräkning av koldioxidbudget och simulering av samskapande av klimatåtgärdspaket" för att få hjälp med att ta fram effektiva förslag för att minska Haninge kommuns klimatutsläpp, samt att det klimat- och miljöpolitiska programmet uppdateras utifrån resultaten från projekten.

4. Vänsterpartiets politiska utgångspunkter

Inledning

Vänsterpartiet lägger en budget för 2020-2021 som är helt utan nedskärningar. Vi är det parti som mest vill fokusera och utveckla den kommunala verksamheten i Haninge. Målet är inte nått förr än kommuninvånarna, personalen och de som använder kommunens tjänster är nöjda.

Budgeten består av två delar; en driftsbudget och en investeringsbudget.

Vänsterpartiets driftsbudget innebär att kommunen sätter ett lägre överskottsmål och på så sätt får Vänsterpartiet mer pengar till den kommunala verksamheten än vad de andra partierna erbjuder.

Vänsterpartiets investeringsbudget är också något högre än andra partiers. Vi tycker att man ska passa på att göra de nödvändiga investeringarna när räntan är så pass låg, så att kommunen i många fall får låna till minusränta. Bland annat tidigarelägger vi investeringen av en ny F-9-skola i Jordbro, ett betydligt större Kultur- och föreningshus i Jordbro och ett Allaktivitetshus i Brandbergen.

Vad vill då Vänsterpartiet med Haninge kommun? Vi vill att Haninge kommun ska göra som det står att vi ska göra i Sveriges grundlag; Regeringsformen.

Regeringsformen – den grundlag i Sverige som anger statskick och är vår motsvarighet till konstitution – anger syftet med den offentliga verksamheten.

”Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv.

Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”

(Regeringsformen § 2)

Det här är kärnverksamheten i stat, kommun och landsting:

- Rätten till arbete
- Rätten till bostad
- Rätten till utbildning
- Rätten till social omsorg
- Rätten till trygghet
- Goda förutsättningar för hälsa
- Hållbar utveckling för en god miljö
- Delaktighet, jämlikhet och motverka diskriminering

En del partier i Haninges kommunfullmäktige har andra idéer om kommunens verksamhet. En del partier tycker att huvudmålet för kommunal verksamhet ska vara skattesänkningar. Andra tror att huvudmålet för Haninge ska vara regional statskärneutveckling eller att kommunen ska drivas som ett företag med stora överskottsmål som egenvärde. Ett tredje parti tror att huvudmålet för kommunal verksamhet är att hindra folk från att komma hit.

Vänsterpartiet i Haninge vill backa bandet och påminna om vad som är kärnverksamheten i kommunal verksamhet. Regeringsformen ger också kommunen rätt att ta ut skatt för att sköta dessa uppgifter och det är också dit pengarna ska gå.

4.1 Ett hållbart Haninge där alla har råd att bo

Haninge är fantastiskt på många sätt och om några år förväntas vi bo 100 000 invånare här. I vår kommun finns unik skärgård, orörd natur, odlingsmarker, tätorter, industriområden och centrum. Det byggs mycket i Haninge och nya människor och företag vill slå sig ned här.

Men en stor del av Haninges invånare har inte råd att bo i de lägenheter som byggts på senare år. Därför vill vi att kommunen utökar byggandet av billiga och klimatsmarta bostäder. Vi vet att möjligheten att själv skaffa en bostad ger trygghet och Vänsterpartiet anser att bostad är en grundläggande rättighet. Trångboddhet

och människor som stannar i förhållanden de vill bort från blir resultatet av dagens höga hyror. Även boendemiljön är viktig för tryggheten.

Bra belysta gångvägar, vägskador som lagas snabbt och sopor som tas omhand på rätt sätt ökar trivselen.

- Bygg mer av det som efterfrågas mest – billiga och klimatsmarta hyreslägenheter. Vänsterpartiet har redan fått igenom att det ska byggas 200 sådana lägenheter varje år. Vi vill öka till 500 per år, därför måste Haninge Bostäder expandera.
- Bygg kollektivhus – billiga hyresrätter i flerfamiljshus med många gemensamma utrymmen för hyresgästerna.
- Starta en kommunal bostadsförmedling.
- Bygg flerfamiljshus i trä.
- Sätt upp solpaneler på kommunens fastigheter.
- Bygg tillgängligt och med en trygg utemiljö.
- Bygg allaktivitetshus i Brandbergen.
- Bygg blandat – se till att bygga hyreslägenheter i alla kommundelar och blanda hyreslägenheter, bostadsrätter och villor.
- Sluta utförsäljningen av hyreslägenheter.
- När nytt centrum och kulturhus byggs i Jordbro ska de som bor där få vara med och påverka. Kulturhuset måste bli tillräckligt stort och hyrorna för föreningarna måste hållas nere.

4.2 Miljö och klimat

Om vi inte tar miljö- och klimathoten på allvar kan det snart vara för sent. Global uppvärmning och extremväder är en realitet och vi måste agera snabbt för att kunna lämna efter oss en jord det går att leva på till våra barn. I Vänsterpartiets program Politik för en rödgrön omställning kan du läsa om vår samlade miljöpolitik. Vi måste förändra våra transporter, hur vi bor och vad vi äter för att det ska bli hållbart. Med ny teknik och politisk vilja kan vi vända utvecklingen.

- Nolltaxa i kollektivtrafiken.
- Kräv att fastighetsägarna tar tag i situationen runt återvinningscentraler och sopstationer.
- Solpaneler på kommunens hus.
- Skydda Högstaskogen och Nordankärrsberget som naturreservat samt utred möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopområde.
- Fler tömningsstationer för småbåtars avloppstankar.
- Utbilda kökspersonal i vegansk och klimatsmart matlagning.

- Värna strandskyddet.
- Bygg ut kollektivtrafiken i Haninge och till grannkommunerna.
- Gång- och cykelvägsnätet ska byggas ut i kommunen för att minska behovet av bil.
- Utveckla samordnade transporter i kommunen, vilket väsentligt sänker utsläppen.
- Sophantering och återvinning måste samordnas i kommunen på ett miljövänligt sätt.
- Starta ett kommunalt energibolag, gärna tillsammans med Tyresö, med solcellsparker.
- Bygg fler infartsparkeringar vid pendeltågsstationerna med lägre parkeringsavgift för de som åker vidare med pendeltågen.

4.3 En jämlik utbildning med hög kvalitet

Haninges skolor ska ge alla barn chans att nå så långt de kan utifrån sina förutsättningar och det behövs mycket mer resurser för att det ska bli möjligt. Barn måste få jämlika chanser i livet oavsett föräldrarnas situation eller barnets förmågor. Vi vet genom forskning att de som går ut grundskolan med fullständiga betyg får en bättre start i livet. Det som under årtionden kallats effektiviseringar inom välfärden har nästan alltid betytt neddragningar av verksamhet och kvalitet.

Vänsterpartiet röstade inte på koalitionen budget i juni 2018 eftersom vi inte kunde acceptera så stora neddragningar inom skola, socialförvaltning och äldreomsorg. I vår egen budget fick alla förvaltningar det de begärt, detta utan att höja skatten. Vi önskar också att politiken hellre ger skolorna förutsättningar att klara sitt uppdrag än lägger sig i och detaljstyr vad lärare och rektorer gör. De elever som behöver mer hjälp att nå sina mål ska få det. Det kan uppnås genom specialpedagoger, utbildning av övrig personal och genom att skolan görs tillgänglig utifrån alla elevers behov. Buller och stora klasser gör att en del elever behöver rum de kan dra sig tillbaka till för att koncentrera sig. Skolor ska därför byggas så att ljudnivån hålls nere och med mindre studierum i anslutning till klassrummet. Så långt det är möjligt ska skolan inkludera elever med olika funktionsvariationer, i vissa fall kan det dock behövas specialklasser eller skolor. Målet är att så många elever som möjligt går ut skolan med fullständiga betyg.

- Alla pengar till skolan, inte till riskkapitalister.
- Det ska finnas en grundskola i varje kommundel, bygg en F-9-skola i Jordbro snarast.
- Läxhjälp på skolan, efter skolan.
- Elevhälsoteam i varje skola.
- Jämställdhetsmiljon till skolorna.

- Ge fortsatt stöd åt Brandbergsskolan, sälj inte ut till privata ägare.
- Laga skolmaten från grunden på skolan, öka andelen vegansk och vegetarisk mat.
- Skolor med barn från olika bakgrunder når bäst resultat, bygg blandade bostadsformer.
- Fler specialpedagoger för att stötta de med särskilda behov.
- Låt skolan vara avgiftsfri.¹⁸
- Skolval ska inte vara ett tvång, närmsta skola ska vara bäst.

4.4 Ett jämlikt och tryggt Haninge - en meningsfull fritid

Fritid

Alla barn och unga har, oavsett föräldrarnas storlek på plånboken, rätt till en meningsfull fritid hela året om.

Ett långt sommarlov är en dröm för många barn och unga. Men allt stannar inte för att det är sommar. Sjukhus tar emot patienter, bussar och tåg måste rulla och hotell, restauranger och affärer är öppna även på sommaren. För visstidsanställda och arbetslösa är sommaren den tid då de har chans att hoppa på fler erbjudna timmar eller ett vikariat.

Fritidshemsverksamhet finns under hela året. De dagliga öppettiderna anpassas till föräldrarnas arbete eller studier och är ofta samordnade med skolorna. Men det skapar en utmaning för fritidshemmen att erbjuda en meningsfull verksamhet för de barn som vistas där långa dagar när skolan är stängd.

För många äldre barn och ungdomar är fritidsgårdarna en av de viktigaste platserna i tillvaron. Fritidsgårdarnas sociala funktion är svår att överskatta, inte minst för de ungdomar som särskilt behöver det.

Men på alltför många platser saknas det i dag fysiska mötesplatser som är icke-kommersiella och drog fria och där ungdomarna själva är med och påverkar innehållet. På många av de gårdar som finns är öppettiderna och antalet anställda begränsat.

---

¹⁸ I Haninge kommuns riktlinjer för avgiftsfri skola nämns följande: "Inom förskoleklass och grundskola samt grundsärskolan finns en möjlighet att ta ut vissa avgifter från vårdnadshavare. Detta är begränsat till att vid något enstaka tillfälle under ett läsår ta ut en avgift som innebär en obetydlig kostnad för eleven. Det handlar om en kostnad motsvarande en färdbiljett eller en mindre entrébiljett till ett museum." Vänsterpartiet önskar förenkla regelverket så det inte behöver bli diskussioner om tolkningar och gränsdragningar. Kommunens riktlinjer bör vara att skolan ska helt avgiftsfri i alla situationer, utan undantag.

Kultur

Kultur ska vara till för alla, inte bara en lyx för några få. Den ska vara lätt att uppleva och att utöva oavsett var i landet man bor eller vem man är.

Kulturen präglas av sin tids föreställningar, motsättningar och villkor. Men kulturen återspeglar inte bara samhället. Konst och andra kulturyttringar kan också vara en förändrande kraft som bidrar till att människor blir medvetna om sig själva och om samhället. Därför är det så viktigt att konsten får verka fritt. Att den varken underkastas censur, ideologier eller kommersialism.

Avståndet till storstädernas centrum ska inte avgöra tillgången på kultur. Vänsterpartiet vill till exempel att Riksteatern och turnerande utställningar ska nå ut i alla hörn av landet och att stora sportevenemang ska sändas i kanaler som alla har tillgång till. De icke-kommersiella mötesplatser där vem som helst kan utöva och möta kultur måste bli fler. Vänsterpartiet vill att kulturskolan blir avgiftsfri i hela landet. Vi anser att alla barn, oavsett familjens ekonomiska förutsättningar, ska ges möjlighet att ta del av kulturskolans verksamhet.

Professionellt verkamma kulturskapare måste ha möjlighet att leva på sitt kulturskapande under rimliga förhållanden. Offentliga stöd ska inte styras av efterfrågan. Kulturpolitiken måste också grunda sig på andra värden.

Vänsterpartiet har under den förra mandatperioden tillsammans med regeringen bland annat återinfört fritt inträde på statliga muséer, sänkt taxan på kulturskolan och genomfört förstärkningar på biblioteksområdet. Det hotades av M-KD-SD-budgeten.

Vi vill även öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar till muséer och förbättra villkoren för bildkonstnärer och andra kulturskapare.

Idrott

Vänsterpartiet vill att det ska finnas tillgång till idrottsplatser, idrottsanläggningar och arenor som inbjuder till idrottsutövande för alla, oavsett om dessa idrotter domineras av kvinnor/flickor eller män/pojkar. För oss är bredd- och ungdomsidrotten den viktigaste delen av den stora idrottsrörelsen.

I samhällsplaneringen ska det finnas utrymme och möjlighet till lek, fysisk rörelse och spontanidrott. På så sätt kan fler vara fysiskt aktiva. Det är ett välkänt faktum att äldre som tränar aktivt på olika sätt också mår bättre. Genom fysisk aktivitet för äldre kan antalet fallolyckor minska. Vi vill att kommunen ska ha en strategi för att ge äldre rätt och möjlighet till idrott. Genom att stödja den stora organiserade idrottsrörelsen kan vi ge många människor en möjlighet till ett bättre och friskare liv.

Könsmaktsordningen, där män generellt överordnas kvinnor, genomsyrar hela samhället och idrottsrörelsen är inget undantag. Enligt vår mening bör staten och kommunen därför på ett mer aktivt sätt använda bidragstilldelningen till idrotten för att ställa krav på ett stärkt jämställdhetsarbete.

Hälsa är en klassfråga. Så ska det inte behöva vara. För att främja barn- och ungdomsidrotten och utjämna klassklyftorna inom den vill Vänsterpartiet införa avgiftsfri idrottsskola för alla 6-12-åringar.

Fritid, kultur och idrott i Haninge

Vänsterpartiet vill ha ett Allaktivitetshus i Brandbergen i och i anslutning till Brandbergsskolans lokaler på tider som inte stör skolans verksamhet.

Vänsterpartiet vill också ha ett Kultur- och föreningshus i Jordbro. Om det sker genom att den gamla Jordbromalmsskolan renoveras för att få förlängd livslängd eller genom att det byggs ett helt nytt uppe vid pendeltågsstationen spelar inte så stor roll - Vänsterpartiet har med bägge alternativen i den här budgeten.

Vänsterpartiet vill öka tillgängligheten till kulturen och säkerställa att alla kommundelar har god tillgång till kultur; bibliotek, föreningslokaler för skapande verksamhet och uppträdande.

Vänsterpartiet vill ha ett avgiftsfritt sommarkollo, gärna där man utvecklar olika teman som idrottskollo, kulturkollo o s v. Kollo skall självfallet vara öppet för alla, men det ska ändå finnas i åtanke att syftet med kollo, när det startades, var tänkt som möjlighet för barn till låginkomsttagare att få någon annan typ av upplevelser än den traditionella stadsmiljön. Viss rekrytering behöver då riktas mot familjer där dessa barn finns.

Haninge behöver bli tryggare. Vi behöver nolltollerans mot rasism och andra diskriminerande uttryck och arbeta mera med våldsprevention, där har SKL ett antal rekommendationer som t ex att arbeta med Mentors in violence prevention.¹⁹

Kommunen måste behålla och utveckla sina relationer med Kvinnojouren, Brottsofferjouren och Manscentrum. Alla aktörer i civilsamhället som kan bidra till ett tryggare Haninge är och ska vara kommunens samarbetspartners.

Vi behöver mer med socialt förebyggande åtgärder som t ex fältassistenter och nattvandrare.

---

¹⁹ <https://skl.se/skolakulturfritid/forskolagrundochgymnasieskola/jamstalldskola/valdspreventionunga.14642.html>

4.5 Full sysselsättning och ett hållbart arbetsliv

Samtidigt som Sverige aldrig varit så rikt som nu så ökar ojämlikheten och segregationen även här i Haninge. Det är de rikaste kommundelarna som är mest segregerade för där är det mindre blandning av klassbakgrund och mindre etnisk mångfald – där har i princip bara de rika råd att bo. Vänsterpartiet vill minska de ekonomiska klyftorna, de rika blir rikare medan de med lägre inkomster får kämpa för överlevnad. Samhällen med större jämlikhet är stabilare och från att vara världens mest jämlika land på 80-talet har vi nu hamnat långt från toppen. Nu arbetar en del heltid men får ändå inte ekonomin att gå ihop, att kunna spara något förblir bara en dröm.

Vi ser hur otrygga anställningar och dålig arbetsmiljö leder till stress, olyckor och sjukdom - det är inte konstigt att psykiatriska diagnoser och utmattningssyndrom nu är de vanligaste orsakerna för sjukskrivning. I årets valrörelse pratas det mycket om trygghet och ökad upplevd otrygghet. Detta trots att brotten, med några få undantag, minskar. Kriminalitet ska alltid bekämpas och vi måste komma åt själva grogrunden till varför man blir kriminell, men vi vet också att otrygghet har många andra orsaker. Rädslan att bli av med jobbet, att inte kunna försörja sig om man blir sjuk, att konkurrera lönemässigt med arbetare från andra länder skapar otrygghet.

Vi accepterar inte att det var fler arbetare som dog på sina jobb förra året än som dog på grund av skjutningar, något som sällan nämns då trygghet debatteras.

- Kräv kollektivavtalsenliga villkor för kommunens upphandlingar – lön, semester, försäkringar m.m.
- Fast anställning ska vara norm inom kommunen.
- Stapla inte visstidsanställningar på varandra.
- Inför 6 timmars arbetsdag på fler arbetsplatser inom äldreomsorgen och socialtjänsten.
- Haninge kommun ska sluta använda bemanningsföretag, anställ den personal som behövs.
- Vi kräver huvudentreprenörsansvar vid kommunala upphandlingar. Oseriösa företagare ska inte konkurrera med dåliga villkor.
- Utveckla arbetsmiljöarbetet. Ge personalen inflytande över sitt arbete.

4.6 Omsorg utifrån behov, inte vinster

Systemskiftet där medborgare förvandlades till kunder förbereddes under 80-och 90-talet av både socialdemokratiska och borgerliga regeringar, med avreglering och

privatisering av tåg, post och el i Sverige. Statliga bolag skulle anamma managementtänkande och skötas som vilka bolag som helst, inte främst vara samhällsservice åt medborgare.

Under Carl Bildts tid som statsminister 1991-94 fick vi så kallat fritt skolval och fri etablering för privata vinstdrivna skolor. Även privatiseringar inom vård och omsorg tog fart från och med denna tid. S och Mp var med och drev på och välkända socialdemokratiska profiler som Thomas Bodström skapade legitimitet åt privatiseringarna genom att tex sätta sig i styrelsen för privata förskolan Pysslingen.

Vår motion från 1992 mot Bildt-regeringens förslag om skolpeng visar att Vänsterpartiet såg vad som skulle kunna hända redan då:

”Det finns en uppenbar risk att regeringens förslag (...)i praktiken leder till en ökad segregation på skolans område. Enligt Vänsterpartiets mening är en sådan utveckling helt oacceptabel. Vi vet att social tillhörighet, föräldrars bakgrund m.m. är ett av de effektivaste skiktningssmedlen i samhället och att medvetenheten om detta ofta är störst bland föräldrar i socialgrupp 1. Därför kan vi inte utesluta att föräldrar också kommer att styra sina barns skolval utifrån detta faktum och att vi får en ökad polarisering av elevgrupperna efter social tillhörighet...”²⁰

Regeringens proposition är också högintressant. Den är på bara 20 sidor som för att betona att här skulle det gå undan, och skrevs av JB-koncernens grundare Anders Hultin. Det vill säga samma person som sedan tjänade enorma pengar på en friskola, som sedan dessutom gick i konkurs! Ett belysande exempel på de starka korporativa intressena mellan högerpolitiken och de ekonomiska intressena bakom välfärdsbolagen.²¹

Lex Sara

Vänsterpartiet var länge helt ensamma om att ta strid – på riksnivå och lokalt Allra längst och snabbast gick privatiseringarna och konkurrensutsättningarna i Stockholm. 1997 skedde bland annat en uppmärksamman vanvårdsskandal på privata Polhemsgården i Solna vilket ledde till ”Lex Sara”, en anmälningssplikt- och rättigheter för anställda, döpt efter undersköterskan som avslöjade Polhemsgården.

1999 privatiserades för första gången ett helt sjukhus, S:t Görans sjukhus, av den borgerliga landstingsmajoriteten. 2012 upphandlades sjukhuset igen. Vänsterpartiet motsatte sig båda gångerna.

---

²⁰ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-19919295-valfrihet-och_GF02Ub68

²¹ <https://data.riksdagen.se/fil/5277FE6D-7C0B-47CB-AE25-7B2234DE5FBE>

Omfattande ombildningar av kommunala hyresrätter i allmännyttan genomfördes också av borgerliga styren på olika håll i landet, men de gick längre än någon annanstans i Stockholm. Trots att de stoppades i omgångar under vänsterstyren i Stockholms stad så omvandlades bara mellan 2007 och 2014 26 000 kommunala hyresrätter. Liknande skedde i många av Stockholms kranskommuner.

2002 vann de rödgröna i Stockholms stad och landsting. I staden lyckades Vänsterpartiet trots stort motstånd från S och särskilt Mp få igenom ett privatiseringsstopp.

Vänsterpartiet drev på för stopplag mot privatisering av sjukhus

Efter att Vänsterpartiet drivit på gick Göran Perssons regering och det andra samarbetspartiet Miljöpartiet med på ett stopp för försäljning av offentligt finansierade sjukhus 2005. Med stopplagen säkerställdes att privatiseringar av sjukhus inte skulle kunna ge gräddfiler för de patienter som kan betala ur egen ficka eller genom privat sjukförsäkring.

Massiv privatiseringsoffensiv efter borgerliga valsegrar 2006

Privatiseringarna accelererade snabbt efter valet 2006 då Moderaterna och andra borgerliga partier tog makten både i regeringen, i Stockholms kommun och i Stockholms landsting och i många andra kommuner och landsting. Flera statliga bolag såldes ut och fler marknader avreglerades (som Apoteket, bilprovningen, Vin och sprit). Vårdval Stockholm med fri etableringsrätt för privata vårdcentraler infördes, vilket ledde till stora orättvisor när det gällde tillgången till vårdcentraler mellan rika och fattiga delar av Stockholm. Offentliga skolor och vårdcentraler såldes ut långt under marknadsvärdet för att senare säljas vidare med jättevinst.

Nya skandaler, protester och mer motorganisering

Den nya privatiseringsvågen ledde till flera skandaler. Offentlig egendom reades ut till underpris vid avknoppningar. I Stockholm polisanmälde V tex utförsäljning av sjukhuset Serafen, och till sist började även de borgerliga distansera sig från privatiseringar retoriskt eller i vissa fall tom genom att stoppa dem. Men samtidigt växte den vinstdrivna välfärden löpande tack vare upphandlingar som redan var i rullning eller startades. För första gången växer nu en politiskt bredare organisering mot kommersialiseringen av välfärden fram i form av nätverket Gemensam välfärd, där många fackliga (och förstås vänsterpartister) är aktiva.

Vänsterpartiet gjorde vinstfrågan jobbig för borgerligheten inför och under valet 2010. Under 2009 och inför valet 2010 började Vänsterpartiet på nationell nivå på allvar att driva frågan om stopp för vinster inom vård, skola och omsorg, liksom aktivister från bland annat Gemensam välfärd. Valparollen för Vänsterpartiet i hela landet 2010 blev "Världens bästa välfärd – utan privata vinstintressen".

Tvingande vårdval i hela landet efter valet 2010

Alliansregeringen fortsatte att driva på för vinstintresset inom välfärden. Dessutom fortsatte den att avreglera, tex järnvägen. 2010 införde den lagstadgat fritt vårdval inom primärvården i hela Sverige. Denna tvångs-LOV innebar att privata vårdgivare som uppfyllde vissa grundkrav fick etablera sig i landstingen och att patienternas val av vårdcentral styrde ersättningen till utföraren. Den modell som skapat så stora problem i Stockholms läns landsting kom nu att gälla i hela landet.

Frågan exploderar – vanvård på Caremas äldreboende 2011

Dagens Nyheter avslöjade i flera artiklar grava missförhållanden på äldreboendet Koppargården i Stockholmsförorten Vällingby. Äldreboendet drevs av vårdbolaget Carema med ett riskkapitalbolag bakom sig.

Samtidigt som det uppdagades fall av ren vanvård av de äldre plockade ägarna ut stora vinster. Den borgerliga majoriteten i Stockholm var satt under hård press och såg sig till slut tvingad att återföra Koppargården till offentlig regi. Och Carema bytte namn till Vardaga.

Stort genomslag för V-förslag 2012

Vänsterpartiets partiledning beslutade i början på 2012 att ett rejält grepp skulle tas om vinstfrågan. Arbetet utmynnade i rapporten En välfärd fri från kommersiella intressen. Kortfattat handlade modellen om att vinstdrivna aktörer inte kan få tillgång till skattemedel för att driva verksamheter inom vård, skola och omsorg.

Genomslaget i medierna och i debatten blev mycket stort och alla politiska partier och andra aktörer i vinstfrågan var tvungna att förhålla sig till vårt förslag.

HVB-hem infogas i modellen 2014

I början på 2014 utvecklade Vänsterpartiet politiken för att få bort vinster i välfärden till att även gälla HVB-hem.

I Almedalen samma år presenterade Vänsterpartiet rapporten Efter riskkapitalister och marknadssystem: Låt personalen utveckla välfärden. Här visade vi hur en välfärd utan vinster skulle kunna se ut. Och i april 2015 tog Vänsterpartiet fram en rapport om New Public Management – den företagsinspirerade styrmodellen inom offentlig sektor, och visar hur NPM skapade en rad negativa effekter inom offentliga verksamheter och för de anställda där.

Utredning om att stoppa vinstjakten i välfärden

Stefan Löfven kunde bli statsminister sedan han säkrat budgetsamarbete med Vänsterpartiet för höstens budget. Ett villkor för förhandlingarna var att en utredning

skulle tillsättas om hur vinstjakten skulle stoppas i välfärden. I mars 2015 tillsattes Valfärdsutredningen som skulle lägga förslag på hur en välfärd utan vinstintresse kan se ut och där skattemedel ska gå till den verksamhet som de är avsedda för.

Det första delbetänkandet i Valfärdsutredningen, Ordning och reda i välfärden, presenterades av utredaren Ingemar Reepalu i november 2016. I det fanns de konkreta förslagen på hur vinsterna i välfärden ska kunna begränsas.

Slutbetänkandet, Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning, lades fram i maj förra året. Den skickades därefter ut på remissbehandling och efter det började arbetet med att ta fram konkreta lagförslag om hur vinstjakten i välfärden ska försvinna.

Lagförslaget om omsorg och skola klart januari 2018

Den 19 maj i år presenterade Jonas Sjöstedt och civilminister Ardalán Shekarabi (S) ett färdigt lagförslag mot vinstjakten i välfärden. Skolan, förskolan, vuxenutbildningen, äldreomsorgen, LSS, HVB-hem, missbruksvård och annat inom socialtjänstens område – allt det omfattas av den föreslagna lagstiftningen.

Regeringen lämnade i mars in en proposition som föreslår ett vinsttak för välfärdsföretag inom skola och omsorg. Propositionen innebär att man får 7 procent plus statslåneräntan i avkastning på operativt kapital som används i verksamheten. Förslaget innebär också att en ny typ av tillstånd kommer att krävas för privata aktörer som vill verka inom just skola och omsorg.

Vänsterpartiet ville inkludera vården i samma förslag som ovan men regeringen ville inte det. Regeringen och Vänsterpartiet har därför enats om att ta ett större grepp på de problem som vinstjakten och marknadsstyrningen skapar i hälso- och sjukvården, och utreda frågan vidare.

Januariöverenskommelsen

Tyvär har Stefan Löfvén efter valet 2018 och efter januariöverenskommelsen satt sig i knätt på Liberalerna och Centern, så förhoppningen att några progressiva politiska förslag ska komma ur detta över huvud taget är obefintliga.

Socialdemokraterna i Haninge har i princip gjort samma högergir, möjligen med den skillnaden att man legat steget före och sökt sig ännu längre höger redan i ett tidigare skede.

Stärk välfärden i Haninge

I Haninge finns mycket att jobba med för att stärka välfärden lokalt. Den kommunala skolan måste hålla bättre kvalitet. Tyvärr är det så att andelen elever i kommunala

förskola och skola sjunker. Dels beror det på fördelaktigare ekonomiska förhållande för privata aktörer när de startar nya förskolor. Men dels beror det på att kvalitén måste öka och barngrupperna bli mindre i de kommunala förskolorna.

Inom äldreomsorgen måste utbudet av olika boendeformerna bli större, förenkla biståndsbedömning - särskilt för de över 80 - och det måste vara slut med att försämra arbetstider och arbetsförhållande för personalen inom äldreomsorgen.

När kommunen planerar för utbyggnaden av förskolor, skolor, boenden för äldre o s v ska egen regi ska vara huvudalternativ. Kommunen kan mycket väl hyra in sig hos privata aktörer om den egna kapaciteten inte räcker till p g a felplanering eller att egna projekt försenats. Men privata alternativ kan aldrig vara huvud alternativet.

När viktiga vårdfunktioner läggs ned i Haninge, så som vårdcentraler, gynekologmottagningen m m ska kommunen pröva möjligheten att ta över dem och driva dem i egen regi.

Kommunen skall verka för att familjecentraler också finns i Jordbro och Brandbergen.

4.7 Avskaffa New Public Management

New Public Managementstyrning och om hur den modell för styrning som idag är allena rådande i svensk välfärd faktiskt kan förklara väldigt mycket av det som inte fungerar i välfärdens olika verksamhetsområden.

Få kanske tror att styrsystem är något av värde att fokusera på om man vill bedriva utbildning, vård eller omsorg. Men det är ack så viktigt. Det spelar inte bara roll **att** den kommunala tjänsten utförs, utan också **hur** den utförs. Det styrsystem man använder i kommunen kan inte vara alltför detaljerad, utan måste ge utrymme för personalens professionalism. Det måste också finnas utrymme för brukares och anhörigas inflytande över den kommunala verksamheter som berör dem.

Kort historisk: bakgrund till New Public Management

Den ekonomiska krisen under 90-talet "tvingade" kommuner och landsting att drastiskt anpassa sina utgifter efter minskade skatteintäkter. Redan före detta hade politik och förvaltning tittat mot näringslivet för att hitta inspiration till hur offentlig verksamhet kunde styras. Föregångslandet var Storbritannien och Thatcher.

Det nya akuta ekonomiska läget gjorde att behovet av en ny styrning med fokus på billigare offentlig sektor blev akut. Mycket kortfattat handlar NPM om att politiken så långt det går ska konkurrensutsätta välfärden, uppmuntra privata utförare, styra

genom att sätta mål samt decentralisera så mycket som möjligt av ansvaret ner till första linjens chefer.

I teorin och den bästa av alla världar kan sedan nämndpolitiker och kommunfullmäktige se verksamheten årligen effektivisera sig själv genom att hela tiden blir billigare och bättre.

Politisk och ekonomisk NPM-styrning i teorin

Politiken skall alltså enligt NPM enbart sätta målen för verksamheten samt bestämma verksamhetens ekonomiska förutsättningar. I praktiken innebär det att kommunfullmäktige anger övergripande mål för en nämnd samt avgör vilken nämndram (budget) nämnden har till sitt förfogande för att lösa uppgiften.

Nämndpolitikerna skall sedan bryta ner fullmäktiges övergripande mål till nämnds specifika mål. Dessa kan i skolans värld tex vara att öka behörigheten till gymnasiet med x % eller att så och så många fler elever i så 3 kan läsa.

För att konkurrensen mellan olika utförare (tex friskolereformen) skall fungera krävs att varje elev får ett värde, ofta kallat skol- eller elevpeng. Beroende på hur nämndramen utvecklats förändras denna peng i varje ny budget. Har nämnden fått ökad tilldelning i jämförelse med föregående år kan pengan höjas och skolans chefer få mer pengar att röra sig med. Eftersom effektivisering är en bärande del av NPM är det dock mycket vanligt att pengan inte ökar med lika mycket som kostnaderna ökats. NPM kom ju till för att spara pengar genom att sätta press på verksamheten att ständigt bli billigare. NPM kom inte till för att utveckla verksamheten.

Förvaltningens styrning av arbetet

När de olika politiska instanserna gjort sitt är det dags för förvaltningen att börja jobba. Budget med dess mål och ekonomiska ramar skall styra förvaltningen till att jobba med det politiken bestämt är viktigt. Efter att arbetet är gjort och året närmar sig sitt slut utvärderar förvaltningen hur det gått och lämnar rapport till politiken. Vad gäller de ekonomiska delarna sker kontinuerlig utvärdering, ofta i form av månads och/eller kvartalsrapporter. Allt för att politiken ska kunna säkerställa att förvaltningen jobbar enligt de mål politiken bestämt samt att budget hålls.

Statligt inflytande över arbetet

Eftersom staten på något sätt är ytterst ansvarig för allt som sker vill staten ha ett finger med i spelet. Genom skollag och läroplaner styr tex riksdagen skolpolitikens arbete. Den senaste läroplanen och skollagen är en produkt av NPM. Mängder av "rektor ska" och "läraren ska". Mycket definierade beskrivningar av vad läraren behöver ta upp i sina ämnen. Betydligt mindre är upp till läraren själv att bestämma

över jämfört tex LPO94. Rikspolitiker har satt egna mål. Mängder av mål och i praktiken uttryckt i form av krav. Det är dock upp till kommunpolitiken att avgöra vilka ekonomiska muskler som krävs för att nå målen/kraven.

Hur påverkas medarbetaren av NPM?

Ja, på vilket sätt har då välfärdsarbetares arbete förändrats som en konsekvens av New Public Management? Ett antal förändringar till det sämre är enkla att spåra till den politiska och ekonomiska styrmodellen.

Kontroll/Uppföljning

För att NPM och målstyrning skall fungera krävs ett mycket omfattande system för kontroll och uppföljning. Hur ska politiker på olika nivåer veta att det de bestämt ska göras verkligen blir gjort, dels i de egna verksamheterna men ännu viktigare hos de privata utförarna? Lösningen på detta blir att medarbetare får dokumentera allt som sker. Lagstadgade dokumentationskrav är en direkt konsekvens av NPM. Den ökning av t ex lärares administrationsbörda som skett senaste 20-årsperioden kommer sig inte av att politiker vill jävlas med lärare. Det beror på att målstyrning kräver kontroll och uppföljning. Hur ska riksdagen kunna kontrollera att t ex den kommunala Brandbergsskolan i Haninge erbjuder eleverna den slöjdundervisning skollagen garanterar brukaren om inte Brandbergsskolans lärare kan dokumentera att så är fallet? Eller att skollagens krav på arbete mot mobbning efterföljs på fristående skolans högstadium om inte lärarna där dokumenterar varje samtal de har med elever som kränkt, blivit kränkta? Eller hur ska kommunpolitikerna i utbildningsnämnden i Haninge veta att lärare jobbat mer fokuserat mot läsning i ÅK 2 om inte lärarna kan dokumentera att de jobbat mer fokuserat mot läsning i ÅK 2?

Det som inte har dokumenterats, det har inte hänt. Har det inte dokumenterats kan det inte kontrolleras och har det inte dokumenterats kan det inte följas upp.

Målstyrning kräver dokumentation. Den politiker som vill minska lärares dokumentation (och inte bara lägga den på någon annan) måste således göra upp med NPM och målstyrningen av skolan.

Effektivisering – spring fortare

NPM bygger på övertygelsen att allt kan effektiviseras men att de anställda i vård, skola och omsorg behöver sättas under press för att effektiviseringen ska bli av. Som en konsekvens av det har det i NPM:s kölvatten uppstått nya kolumner i kommunekonomers budgetar. Olika termer används för effektivisering. En del kallar det verksamhetsutveckling. Ärligast av alla är kanske Växjö kommun som kallar budgetposten "omvandlingstryck". Tryck på förvaltningen att omvandla sig och kosta mindre. 0,6 % lägger de årligen ut. Det är väl inget, kan man tycka. Men på 10 års tid

innebär det att skolan måste minska sina kostnader med 6 % samtidigt som kommuninvånarna förväntar sig ständig kvalitetshöjning av välfärdstjänster.

Hur påverkar medarbetaren? Jo, det blir mer att göra och mindre tid att göra det på. Psykisk ohälsa skapas av skillnad mellan krav och möjligheter. Ständiga effektiviseringar ökar denna skillnad och leder i slutändan till väggen. Det är det vi ser i sjukstatistiken. Runt 10 000 lärare sjukskrivs p g a psykisk ohälsa någon gång under året - årligen. För grundskollärare är risken att sjukskrivas med en psykisk diagnos, som utmattning och depression, hela 50 procent högre än för arbetsmarknaden i stort. För gymnasielärare är samma siffra 25 procent. Noterbart är att risken har ökat kraftigt sedan 2005, i synnerhet i samband med de NPF-inspirerade utbildningspolitiska reformerna.

Det är enormt många och det ser ungefär lika illa ut i vården och omsorgen. Är man politiker, någorlunda hederlig och vill ändra på det? Ja då måste man göra upp med NPM och ekonomistyrningen av skolan, vård och omsorg.

Budgetdisciplin – Förvaltningskultur

NPM fungerar inte om politiken tillåter verksamheterna att dra över budget. Det omställningstryck som kommunerna vill skapa går förlorat om man inte måste hålla budget. I skolans värld innebär det att rektorer inte får gå back. Gör du det är du i längden omöjlig att ha kvar eftersom du sätter hela styrsystemet ur funktion. Det är ditt jobb att hålla budget. Punkt.

Känner du att uppdraget är omöjligt med den peng du har till ditt förfogande har du att välja mellan att säga upp dig eller hålla tyst. Den förvaltningskultur som skapats runt om i välfärden tillåter inte att problem lyfts upp i systemet. Ansvar är decentraliserat till första linjens chefer. Lös det! Tystnadskulturen inom förvaltningarna är en förutsättning för NPM.

Här hamnar medarbetaren uppenbart i kläm mellan NPM-styrning a la "alla pengar är utdelade ni får inte mer" och den statliga styrningen. Enligt läroplan och skollag skall undervisningen hålla en viss kvalitet. Här står inget om ständigt minskad budget eller budgetdisciplin. Det går inte att välja bort elevvården bara för att pengar saknas. Verksamheten ställs inför krav från riksdag som kommunens budget inte är anpassad för att klara. Väldigt ofta är det arbetsmiljölagens krav på en god fysisk och psykisk arbetsmiljö som ryker.

Vi måste hitta ett nytt ekonomiskt styrsystem utan den permanenta nedskärningspolitiken och NPM:s förvaltningskultur ute i kommunen. Den måste innehålla flera delar:

- Definition på vilken kvalitet den kommunala verksamheten ska ha.
- Att budgetarbetets uppgift är att finansiera den kvalitén.
- Att vi hela tiden måste vara ärliga med vilken kvalitet finansieringen kan uppnå
- Inget är så demoraliserande för personalen som att höra att "Vi ska ha Sveriges bästa äldreomsorg" samtidigt som man begår lustmord på verksamhetens bemanningen.
- Personalen måste få ha inflytande på verksamheten av både arbetsplatsdemokratiska skäl som utifrån deras profession.
- Brukare och anhöriga måste också erbjudas ett inflytande över verksamheten. De är medborgare med en lång rad rättigheter i förhållande till kommunen. Inte bara kunder som vid klagomål skall hänvisas till ett kundcenter.

5. Kommunfullmäktiges uppdrag, mål och styrta 2020-2021

Kommunens nuvarande styrmodell bygger på New Public Management. Den bygger på en taylorism mellan politiken som beställare eller policyskapare och tjänstemännen som utförare och leverantör av åtgärder för att uppnå kommunfullmäktiges mål.

Ibland kan dock HUR en sak genomförs ha en djupt politisk innebörd. Ibland kan också tjänstemännen, som många gånger jobbar närmare verksamheten, se behov som politiken missat. Även de som brukar kommunens tjänster sitter på ovärderlig information om funktionaliteten vid kommunens verksamheter.

En ny styrmodell måste tas fram som säkerställer att den politiska viljan hos Haninges väljarkår får genomslag hela vägen från Kommunfullmäktige ut till verksamheterna, samtidigt som man tillvaratar professionalismen hos personalen och ger brukarna av kommunala tjänster ett utrymme att påverka utformningen i de delar som berör dem.

Vi utgår från samma mål som kommunledningen men vill tillföra följande indikatorer under lämpligt mål:

Miljö och klimat

Indikatorer	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2022
Årlig minskning av växthusgaser i Haninge kommun					15%
Andel hållbara resor (cykel, gång, kollektivtrafik) i färdmedelsfördelningen					55%
Mängden inköpt kött, relativt antalet offentliga måltider, har minskat med jämfört med år 2017					40%
Energianvändning i kommunala lokaler resp bostäder jämfört med 2019					20%

Bostäder

Indikatorer	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Mål 2022
Antalet allmännyttiga lägenheter per 1000 invånare ²²²³	25				38

---

²² [Haninge Bostäder AB Årsredovisning 2018](#) - Antal lägenheter 2018: 2 346. Bygga 500 lägenheter per år 2020-2022 = 1500 lägenheter. Delat på 100 000 invånare = 38.46

²³ [Bostadsmarknaden i Haninge \(2016\), s. 43](#) - 25 lägenheter per 1000 invånare. Snitt i länet: 77

6. Nämndvisa ramar direktiv och uppdrag 2020-2021

Nämnder, styrelser	Justerad rambudget 2019	Kommunled ningen	Tillägg för 3% i komp (a)	Effektivi seringar och satsning ar (b)	Ramför ändring	Vänster partiets förslag till budget 2020
KF-reserv inkl volymreserv	32000	25000	0	0	-7000	25000
Kommunstyrelsen	215600	227700	6100	6200	24400	240000
Södertörns upphandlingsnämnd	0	0	0	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd	0	0	0	0	0	0
Valnämnd	2500	100	0	0	-2400	100
Revision	1600	1600	0	0	0	1600
Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnd	400	400	0	0	0	400
Äldrenämnden	812100	846200	21800	11000	66900	879000
Socialnämnden	950900	971500	25200	-2500	43300	994200
Stadsbyggnadsnämnden	150200	153500	4000	-1900	5400	155600
Grund- och förskolenämnd	1904300	2012200	29500	58500	195900	2100200
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	463500	473700	12500	5600	28300	491800
Idrotts- och fritidsnämnd	137200	141400	3800	150	8150	145350
Kultur- och demokratinämnd	82100	83800	2200	400	4300	86400
Finansförvaltning	37000	92000	0	0	55000	92000
Uppdrag till kommunstyrelsen att minska kostnaderna för kommunen	0	-18000	0	0	0	0
Totalt	4789400	5011100	105100	77450	422250	5211650
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4896000					5250110
Finansnetto	14000					14000
Resultat	120600					52460
Resultat %	2,5%					1,0%

6.1 Kommunstyrelsen

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande: Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och frågor relaterade till barnkonventionen samt övergripande ekonomi- och personalfrågor.

Kommunstyrelsen svarar även för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.fl.

Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som finskt förvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd. Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för centrala utvecklings- och tillväxtfrågor, såväl i fråga om den strategiska utvecklingen som i fråga om konkret genomförande av samhällsbyggandet i form av exploateringsprojekt för bostäder, infrastruktur, verksamhetsområden, företagsetableringar med mera.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 240 000 tkr

Förändring från 2019: +24 400 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +12 300 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Inrätta en social investeringsfond

Många kommuner har börjat satsa sina överskott i sociala investeringsfonder för att främja kommunens utveckling. Norrköping är en sådan kommun som vi hämtat inspiration ifrån. Konstruktionen är sådan att det främst är olika nämnder som äskar pengar till förebyggande projekt, men det ska heller inte vara uteslutet att externa aktörer kan söka medel härifrån.

Särskilt ideella organisationer som tar ett mycket tungt socialt ansvar i kommunen, som kvinno-, mans- och tjejjourerna, Attention, föreningar som jobbar med avhoppare från kriminella- och extremistmiljöer, samt föreningar som stödjer brottsoffer ska kunna söka medel från fonden, men då via den förvaltning som ansvarar för respektive område. Externa aktörer ska välkomnas, men det ska naturligtvis inte bli så att den ena handen inte vet vad den andra gör inom den kommunala förvaltningen.

Det är egentligen ganska enkelt. Det handlar om att investera i människor. Vi anser att tidiga insatser är en viktig framtidsinvestering och med sociala investeringsfonden kommer kommunen förhoppningsvis att se såväl ekonomiska och mänskliga vinster.

Syftet med fonden är att hitta förebyggande arbetsmetoder som tidigt bryter en negativ händelseutveckling av olika slag som kan drabba de boende i kommunen. Utgångspunkten är alltså att hitta de kommuninvånare som löper större risk att hamna i en utsatt och problematisk situation och ge dem rätt hjälp för att undvika att falla utanför. För kommunens del kan de ekonomiska vinsterna handla om minskat behov av resurser, som färre placering av barn och unga, minskade insatser från den samlade elevhälsan eller färre utredningar av skolpsykolog.

För den enskilde människan handlar vinsterna om en framtid med utbildning, jobb och egen försörjning. Ett bättre liv, helt enkelt.

När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp.

Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

Både de ekonomiska och mänskliga vinsterna ska utvärderas i samtliga investeringar. När man ser att en investering ger ekonomiska och mänskliga vinster kan det bli aktuellt att implementera arbetsmetoden i ordinarie verksamhet.

Organisation och ledning

Den ordning som finns i Norrköpings kommun, och som vi inte har något att invända emot är som lyder:

Kommunfullmäktige har gett delegation till kommunstyrelsen att vara beslutande nämnd för den sociala investeringsfonden. Det innebär att kommunstyrelsen fattar beslut om sökande nämnd eller förvaltning ska beviljas medel ur investeringsfonden.

För varje investering i förebyggande arbete för definierade grupper ska det finnas en plan för löpande uppföljning. I den ska det framgå hur resultatet ska mätas och vid vilka tidpunkter det ska redovisas.

Arbets sättet för insatserna ska dokumenteras så att de kan få en spridning till ett mer generellt genomförande om insatserna är lyckade. Dessutom ska det årligen göras en samlad uppföljning kopplad till det långsiktiga syftet med investeringen.

Beredning av beslut

Initiativ till ansökan till den sociala investeringsfonden kan tas av nämnder eller förvaltningar i kommunen. Det finns en mall för vad ansökan ska innehålla. Ansökan skickas till kommunstyrelseförvaltningen som har som uppgift att dels kontakta berörda förvaltningar för diskussion om ansökan och dels inhämta synpunkter från det vetenskapliga rådet, som kommer att knytas till den sociala investeringsfonden. Kommunstyrelseförvaltningen ställer samman en tjänsteskrivelse i ärendet.

Kommunstyrelsen beslutar i ärendet på delegation av kommunfullmäktige.

Anknytning till forskning

Efter att ansökningar om sociala investeringar har kommit in från den kommunala organisationen behövs ett stöd från ett vetenskapligt råd vid hanteringen av ansökningarna.

Sveriges Kommuner och Landsting står för vetenskaplig medverkan från sitt nordiska forskarnätverk, som kan kompletteras med kommunens egna forskarkontakter. Vilka forskare som blir aktuella beror på vilka verksamheter som berörs i ansökningarna.

Det vetenskapliga rådet kan både bedöma och ge tips på metoder för genomförande av insatser, hjälpa till med beräkningar av kommande kostnadsminskningar och hjälpa till att utforma själva insatsen och uppföljningssystemet för den. Överskottet används till framtida investeringar. När effekterna av investeringen börjar synas, när de kommunala kostnaderna minskar till följd av investeringen, ska nämndens/nämndernas ekonomiska ramar minskas med motsvarande belopp. Överskottet ska sedan markeras i bokslutet och öronmärkas för att användas för framtida sociala investeringar. På det sättet kommer fonden kontinuerligt att fyllas på och nya sociala investeringar kan göras.

Inför en jämställdhetsmiljö

Vänsterpartiet har tidigare skrivit en motion om feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer och hbtq. Syftet är för att stärka tjejer och påbörja ett samtal om

normer kring tjejer, killar och hbtq. Då motionen röstades ner så gick vi istället på linjen att införa en jämställdhetsmiljon där förvaltningar kan söka pengar ifrån för att göra exempelvis utbildningar och workshops kring feministiskt självförsvar, maskulinitetsnormer eller hbtq. Samma sak är gjord med klimatmiljonen och tillgänglighetsmiljonen. Det är också ett bra sätt att sätta igång förvaltningarnas tankar kring de här frågorna och visa för politikerna vilka satsningar som kan göras.

Politiskt forum för klimat- och miljöarbetet

Tidigare fanns det en miljönämnd i Haninge. Sedan den stängdes har klimat- och miljöarbetet blivit hängande i luften. Hållbarhetsberedningen startades upp förra mandatperioden med syftet att bl.a. ta fram ett klimat- och miljöpolitiskt program. När uppdraget blivit klart så lades beredningen ner.

Det finns alltså inget politiskt forum med fokus på klimat- och miljöarbetet i kommunen. Det är i kommunstyrelsen det hanteras och det hamnar vid sidan av.

Vi vill skapa ett beständigt politiskt forum för att behandla frågor rörande klimat- och miljöarbetet och vara remiss när det är aktuellt. Vi tror att bästa lösningen är en miljönämnd eller en miljöberedning.

Skapa ett kommunalägt energibolag

Det finns goda förutsättningar för exempelvis havsbaserad vindkraft i Haninge. Priset på solceller har gått ner drastiskt och det finns gott om tak och mark att installera solceller på.

Bolaget kan ägas och drivas i samarbete med andra grannkommuner. Intresset för det bör undersökas men vi bör gå fram med initiativet även om inga andra kommuner är intresserade.

Vänsterpartiet lade en motion om att bygga en solpark. Ett av skälet som angavs till varför motionen avslogs var att det inte fanns något energibolag som kunde hantera den. Med ett energibolag så löser vi den problematiken.

Elpriserna på kommunalägda energibolag är också lägre än snittet.

Energieffektivisering och energiproduktion

När det klimat- och miljöpolitiska programmet antogs så kom det nya mål gällande energianvändningen:

- År 2020 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med 2009

- År 2030 har energianvändningen i kommunala lokaler och bostäder effektiviserats med 20 procent jämfört med år 2020.

Vi vill att målen ska uppnås så snart som möjligt! Det är bara bra om vi kan nå målen tidigare än bestämt. Dels för att klimatet kräver snabba och stora investeringar men också för att investeringar i energieffektivisering betalar sig.

Vi vill att Tornberget och Haninge Bostäder ökar takten och använder sig av statliga investeringsstöd och gröna lån från Kommuninvest för att finansiera så stor del som möjligt av satsningarna.

Mer fart i miljö- och klimatarbetet

Hösten 2017 så antog kommunfullmäktige det klimat- och miljöpolitiska programmet. Vänsterpartiet var väldigt aktiva i Hållbarhetsberedningen som tog fram programmet och såg till att målen fortsatte hållas höga (trots att det fanns partier som ville sänka ambitionerna) och att vissa mål tillkom som annars inte skulle tillkomma.

Alla delar är viktiga i programmet. Men det finns vissa delar som vi vill belysa extra:

- Minska utsläppen för resor och transporter
- Skydda mark med höga naturvärden

Cirka $\frac{2}{3}$ av utsläppen av växthusgaser i Haninge kommer från resor och transporter. Därför är det väldigt bra att vi i Vänsterpartiet fick igenom följande mål:

- År 2025 har andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ökat till 55 procent av färdmedelsfördelningen

Mobility management är ett koncept för att främja hållbart resande och hållbara transporter. Kommunstyrelsen fick under förra mandatperioden uppdrag att ta fram en strategi för mobility management. Fokus på mobility management måste få ta stor plats i stadsplaneringen och trafikplaneringen. Att få över fler resor och transporter till gång, cykel och kollektivtrafik är avgörande. Att skapa förutsättningar för mer cyklande och skapa incitament för cyklande är en väldigt viktig del. Där har stadsbyggnadsnämnden ett stort ansvar i och med implementeringen av cykelplanen.

Skydd av mark med höga naturvärden är också viktigt. Vi har en åtgärdsplan inom kommunen och den ska följas. Vi vill så snart som möjligt skydda Högstaskogen och Nordankärrsberget som naturreservat. Vi vill också utreda möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde. De gröna kilarna och gröna samband ska värnas i stadsplaneringen.

Vi skjuter till extra resurser (utöver de kompensationer som kommunstyrelsen får för pris- och löneökningar) just för att kunna växla upp klimat- och miljöarbetet.

Koldioxidbudget för Haninge

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Därför har Sverige tillsammans med de flesta av världens länder beslutat att agera för att den genomsnittliga temperaturökning absolut inte ska gå över 2 grader men med siktet på att inte gå över 1,5 grader. En viktig del i avtalet är att alla undertecknande länder minskar utsläppen i en rättvis takt. För att kunna uppnå målen i Parisavtalet behövs kraftfulla åtgärder för att minska våra utsläpp av växthusgaser. Det är också viktigt att ha en plan med tydliga och effektiva mål längs vägen så att vi vet att vi håller oss inom tidsplanen.

För att vi ska klara Parisavtalet kan bara en begränsad mängd koldioxid släppas ut i atmosfären. Ett bra verktyg för att säkerställa att Haninge gör vad vi kan för att nå klimatmålen och att Haninge inte släpper ut mer än vad det finns utrymme för är att ta fram en koldioxidbudget.

Järfälla kommun var först med att ta fram en koldioxidbudget och arbetar med åtgärder inom transport och nybyggnation för att minska koldioxidutsläppen med 10-15 % årligen. Arbetet att ta fram koldioxidbudgeten gjordes i samarbete med Centrum för miljö- och utvecklingsstudier (Cemus) vid Uppsala universitet tillsammans med miljökonsultbolaget Ramböll.

Därför bör Haninge kommun delta i samverkansprojektet med Uppsala universitet för att ta fram en lokal koldioxidbudget för Haninge. Haninge bör också delta i närliggande relevanta projekt som Vinnovaprojektet "Digital plattform för beräkning av koldioxidbudget och simulering av samskapande av klimatåtgärdspaket".

Billiga och klimatsmarta hyresrätter

Nästan 40 procent av all energi som används i Sverige går till byggnader²⁴. Det motsvarar ungefär lika mycket energi i form av elektricitet, fjärrvärme och bränslen som hela industrisektorn. Därför är det viktigt med klimatsmarta bostäder och lokaler.

Vänsterpartiet fick i förra mandatperioden i förhandlingar igenom att kommunstyrelsen ska verka för att det ska byggas minst 200 billiga och klimatsmarta hyresrätter och att Haninge Bostäder ska vara en aktiv part i det arbetet²⁵. Det arbetet måste fortsätta och växlas upp.

---

²⁴ [WWF. Tema - Bostaden](#), hämtad 2019-06-02

²⁵ [Mål och budget 2018-2019](#), antagen i kommunfullmäktige 2017-06-12

Haninge Bostäder måste bygga många fler billiga hyresrätter. Vi ligger långt under snittet i länet gällande allmännyttiga bostäder per 1000 invånare²⁶.

Bostadsbristen är akut! Det är inte dyra bostadsrätter som behövs. Det är billiga hyresrätter som folk kan ha råd med som behövs. Vänsterpartiet fick i förra mandatperioden igenom att Haninge Bostäder sänkte sina inkomstkrav för att man ska kunna få ett kontrakt²⁷.

Minska sjukfrånvaron

Sjukfrånvaron i flera av kommunens förvaltningar är alarmerande! Störst är den i socialförvaltningen (7,0 %), utbildningsförvaltningen (9,2 %) och äldrenämnden 11,1 %) ²⁸.

Man ska inte bli sjuk av sitt jobb!

Det bör vara en självklar grund för allt arbete. I dagens samhälle med ökad produktivitet, slimmade organisationer och förlorad respekt för arbetarnas situation så är det inte längre självklart. Tyvärr så följer det här tänket in i den offentliga sektorn, inte minst genom införandet av New Public Management.

Vi menar att det behövs ett helhetsgrepp för att på allvar ta itu med de problemen som finns i kommunen. De lösningar som är till hjälp i en förvaltning tror vi många gånger kan vara till hjälp i andra förvaltningar. Därför ska kommunstyrelsen undersöka de underliggande faktorerna till den höga sjukfrånvaron och föreslå en kommunövergripande åtgärdsplan för att få ner sjuktalen.

Demokratisera kommunens verksamhet

Haninge kommuns ambitioner ska vara att anställda trivs på sin arbetsplats inom kommunen och känner att deras arbete är meningsfullt och att de kan påverka sin arbetssituation.

Demokrati är mer än att rösta var fjärde år. Det är även att ha inflytande på sin arbetsplats: i verksamhetens utförande, i planering och schemaläggning. De som arbetar på golvet vet ofta bäst vilka insatser som kommer ge bäst effekt och hur förändringar kommer att påverka arbetet, hälsan och måendet.

Det är bra för personalens hälsa att ha inflytande över sitt arbete och känna delaktighet. Det är också det mest effektiva då personalen blir mer motiverad i sitt arbete när de själva har påverkat planeringen av verksamheten. Dessutom kan saker göras mer effektivt.

---

²⁶ [Haninge kommun. Bostadsmarknaden i Haninge](#)

²⁷ [Fastighetstidningen. Haninge bostäder sänker inkomstkraven](#), hämtad 2019-06-02

²⁸ [Kommunstyrelsen 2019-05-27 §107 Budgetuppföljning april](#)

Socialt bokslut

Vänsterpartiet kämpar alltid för social rättvisa. För att kunna förbättra för Haninges invånare så är det viktigt att veta situationen för dem. Därför vill vi att Haninge kommun ska införa socialt bokslut. Det har introducerats i Sundbyberg.

Det sociala bokslutet i Sundbyberg utgår ifrån fem perspektiv av social hållbarhet. Flera saker tas upp som skillnader i inkomst, valdeltagande, delaktighet och inflytande, jämställdhet och integration.

Uppdrag till kommunstyrelsen:

- Inrätta en social investeringsfond
- Inför en jämställdhetsmiljö i enlighet med Vänsterpartiets motion
- Ta fram förslag på inrättande av politiskt forum (nämnd eller beredning) för att driva det klimat- och miljöarbetet och implementera (och uppdatera) det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Utredda möjligheten att skapa ett kommunalägt energibolag
- Tornberget och Haninge Bostäder ska växla upp arbetet med energieffektivisering och energiproduktion
- Uppdra till Tornberget att ta fram ett förslag på hur vilka förskolor är passande att tidigarelägga för att kunna använda i evakueringssyfte och därmed minska kostnader för evakueringslokaler
- Ökade satsningar och ambitioner i klimat- och miljöarbetet för att nå målen i det klimat- och miljöpolitiska programmet
- Ta fram en koldioxidbudget för Haninge
- En storsatsning på klimatsmarta och billiga hyresrätter enligt konceptet som SABO:s kombihus
- Haninge Bostäder ska bygga kollektivhus med billiga hyresrätter
- Ta fram en åtgärdsplan för att minska sjukfrånvaron i de olika förvaltningarna
- Ta fram en åtgärdsplan för att öka inflytande för personalen i kommunens förvaltningar och öka demokratiseringen
- Inför socialt bokslut för Haninge

6.2 Grund- och förskolenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer i Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under grund- och förskolenämnden: förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshemsverksamhet.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 2 100 200 tkr

Förändring från 2019: +195 900 tkr

Ramen redovisas exklusive den reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker i pengsystemet samt strukturbidrag för nyanlända. Av ramen utgör cirka 1 856,7 mnkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Här ingår även ett strukturbidrag för nyanlända elever, som är volymbaserat för 2020 med 396 elever á 102 000 kronor per elev och år. Resterande medel om cirka 243,5 mnkr ska finansiera anslag för central stödavdelning, grundsärskola, skolskjuts samt central administration.

Vänsterpartiet lägger 88 miljoner kronor mer än kommunledningen på Grund- och förskolenämnden 2020 därav 58,5 miljoner går till att minska barngrupperna. Vänsterpartiet ger nämnden i uppdrag att fördela de anslagna pengar på så sätt att målet med mindre barngrupper uppnås.

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Rätt till heltid i förskolan

Vänsterpartiet tycker det är självklart att man inte gör skillnad på barn. Som det ser ut idag så får alla barn inte rätt till lika många timmar i förskolan baserat på föräldrarnas sysselsättning. Barn till arbetssökande samt barn vars föräldrar är föräldralediga med syskon får endast ta del av förskolans verksamhet på 30 h i veckan till skillnad från barn till yrkesverksamma föräldrar som får ta full del av den pedagogiska verksamheten.

Förskolan är till för barnen och inte föräldrarna. Den pedagogiska verksamheten som bedrivs inom förskolan ska alla barn ha rätt att ta del av lika mycket. Både svensk²⁹ och internationell³⁰ forskning visar att barn som tagit del av pedagogisk verksamhet i tidig ålder klarar sig bättre i skolan vilket också resulterar i bl.a. större framgång i arbetslivet, till skillnad från barn som inte tagit del av pedagogisk verksamhet. Studier visar att barn som gått i pedagogisk verksamhet har ett tydligt försprång i

²⁹ 1) Andersson, B-E. (1986). Hemma eller på dagis? En studie av effekterna av samhällelig barnomsorg på barnens utveckling i 8-års åldern (Rapport nr8/1986). Stockholm: Pedagogiska institutionen. 2) Andersson, B-E. (1990). Hur bra är egentligen dagis? Kristianstad: Utbildningsförlaget.

³⁰ 1) [Schweinhart, L. J. \(2007\). Outcomes of the HighScope Perry preschool study and Michigan school readiness program. I M. E. Young & L. M. Richardson \(Red.\), Early child development: From measurement to action \(ss. 87–102\). Washington, DC: The international bank for reconstruction/The world bank](#)

2) [High/Scope Educational Research Foundation. \(2002\). Effects five years later: The Michigan school readiness program evaluation through age 10](#)

3) [Research Foundation. \(2005\). The High/Scope Perry preschool study through age 40. Summary, conclusions, and frequently asked questions](#)

livet både på kort och lång sikt. Därför tycker vi att alla barn ska ha rätt till samma förutsättningar och möjligheter, vilket börjar med lika rätt till heltid i förskola för alla barn.

Tack vare Vänsterpartiet så utökades tiden för den grupp barn som inte hade rätt till heltid från 25 h i veckan till 30 h. Vi vill fortsätta den utvecklingen så att de barnen ska ha möjlighet att ta del av förskolans pedagogiska upp till 40 h i veckan om behov och önskemål finns.

Mindre barngrupper

Många pratar om att de vill minska barngrupper men ingen skjuter till de resurser som behövs. Följande står i Mittensamarbetets politiska plattform:

“Förskolan ska byggas ut i takt med att kommunen växer och barngruppernas storlek ska minska med en långsiktig målsättning att nå Skolverkets riktvärden. [...]

Åtgärder: [...]

- Storleken på småbarnsgrupperna ska minska under mandatperioden”

Det här har förvaltningen tagit fasta på och erbjuder en uträkning av vad det skulle kosta: 58,5-64,2 mnkr per år för att minska de genomsnittliga barngruppernas storlek med ett barn / avdelning.³¹

Förvaltningen lyfter också att det inte finns någon “dynamisk volymeffekt” att beakta vilket medför att ökningen av grundbidraget i elevpengen till förskolan behöver vara högre än de senaste årens ökning om man ska kunna behålla det inrapporterade nyckeltalet 17,9 barn / avdelning.³²

Om man dessutom vill **minska** barngrupperna och inte bara behålla nuvarande storlek så behöver man som sagt skjuta till mer resurser.

Och det är viktigt att komma ihåg att man inte får ta del av statsbidraget för jämlik skola om kommunen gör neddragningar på redan befintlig grundbemanning.³³

Vänsterpartiet ger nämnden full compensation för pris- och löneökningar. Vi skjuter dessutom till 58,5 miljoner för att minska barngruppernas storlek.

---

³¹ Grund- och förskolenämnden - Budgetförutsättningar 2020 och framåt, s. 19

³² Grund- och förskolenämnden - Budgetförutsättningar 2020 och framåt, s. 24

³³ Grund- och förskolenämnden - Budgetförutsättningar 2020 och framåt, s. 19

Verksamhet i egen regi

Det är viktigt att skolans olika delar är i egen regi. Dels ska de skattemedel som avsätts komma eleverna och verksamheterna till godo fullt ut. Det ger även eleverna och personalen en större trygghet att komma tillrätta med missförhållanden som kan uppstå, jämfört med privata företag. Kommuninvånarnas skattepengar ska gå till en verksamhet med hög kvalitet med god arbetsmiljö för personalen, inte till privata vinster för företagen. Dels så har utbildningsförvaltningen det svårt redan idag med planeringen inför framtiden. De privata företagen gör att det går inte att ta ett helhetsgrepp i frågan och planera framåt. Andelen elever i förskola och skola som går i kommunal regi minskar. Det försvårar för kommunen och försämrar för eleverna och personalen.

Vi vill sätta ett stopp för etablering av fler privata företag inom välfärden, även inom förskolan och skolan.

Satsa på NPF-certifiering

Satsa på NPF-elever! I nuläget krävs det att eleven har föräldrar som slåss för dem. I Huddinge är Källbrinksskolan NPF-certifierad. Haninge ska också ha personal som kan bemöta NPF-elever och det bör finnas minst en NPF-certifierad skola i kommunen.

Inför en Barnombudsman

För att sätta barnet i första rummet bör det införas en ny tjänst: en lokal Barnombudsman. Den lokala Barnombudsmannen ska granska nämndens och utbildningsförvaltningens beslut, säkerställa att personal utbildas i barnkonsekvensanalys och barnrättsperspektiv och ska vara ombud för barn och föräldrar i enskilda fall för att säkerställa att barnens rättigheter tillgodoses.

Barn i rörelse

Forskningen är tydlig med att barn som rör sig också presterar bättre i skolan. Det är oavsett om det är lek eller idrott, det viktigaste är rörelse. Därför ska förutsättningar finnas för lek och rörelse för barn. Gårdsytan per barn på förskolan ska utökas och rörelse och lek ska planeras in i schemat och undervisningen.

Bra skolmat

Skolmaten bör lagas från grunden i skolans kök för att göra maten mer hälsosam och smakrik. Vissa skolkök borde renoveras och personalen bör utbildas i att laga maten från grunden. Om man gör det har man koll på vad den innehåller, vilket man

ofta inte har med de hel- och halvfabrikat som i stor utsträckning serveras i skolor och förskolor idag.

Eftersom animaliska livsmedel har högre utsläpp av växthusgaser vill se en plan för att minska animaliekonsumtionen inom kommunen. Vi vill därför införa vegonorm. Det är fortsatt viktigt att kökspersonalen utbildas i vegansk och klimatsmart matlagning. Vi vill också att målet ska vara att så mycket som möjligt av maten ska vara ekologisk. Då ekologisk mat ofta är något dyrare och växtbaserad mat ofta är billigare så blir det ett nollsummespel att öka andelen ekologisk mat och andelen växtbaserad mat. Vikingaskolan är ett exempel på en skola som redan gör ett väldigt bra arbete³⁴.

All djurhållning och konsumtion av animalier ska därför utgå från att djur är kännande varelser och de ska ges ett gott liv och möjlighet till ett naturligt beteende. Animalier som bidragit till ett särskilt stort lidande för djuren ska fasas ut.

Uppdrag till nämnden:

- Införa heltid för alla barn i förskolan
- Starta en F-9 skola i Jordbro
- Mer personal till förskolorna och mindre barngrupper
- Skola i egen regi, Inga fler vinstdrivande förskolor och skolor
- Fler legitimerade lärare och satsningar på att obehörig personal kan vidareutbildas och bli behöriga
- Införa tjänsten en lokal Barnombudsman
- Utbilda personal inom NPF och påbörja arbetet med att NPF-certifiera en skola
- Främja lek och rörelse för barnen
- Inför vegonorm i skolbespisningen och fortsatt utbildning av personal i vegansk och klimatsmart matlagning
- Grund- och förskolenämnden uppdras att arbeta med attitydförändringar för att främja jämställdhet, exempelvis genom workshops om maskulinitetsnormer och hbtq-frågor samt att utbilda personal i genuspedagogik
- Grund- och förskolenämnden uppdras att arbeta med våldsförebyggande arbete, exempelvis Mentors for violence prevention
- Uppdra åt utbildningsförvaltningen att utreda vad som behövs göras för att återupprätta förtroendet för kommunen som arbetsgivare

---

³⁴ [Vikingaskolans kök kan bli utsett till landets klimatsmartaste. Mitt i Haninge](#)

6.3 Socialnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 994 200 tkr

Förändring från 2019: +43 300 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +22 700 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Tak över huvudet

Vi tycker att det är viktigt att alla kommunmedborgare i Haninge ska kunna känna sig trygga, inkluderade och få ta del av sina mänskliga rättigheter. Men idag är alltför många medborgare i kommunen hemlösa av olika skäl och löser kortvarigt sin hemlöshet genom att sova runt hos vänner och familj tills att vissa slutligen söker hjälp hos Socialtjänsten. Dock är det inte alla gånger som hemlösa får hjälp av Socialtjänsten och tak över huvudet utan kan i första hand bli hänvisade till att lösa sin bostadssituation på egen hand. Så som bostadsmarknaden dessutom ser ut idag är detta inte alltid lätt.

Vissa löser det genom dyra och otrygga inneboendeformer eller andrahandsyrning, men inte alla. Vi tycker därför det är självklart att Haninge kommun i vart fall kan garantera sina medborgare att ingen ska behöva sova på en parkbänk, i tåget eller i en port pga hemlöshet. Vi vill därför att Socialnämnden inför en Tak över huvudet garanti inom Socialtjänsten vilket innebär att den som söker hjälp hos kommunen för plötslig bostadslöshet ska garanteras tillfälligt boende om denne inte kan lösa sitt boende själv. Detta har bl.a. Stockholms stad och Nynäshamn kommun infört.

SL-kort

Vi tycker att alla som söker om SL-kort i samband med ansökan om försörjningsstöd ska beviljas det, även om man är sjukskriven, föräldraledig eller har annan sysselsättning som gör att man inte är arbetssökande. Det är viktigt att kunna röra sig fritt inom och utom kommunen, bryta isolering och kunna ta del av ett aktivt och socialt liv, vilket vi anser att SL-kort bidrar till.

Arbetstidsförkortning

Enligt svensk forskning från Stressforskningsinstitutet är det nu bekräftat att sex timmars arbetsdag minskar stress och oro samt förbättrar de anställdas sömn³⁵.

Vi vill att personal inom Socialtjänsten ska orka med sitt arbete, minska sjuktalen, vilja arbeta kvar på sin tjänst och locka nya socialsekreterare. Detta tänker vi att sex timmars arbetsdag skulle bidra till. Förutom att nuvarande personals hälsa skulle förbättras skulle även personalen med större sannolikhet välja att vilja arbeta kvar. Även kommunen som arbetsgivare skulle locka ny personal inom socialtjänsten om sex timmars arbetsdag skulle införas.

Sex timmars arbetsdag kan dessutom bidra till att fler arbetslösa får jobb. Samtidigt som många idag sliter ut sig och långtidssjukskrivs, finns det många arbetslösa som desperat söker arbete. Med införande av arbetstidsförkortning kan en del av dem som får ett jobb komma in och avlasta dem som redan har ett. Detta skulle även kunna omvandla en del av de ofrivilliga deltidsjobben till heltidsjobb. Införande av sex timmars arbetsdag är också en feministisk reform för ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Det är vanligt förekommande att många kvinnor redan idag arbetar sex timmar (med medföljande lägre lön) för att få ihop sin vardag, framförallt mammor med yngre barn. Genom införandet av en arbetstidsförkortning sker både en arbetstids- och löneutjämning.

Utöka korttidskontrakten för nyanlända

Idag får nyanlända korttidskontrakt på två år. De som jobbar med flyktingmottagandet inom förvaltningen tar själva upp problemen med den korta tiden. Så fort man anländer till kommunen så uppmanas man att söka efter ny bostad vilket direkt skapar en stress hos de nyanlända. Dessutom så är chansen väldigt låg att man ska hinna avsluta en utbildning eller få ett jobb inom två år. Vi vill därför utöka korttidskontrakten till fyra år. Flera andra kommuner har längre kontrakt (vissa har förstahandskontrakt)³⁶. På så sätt så skapar vi mycket bättre förutsättningar för en långsiktig etablering av nyanlända i Haninge och ökar

---

³⁵ Ny forskning: 6 timmars arbetsdag ger mindre stress och bättre sömn, Veckans Affärer, 2017-01-04

³⁶ [Mitt i Haninge. Botkyrka gör egen tolkning av lag om nyanlända](#)

chanserna för att de kan hitta bostad i kommunen efter det att korttidskontrakten gått ut. (I nuläget flyttar väldigt många nyanlända från kommunen för att de inte har kunnat hitta bostad i kommunen).

Satsa på förebyggande insatser

Det är viktigt att satsa på det förebyggande arbetet. Det framkommer inte minst i delbetänkandet *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst* av utredningen *Framtidens socialtjänst*. Det är självklart att socialförvaltningen ska fortsätta med det förebyggande arbete vi har och att utöka det.

Värna föreningarna och ideella krafter

Föreningarna som jobbar inom socialtjänstens område som Haninge kommun har samarbete med gör ett fantastiskt arbete! Haninge kvinnojour, Manscentrum och Brottsofferjouren har tillsammans lång erfarenhet av att motverka mäns våld mot kvinnor, stötta brottsutsatta och fortbilda i frågorna.

Nämnden beslutade i maj 2018 om ett nedskärningsprogram vilket kommer att drabba föreningarna hårt. Det innebar att det går mindre pengar till föreningarna. Följden av detta är att förvaltningen föreslår nya avtal med mindre resurser till föreningarna. Manscentrum framtid är ännu mer osäkert då förvaltningen föreslår att utreda om man ens vill ta del av och stötta det arbetet som Manscentrum gör.

Vänsterpartiet vill tvärtom skapa bättre förutsättningar för föreningarna. Och det ville det tidigare styret (S-C-MP) som skrev i sin politiska plattform:

“Brottsofferjouren, Kvinnojouren, och Manscentrum skall garanteras en trygg och långsiktig finansiering. Det förebyggande arbetet behöver förstärkas och stöd ges tidigt för att undvika våld, särskilt viktigt är detta när barn riskerar att drabbas.”

Nuvarande kommunledning (S-C-L-KD) skriver följande i sin politiska plattform:

“Kommunen ska arbeta aktivt och förebyggande för att stödja individen mot förtryckande strukturer. Arbetet mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck ska utvecklas.

[...]

Kommunen ska aktivt stötta föreningar i Haninge som arbetar mot förtryck och våld inom nära relationer “

Det är inte trovärdigt att ha sådana ambitioner i politiska plattformar om man samtidigt avslutar samarbeten och minskar föreningsbidragen.

Vidare så är vi starkt emot upphandling av skyddat boende som kommer att drabba kvinnojourer hårt över hela landet, även här i Haninge. Mäns våld mot kvinnor ska inte göras till en vinstaffär! ROKS och Unizon är väldigt kritiska till det här. Dock finns en möjlighet med direktupphandlingar (eftersom tjänsten som erbjuds oftast understiger märket). Ett annat sätt skulle vara att teckna IOP-avtal.

Vi vill också att förvaltningen samarbetar aktivt med Haninge frivilliga familjehem som själva uttryckt en vilja att samarbeta med kommunen kring situationen för ensamkommande ungdomar 18+. Tyvärr har varken nämnden eller förvaltningen den ambitionen idag.

Satsa på rehabilitering

Tyvärr finns det personer som idag uppbär försörjningsstöd som borde ha fått stöd från Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Som enskild kan det vara svårt att stå sig mot stora myndigheter även om man har rätt i sak. Man kan exempelvis vara sjuk och få ett intyg från sin läkare men få en annan bedömning av Försäkringskassan (som aldrig träffat en själv). Projektet Samrehab bör därför göras permanent och utvecklas då det har visat sig ge goda resultat och har varit ett bra stöd för socialsekreterarna i Haninge³⁷. Under projektet har målgruppen varit unga vuxna 18-25. Vi vill att projektet utvecklas och får en större målgrupp.

Uppdrag till nämnden:

- Införa Tak över huvudet - garanti inom socialtjänsten
- Införa gratis SL-kort för de som ansöker om det vid uppbärande av försörjningsstöd
- Inför sex timmars arbetsdag på en avdelning (för hela personalstyrkan) inom socialtjänsten, med utvärdering efter två år för att sedan successivt utöka det
- Förlänga kontrakten på korttidsboendena för nyanlända från två år till fyra år för att ge en chans att kunna etablera sig och få en utbildning och/eller jobb innan man tvingas ut på bostadsmarknaden
- Satsa på förebyggande insatser
- Ge förutsättningar för långsiktiga avtal och relationer med Haninge kvinnojour, Manscentrum och brottsofferjouren t.ex. genom långa avtal eller IOP-avtal
- Fortsätt med placeringar i Haninge kvinnojours skyddade boende
- Kartlägg situationen för ensamkommande ungdomar 18+ tillsammans med Haninge frivilliga familjehem och andra civilsamhällesorganisationer
- Gör projektet Samrehab permanent och utveckla det

---

³⁷ [Samrehab. Samordningsförbundet Södertörn](#)

6.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden:

Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskoleutbildning, särskild utbildning för vuxna och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för kommunens aktivitetsansvar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 491 800 tkr

Förändring från 2019: +18 100 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +28 300 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Återinför teoretiska gymnasiekurserna på Centrumvux

Tidigare kunde man på Centrumvux läsa teoretiska gymnasiekurser som man inte klarat av och då få sig en gymnasiebehörighet. Idag har denna möjlighet tagits bort för att man menat på att de pengarna ska sparas in och satsas på yrkesutbildningar istället. Vi menar att det är jätteviktigt med en fullständig gymnasieutbildning och att det ska vara enkelt för kommunmedborgare som saknar en fullständig gymnasieskolgång att kunna läsa upp sina betyg i Centrumvux och inte behöva söka sig vidare till skolor i andra kommuner. Det är en viktig service som kommunen tidigare har tillhandahållit i Haninge och som vi önskar se igen i kommunen.

Besparingen som förvaltningen förväntade för att stryka de teoretiska programmen var 4,5 miljoner kronor³⁸. Därför skjuter vi nu till så mycket till nämnden.

Uppdrag till nämnden:

- Införa de teoretiska gymnasiekurserna som togs bort i Centrumvux igen
- Införa tjänsten en lokal Barnombudsman (läs mer under grund- och förskolenämnden)
- Fortsätta driva bristyrkesutbildningar kombinerat med SFI
- Utbilda personal inom NPF (läs mer under grund- och förskolenämnden)

³⁸ "Teoretiska komvux-kurser läggs ned i Haninge", Mitt i Haninge, 2018-01-17

- Tillsammans med grund- och förskolenämnden tillse att elever med problematisk skolnärvaro från grundskolan får fortsatt stöd i övergången till gymnasieskolan samt i sina fortsatta studier

6.5 Stadsbyggnadsnämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 155 600 tkr

Förändring från 2019: +5 400 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +2 100 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Värna den biologiska mångfalden

Effekterna av gifter från besprutning, ett förändrat landskap, matbrist och klimatförändringar är att våra bin och även andra pollinatörer hotas. Men vi är helt beroende av bin och andra insekters livsviktiga arbete för att livnära oss. Runt en tredjedel av den mat vi människor äter är pollinerad av dem. Den här utvecklingen kan inte få lov att fortsätta. Det kommer få allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden och för mänskligheten.

Naturskyddsföreningen uppmanar till att göra bland annat vägkanter till blommande marker, samt kommuner att ta fram åtgärdsplaner för att rädda våra pollinatörer. Nämnden ska göra en satsning på mer ängsmark, fler blommor, växter och fruktträd som värnar bina och den biologiska mångfalden.

Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen

I cykelplanen finns det ett mål om att öka cyklandet till 15 procent till år 2030. Vänsterpartiet tycker att det målet borde vara 20 procent. De senaste rapporterna som skrivits om i media visar att mer än var tredje Hanningebo skulle kunna cykla till

jobbet på en kvart, och hälften skulle göra det på en halvtimme. Att ha ett mål om 20 procent till 2030 är absolut möjligt och bör vara det vi (minst) siktar på.

För att underlätta cyklandet bör också nämnden utreda möjligheter till bilfria centrum och bilfria gator och vägar. Flera gator och vägar kan också göras om så att cykel får ta större plats och ges prioritet i trafiken. Amsterdam och Köpenhamn är två städer som har kommit långt i det arbetet.

Implementeringen av cykelplanen måste ges prioritet.

Inrätta ett cykelråd

Åsikter från invånare som cyklar är oerhört värdefulla och visar om kommunen är på rätt väg, om insatserna hjälper cyklisterna och kan bidra till att fler cyklar. Därför ska ett cykelråd inrättas som kan ta tillvara de åsikter och erfarenheter som finns bland invånarna och föreningar.

Strandskyddet

Strandskyddet är en viktig del i den svenska allemansrätten. Stränderna ska vara till för alla, inte bara för de som kan betala för sig. Men strandskyddet är också viktigt för att minska negativ miljöpåverkan.

Det behövs insatser för att exempelvis Drevviken ska nå ekologisk god status. Det som inte behövs är mer exploatering nära vattnet.

Haninge kommun har gjort avsteg från strandskyddet vid flera tillfällen. (I vissa fall har man fått nekade detaljplaner i högre instans). Vänsterpartiet värnar strandskyddet och tycker att man ska vara väldigt restriktiv vid upphävande av strandskyddet.

Fler hyresrätter i stadsplaneringen

Vänsterpartiet är det parti som tydligast kämpat för fler hyresrätter i kommunen. Vi har också fått igenom att det ska byggas billiga och klimatsmarta hyresrätter och att inkomstkraven i Haninge Bostäder sänkts.

Det är inte bostadsrätter som folk skriker efter, det är hyresrätter med rimliga hyror.

Men det behövs en målsättning för att det ska bli hyresrätter. Därför ska detaljplaner och annan planering sträva efter att ha en hög andel hyresrätter.

Plan för att bryta bostadssegregationen

Vissa områden i kommunen har knappast några hyresrätter alls. Det är de här områdena som är de mest segregerade i kommunen. Det är bara de som har en god ekonomi och pengar på banken (eller möjlighet till att kunna ta stora lån) som kan bo där. Detta vill vi ändra på. Där man bor ska man komma i kontakt med människor med olika bakgrunder, med olika ekonomiska förutsättningar och i olika livssituationer. Vi tror att även invånarna i välbeställda områden (speciellt barnen) mår bra av mångfald.

Därför ska nämnden ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen i de här områdena. Fokuset i planet ska vara hur man på bästa sätt kan bygga fler hyresrätter med rimlig hyra.

Feministisk stadsplanering och barnperspektiv

Utgångspunkten för en feministisk stadsbyggnad kan vara en ensamstående förälder med barnvagn utan bil. Hur kan hon/han/hen utnyttja kollektivtrafik? Finns affärer nära? Är det nära och lätt att hämta/lämna på dagis? Är det nära och lätt att ta sig till fritidsaktiviteter? Är det ljust och tryggt på kvällarna? Är det bara män som dominerar i det offentliga rummet eller känner sig kvinnor trygga och bekväma att röra sig och ta plats? Vi tror att man ska undvika den hårda arbetsdelningen i staden; man bor och sover på ett ställe, affärer finns på ett annat ställe, alla restauranger ligger på ett tredje ställe, fritidsaktiviteter koncentreras till ett fjärde ställe, osv.

I feministisk stadsbyggnad ingår också tillgänglighetsperspektivet, och många andra perspektiv. Det Haninge som finns nu brister här på många punkter. Att bygga stora köpcentrum som stänger en viss tid har fått till följd att kvällar och nätter kan upplevas väldigt otrygga på en del ställen. Exempelvis så är Poseidons Torg ett fint torg men nästan helt utan folkliv stora delar av året och dygnet. Enligt planen så ska torget utvecklas, det är positivt och vi ser gärna att affärslokaler och restauranger etablerar sig där. Det kan även locka fler till vårt fina kulturhus. Viktigt att komma ihåg att en stad bör ha mötesplatser som inte är kommersiella, därför bör kulturhusets öppettider bli mer generösa.

Bygg tillgängligt

Att bo och ta sig fram med en funktionsnedsättning ska göras så lätt som möjligt i Haninge. Det byggs fortfarande för otillgängligt och föreskrifter och råd tummas på då det ska byggas nytt. Argumentet att det räcker att handikappanpassa några utvalda lägenheter håller inte. Alla föds inte med funktionsnedsättning. Den kan komma mitt i livet, den kan vara tillfällig som vid ett brutet ben och på ålderns höst blir de flesta funktionsnedsatta på något sätt. Det är lättare att bygga för alla från

början än att anpassa ett boende i efterhand. När vi planerar staden ska vi inte bara se till att alla kan bo bra utan även att de har möjlighet att hälsa på sina vänner. Därför anser vi att Haninge ska våga inlemma ovanstående föreskrifter fullt ut i Plan- och bygglagen.

Gällande utomhusmiljöer så är det av stor vikt att den som har svårt att röra och orientera sig har ett tillgängligt Haninge. Fler funktionshindrade skulle då kunna delta i arbetslivet, det sociala livet och kunna utnyttja sina demokratiska rättigheter. Vi ser gärna olika typer av markbeläggningar, viktigast är att de är så släta som möjligt och att kullersten, grus och andra ojämna beläggningar används mycket sparsamt. En plan för hur tätt offentliga toaletter ska ligga bör tas fram. Toaletterna bör vara åtkomliga dygnet runt.

Uppdrag till nämnden:

- Åtgärder för den biologiska mångfalden
- Växla upp arbetet med implementeringen av cykelplanen
- Inrätta ett cykelråd
- Var mer strikt gällande undantag av strandskyddet, speciellt nära Drevviken
- Planera för fler hyresrätter i stadsplaneringen
- Ta fram en plan för att bryta bostadssegregationen genom fler billiga hyresrätter i kommunens mer välbeställda områden
- Arbeta med feministisk stadsplanering och inkludera barnperspektivet och tillgänglighetsperspektivet i stadsplaneringen - både i nyproduktion och i befintliga miljöer

6.6 Näringslivs- och arbetsmarknadsnämnd

Nämnden ska främja ett gott näringslivsklimat, minskad arbetslöshet och ökad sysselsättning. Nämnden ska också ge uppmärksamhet till frågor rörande högre utbildning samt främjande av näringslivet och besöksnäringen och dess utveckling. Näringslivsstrategin utgör en viktig utgångspunkt för nämndens arbete.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 400 tkr

Förändring från 2019: 0 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: 0 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Satsning på utbildning

En viktig del i att få människor i arbete är utbildning. Det allra viktigaste är att satsa på att fler elever i skolan får gymnasiebehörighet. SCB säger att en tungt vägande faktor för att hamna i ekonomisk inaktivitet är om en person inte får gymnasiebehörighet när hon eller han går ut högstadiet³⁹. Det är större risk att hamna i arbetslöshet om ens föräldrar är arbetslösa. Det är också större risk att man inte går ut högstadiet med gymnasiebehörighet om ens föräldrar inte har gått gymnasiet.

Därför måste utbildningsförvaltningen jobba hårt för att en större andel elever får gymnasiebehörighet. Man måste se till elevernas och skolornas olika förutsättningar och göra riktade satsningar för att nå målen.

Haninge ska också införa bristyrkesutbildningar där avslutad utbildning garanterar jobb i Haninge kommun.

En arbetsmarknad utan diskriminering

Diskriminering drabbar den enskilde hårt men även samhället. Det är en fråga om maktstrukturer och normer som behöver förändras för att bryta diskriminerings skadliga verkan.

Det finns idag sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Nämnden ska arbeta för att upptäcka diskriminering, bryta diskriminering och förebygga diskriminering.

Sommarjobb

Det är viktigt med det första steget in på arbetsmarknaden. Ett sommarjobb är ett bra sätt. Därför ska Haninge kommun erbjuda sommarjobb till fler årskullar än idag.

Kooperativa, personalägda och sociala företag

När vi i Vänsterpartiet pratar om demokrati så begränsar vi oss inte till att bara prata om politisk demokrati. Vi vill att demokratin ska genomsyra hela samhället. Du ska ha makt och inflytande över ditt liv i alla delar, inte bara ditt deltagande i det politiska arbetet. Därför är det självklart för oss att öka demokratin även på arbetsplatsen.

---

³⁹ [SCB. Risk för att arbetslöshet går i arv](#), hämtad 2019-06-02

Löntagarstyrda, personalägda och kooperativa företag är en viktig del för att realisera ekonomisk demokrati. Många sociala företag är just kooperativ, oftast organiserade som en ekonomisk förening där de anställda erbjuds att sitta i styrelsen för föreningen och är konkret med och bestämmer över företagets verksamhet och framtid.

Vidare så är kooperativa och sociala företag mer hållbara arbetsplatser än vinstdrivande eftersom man sätter verksamheten och personalen välmående framför en vinstjakt åt aktieägarna.

Vita jobb-modellen

Den offentliga upphandlingen omfattar idag mer än 600 miljarder kronor per år. Genom att ställa krav på miljöpåverkan, social hållbarhet och goda arbetsvillkor så kan den offentliga sektorn göra en stor skillnad. När fokus på en offentlig upphandling enbart fokuserar på lägsta pris och inte kvalitet och goda arbetsvillkor så kommer företag som inte tar socialt ansvar att premieras framför de företag som har bättre arbetsvillkor för sina anställda.

Enligt en Novus-undersökning, beställd av TCO, tycker 63 procent att det är mycket viktigt att stat och kommun ställer krav på att leverantörer erbjuder sina anställda lika bra villkor som andra i branschen. Ytterligare 27 procent tycker det är ganska viktigt. Opinionstödet för att ställa krav på bra arbetsvillkor är starkt.

En tidigare motion om att införa krav på kollektivavtal i upphandlingspolicyn i Haninge har lagts. Den röstades inte igenom med hänvisning till ett EU-direktiv och implementeringen av direktivet i Sverige. Däremot går det att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor och ändå följa EU-rätten. Malmö stad arbetar med sociala hänsyn och arbetsvillkor i upphandlingar. De använder sig av Vita Jobb-modellen.

Vänsterpartiet vill att Haninge kommun implementerar Vita jobb-modellen.

Miljö- och klimatsmart näringsliv

Haninge ska ha ett miljö- och klimatsmart näringsliv. Det kan handla om att skapa goda förutsättningar för företag som har ett hållbarhetstänk och ett livscykelperspektiv för sina tjänster och produkter. Det kan också handla om att ställa krav på företag som etablerar sig i kommunens företagsområden som att uppnå vissa miljö- och klimatkrav eller att de gynnas av att sätta upp solceller på sina tak.

Samordnade varustransporter

Vi Södertörnskommuner har samordnad varudistribution i den kommunala verksamheten. Antalet leveranser till verksamheterna minskade med 50 procent redan efter två års drift och utsläppen av koldioxid och hälsoskadliga luftföroreningar minskade med 70 procent⁴⁰.

Vi vill undersöka möjligheten att skapa något liknande för näringslivet.

Uppdrag till nämnden:

- Satsa på utbildning
- Arbeta för en arbetsmarknad utan diskriminering
- Främja sommarjobb i kommunen
- Främja bildande av kooperativa, personalägda och sociala företag i Haninge
- Genomför Vita jobb-modell
- Främja ett miljö- och klimatsmart näringsliv
- Utveckla samordnade varustransporter

6.7 Idrotts- och fritidsnämnden

Nämnden ska bedriva och främja idrotts- och friluftslivet, folkhälsoarbetet samt en meningsfull fritid för unga i kommunen. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsmiljöer innefattande anläggningar såsom sporthallar, idrottsplatser, simhall och utomhusbassäng samt spontanidrottsytor, badplatser och motionsspår. Nämnden ansvarar även för verksamheten vid simhallen och utomhusbassängen. Vidare ansvarar nämnden för viss skötsel i skärgården samt för kommunens camping- och vandrarhemsverksamhet. I nämndens ansvar ingår även stöd till föreningslivet, lokalbokning, föreningsbidrag, registrering av lotterier och utnämning av lotterikontrollanter, Miljöverkstan samt fritidsgårdar och Jordbro parklek⁴¹.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 145 350 tkr

Förändring från 2019: +8 150 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +3 950 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

⁴⁰ [Fossilfritt Sverige. Samordnad varudistribution på Södertörn](#)

⁴¹ [Idrotts- och fritidsnämndens reglemente §1](#)

Goda fritidsmöjligheter för alla

Goda fritidsmöjligheter främjar tryggheten där man bor och höjer självkänslan hos utövarna. Vänsterpartiet vill att alla verksamheter ska vara tillgängliga och möjliga att delta i oavsett kön, etnisk bakgrund, funktionsnedsättning eller sexuell läggning.

Alla barn ska kunna simma

Alla ska kunna lära sig att simma. Haninge är en skärgårdskommun och det är en självklarhet att alla som bor här även ska kunna få njuta av vad vår skärgårdskommun har att erbjuda. Kommunen ska verka för att öka simkunskapen både hos barn och vuxna. Barns möjlighet att lära sig att simma ska inte vara beroende av föräldrarnas ekonomiska situation.

Kollo för alla barn

Vänsterpartiet har drivit frågan om kolloverksamhet i många år. Genom den kan fler barn och ungdomar ta del av vår skärgård.

Nu har Vänsterpartiets förslag om kolloverksamhet realiserats och testades för första gången sommaren 2018. Vi vill att kommunen ska fortsätta med kolloverksamhet och arbeta för att avgifterna hålls låga och säkerställa att kolloverksamheten kommer alla barn till del som vill, speciellt de barn vars föräldrar inte har råd att ta med familjen på semester.

Jämställd fritid

Motion och idrott är ett stort intresse för många och viktigt på många sätt. Alla barn och ungdomar som vill vara en del av idrottslivet ska ha den möjligheten. Resurser skall fördelas jämnt mellan killar och tjejer, detta gäller även när det kommer till vilka tider i kommunens lokaler som tilldelas tjejer respektive killars idrottande. Regelbundna kontroller av hur resurser och tider fördelas ska göras av kommunen.

Fritidsgårdar och ungdomsgårdar

Föreningslivet och idrottsrörelsen är väldigt viktiga för att kunna erbjuda en meningsfull och rolig fritid för barn och unga. Men det är inte alla barn och unga som känner att de hittar en förening eller idrott som passar dem. Därför är det viktigt att det finns fritidsgårdar och ungdomsgårdar där barn och unga kan umgås.

Tiderna måste utökas på kvällen, helger och lov så att de barn och unga som inte har någon annanstans att gå inte behöver hänga utomhus. Gårdarna måste också göras mer inkluderande. Idag så är det en stark övervikt av killar på fritidsgårdarna. Tjejer

har själva lyft att de vill vara mer på fritidsgårdar. Därför måste verksamheten aktivt arbeta (också tillsammans med tjejerna) för att tjejer ska känna sig välkomna och att det finns aktiviteter för dem som de vill ha. Samma sak gäller HBTQ-personer som också ska känna sig välkomna. Därför bör arbetet påbörjas med att HBTQ-certifiera fritidsgårdar.

För de något äldre ungdomarna så lockar inte fritidsgården, man kanske inte vill hänga på samma ställe som småsyskonen. Därför behöver förvaltningen ta fram fler ungdomsgårdar som är riktade till de äldre ungdomarna med aktiviteter anpassade för dem.

Inför fler fältare

För att nå fler ungdomar på stan så bör kommunen införa fältfritidsledare. Det är ett komplement till fältassistenter i socialtjänstens regi. Ungdomar har ofta en helt annan inställning och villighet till samtal när en fritidsledare pratar med en på stan än när en fältassistent från socialtjänsten gör det. Syftet är att kunna fånga upp ungdomar som inte har hittat någon plats att tillbringa sin fritid. De kan hjälpa till att slussa ungdomen till en passande fritidsgård, ungdomsgård eller förening. Då många ungdomar någon gång har besökt en fritidsgård eller ungdomsgård så finns det ofta redan en relation att bygga på vilket öppnar upp för möte och samtal.

Fältfritidsledare har tidigare funnits i Haninge och är något som vi i Vänsterpartiet har föreslagit tidigare.

Påbörja arbetstidsförkortning

Vi behöver locka fler personal även till fritidsgårdarna. Vi ser stora fördelar med arbetstidsförkortning som ett sätt att skapa bättre arbetsmiljö och göra Haninge kommun till en trevlig arbetsplats. Vi vill därför påbörja införandet av arbetstidsförkortning. Som ett första steg så inför vi arbetstidsförkortning för all personal på en fritidsgård.

Uppdrag till nämnden:

- Möjliggör jämlik simundervisning som gratis med fokus på barn
- Billigare sommarkollon samt dagkollon som till stor del kommer barn till del som lever under knappa omständigheter
- Utöka fritidsgårdarnas öppettider under helger och lov
- Arbeta aktivt med att inkludera tjejer och ickebinära på fritidsgårdarna
- Påbörja arbetet med att HBTQ-certifiera fritidsgårdar
- Inför "fältare" i kultur- och fritidsförvaltningens regi igen
- Påbörjar arbetstidsförkortning för fritidsledare

6.8 Kultur- och demokratinämnden

Nämnden ska bedriva och främja kulturverksamhet, samverka med föreningsliv samt följa och främja demokratiutvecklingen i Haninge. Nämnden ansvarar för bibliotek, kulturskola, kulturverksamhet, konsthall, konstutställningar och offentlig konst samt verksamhet inom kulturmiljöområdet. I nämndens ansvar ingår även lokalbokning samt stöd och föreningsbidrag till studieförbund och föreningar inom kulturområdet⁴².

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 86 400 tkr

Förändring från 2019: +4 300 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +2 600 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

All form av kultur är viktig. Det är viktigt för välbefinnandet, hälsan, gemenskapen och demokratin. Att läsa, måla, skriva och sjunga ger uttryck för känslor och tankar och öppnar upp för nya perspektiv. Därför är det viktigt att kulturen får en given plats i kommunen och att den görs tillgänglig för alla. Det ska inte vara förunnat några få med goda ekonomiska förutsättningar att besöka kulturella evenemang eller att ha ett roligt och utvecklande fritidsintresse. Kultur och fritid ska utformas så att även de med funktionsnedsättningar har tillgång till den.

Bibliotekens nytta i samhället är stor och det är därför viktigt att det finns bibliotek i varje kommundel. Biblioteken ska erbjuda tillgång till dator, utskrift och kopiering och annan service som kan tillgodose behoven hos medborgare utan tillgång till dator och internet. 2014 blev Haninge sämst av alla kommuner i hela Sverige gällande satsningar på musik- och kulturskolor. Vänsterpartiet har betydligt högre ambitioner än så och anser att kulturen måste få ett större ekonomiskt stöd av kommunen. För det krävs det en aktiv kulturpolitik för att främja och skapa förutsättningar för konstskapandet. Alla ska ha tillgång till framställd kultur samt möjlighet att själv få utöva olika former av kultur. Detta är prioriterat i ett samhälle som värnar alla människors lika värde och där klass och kön inte tillåts göra skillnad för möjligheterna till ett gott liv.

---

⁴² [Kultur- och demokratinämndens reglemente §1](#)

Fler icke-kommersiella mötesplatser

Vi ser vikten av att det finns icke-kommersiella mötesplatser i varje kommun del där föreningar kan anordna möten och events men även för privatpersoner att umgås. Detta behövs speciellt i de kommun delar där föreningsengagemanget idag är svagt.

Jordbro kultur- och föreningshus

Vi har alla kunnat läsa om vilka katastrofala effekter den planerade rivningen av Jordbro kultur- och föreningshus kan få för föreningarna som verkar där^{43 44 45 46}. Jordbro är en kommun del som verkligen behöver mer föreningsverksamhet, inte mindre. Att då riva kultur- och föreningshuset innan något nytt är på plats kommer allvarligt att skada föreningslivet i Jordbro.

Vänsterpartiet är emot en rivning innan något nytt är på plats. Vi tycker att föreningarna ska få vara med i processen och tycka till eftersom det är de som vet vad föreningslivet bäst behöver i Jordbro. När det kom ett förslag till kommunstyrelsen 2019-04-29 att uppdra åt Tornberget att riva Jordbro kultur- och föreningshus så lade vi ett eget förslag. Tyvärr röstade alla andra partier för att riva.

Föreningarna omfattas av nolltaxa men eftersom man river kommunens lokaler i Jordbro så måste föreningarna hyra externt och där gäller inte längre nolltaxan. Föreningarna har därför blivit "erbjudna" att hyra lokaler som de aldrig kommer att kunna betala av egen kraft. De lokaler föreningarna använder idag i Jordbro kultur- och föreningshuset är anpassade efter verksamheternas behov. De kan inte bara hyra halltid i en gympahall som vissa andra föreningar kan.

Allaktivitetshus i Brandbergen

Brandbergen har inte många mötesplatser som invånarna kan samlas på. Biblioteket är tillgängligt men är inte anpassade för föreningars möten, studiecirkel, konst och skapande, socialt umgänge och har rätt korta öppettider. Seniorcentrum är uppskattat och en bra tillgång men det är bara tillgängligt för seniorer.

Vi vill skapa ett allaktivitetshus i Brandbergen. Föreningars behov av lokaler ska vara vägledande i utformningen men vi vill också att allaktivitetshuset ska vara öppet för alla invånare oavsett ålder. I Malmö har man använt skolans lokaler som allaktivitetshus för att på kvällstid kunna anordna aktiviteter och göra det tillgängligt för föreningar, studiecirkel och invånare. Vi tror att man kan göra samma sak i Brandbergsskolan och se över möjligheten att använda seniorcentrums lokaler på

---

⁴³ Upprörda känslor när kulturhuset ska rivas, Dagens ETC, 2019-04-27

⁴⁴ 600 barn och unga i Jordbro på väg att förlora idrotten, Mitt i Haninge, 2019-05-01

⁴⁵ Panetoz-profil: Haninge lovade färdigt kulturhus innan rivning, Mitt i Haninge, 2019-05-16

⁴⁶ "Man får ont i hjärtat" – nu rivs kulturhuset, SvD, 2019-05-19

kvällstid. Om lokalerna inte är fullt ut anpassade för att kunna användas som allaktivitetshus eller föreningslokaler så får lokalerna anpassas.

Gatan är vår - mer offentlig konst!

Gatan tillhör oss alla. Självklart ska vi ha större inflytande över den. Därför ska gatukonst i olika former uppmuntras och banas väg för så att vi alla kan vara med och skapa. Ett sätt är att öppna lagliga graffitiväggar som Malmö har gjort. Vi vill också att mer av den offentliga konsten ska kunna vara interaktiv, exempelvis ha konst som både är konst men också kan vara en del av en lekplats.

Följande uppdrag ges till nämnden:

- Säkerställ att det finns möteslokaler för föreningar och nätverk i varje kommundel
- Säkerställ att det finns ett kultur- och föreningshus i Jordbro med lokaler för föreningarna. Om det gamla ska ersättas av ett nytt ska föreningarna och invånarna inkluderas i det arbetet och alla nuvarande föreningar ska få plats i det nya huset. Det nya huset ska vara färdigt och öppnat innan det blir aktuellt att riva det gamla kultur- och föreningshuset
- Starta ett allaktivitetshus i Brandbergen i kommunens lokaler
- Se över möjligheterna att använda träffpunkternas lokaler på kvällstid för föreningars verksamheter och även för invånare
- Uppmuntra gatukonst och öppna upp offentliga ytor för fritt skapande i form av exempelvis lagliga graffitiväggar samt gör mer av den offentliga konsten interaktiv
- Sänk kulturskolans maxtak så att fler har råd

6.9 Äldrenämnden

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassningsarbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2020: 879 000 tkr

Förändring från 2019: +66 900 tkr

Skillnad mellan Vänsterpartiets förslag och kommunledningens förslag: +32 800 tkr

Budgetramen ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Fler boenden som seniorer har råd med

Det kommer att ske en stor ökning av äldre människor och framför allt i åldersgruppen från 80 år och äldre. Många av dem lever i ensamhet. Det leder till isolering, vilket ger oro och brist på sociala kontakter.

Detta ställer krav på andra former av boenden för seniorer som inte behöver någon omvårdnad utan en levnadsform som bryter ensamhet och lindrar oro. Vi anser att det måste byggas fler olika former av boenden för seniorer. Ett mycket viktig aspekt är att hyrorna är höga för många seniorer idag har mycket låga pensioner och får inte heller lån hos bankerna.

Det är även viktigt att det finns billiga hyresrätter som ligger i de nya stadskärnorna som planeras och byggs så att man inte hamnar i utkanten av samhällen geografiskt.

Bygg kollektivhus med billiga hyresrätter

Boendeformen kollektivhus är mer resurseffektivt (gällande exempelvis ytor och redskap) och ökar sociala kontakter. Kollektivhus skulle vara en ny typ av boende för Haninge kommun men det finns redan i många andra kommuner. Ett exempel är Huddinge där deras allmännyttiga bostadsbolag äger och driver ett kollektivhus med hyresrätter. Det får gärna vara i sambyggnation av kollektiv för olika generationer. Utbytet mellan olika generationer ger mycket stimulans och man kan hjälpa varandra med praktiska saker, dela på utrymme för olika aktiviteter, laga mat och äta tillsammans. Det ger den äldre en naturlig kontakt och det finns någon som ser hur man mår. Det blir även en trygghet för anhöriga.

Vänsterpartiet vill att Haninge följer Huddinges exempel och bygger kollektivhus i egen regi. Äldreförvaltningen och Haninge Bostäder (och eventuellt Tornberget och andra förvaltningar) kan samarbeta för att kunna skapa ett kollektivhus med billiga hyresrätter och tryggt boende för seniorer men även för andra grupper som ungdomar och studenter för att skapa generationsöverskridande möten.

Boende efter behov

Trygghetsboenden ska byggas, där finns personal på vissa tider och man kan få tillsyn och hjälp efter behovsbedömning.

Vid utformning av nya boendemiljöer och omvårdnadsområden är det viktigt att uppnå FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning att uppnå jämlikhet när det gäller levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

Mer tid för personalen inom hemtjänsten

Hemtjänst ska införa ramtid och brukaren ska ett eget bestämmande vad man vill ha hjälp med och vad ärendetiden ska innehålla. Även införa "matkassen" igen så matsituationen förbättras.

Det är viktigt att ärendetiden inte understiger en kvart. Vi anser att man ska ge brukarna respekten att få känna sig sedd.

Bättre hantering för parkering inom hemtjänsten

Den bilburna hemtjänstpersonalen ska inte lägga ut för parkeringsavgifter, man ska på sin tjänstetelefon ha parkeringsappar som är kopplade till betalningskonto på kommunen till ett generellt vårdparkeringstillstånd införs i kommunen.

Fler arbetskamrater och inflytande i verksamheten

Med den ökade äldre befolkningen kommer också behovet öka av kompetent vårdpersonal inom äldreomsorgens olika områden. Idag är det en stor brist av utbildad vårdpersonal och det gäller att vara en attraktiv arbetsgivare. Vi har även en utstickande hög sjukfrånvaro hos äldreomsorgens personal som det är mycket viktigt att vidta åtgärder mot.

Det nya arbetssättet "Heltidsresan" har en fördel om man ger personalen mer inflytande över sin arbetssituation genom delaktighet. Vi är mycket glada att personalen får heltidstjänst som norm. Genom detta har vi fått möjligheten att höja omvårdnads kvaliteten genom högre bemanning och mindre ensamarbete. Oavsett veckodag ska bemanningen vara tre personer under dagtid när omvårdnad och måltider sker. Det ger en garanti att brukaren får hjälp av två personer när de har bedömts för dubbelbemanning. Även väntetiden på hjälp när man larmar minskar markant. Viktigt för matsituationen så det finns gott om tid att få hjälp att äta i egen takt och att måltiderna är trevliga stunder.

Det är även viktigt med en sund bemanning för personalens välmående så att de hinner med den sociala kontakten med brukarna och också hinner få sina raster. Med kunskap om hälsoriskerna vid mycket ensamarbete, stress att inte hinna ge bra omvårdnad (pga stor tidspress) och långa arbetspass är det självklart att inte belasta personalen för mycket.

Med en höjd bemanning med 5% kan varje verksamhet ha egen täckning för korttidsfrånvaro. Endast vid långtidsvikariat och långa sjukskrivningar behöver man ta in personal utifrån. Det är mycket dyrt att använda bemanningspersonal. Kvaliteten kommer också att öka markant när verksamhetens ordinarie personal kommer som känner brukare och kan verksamheten.

För att ge bästa kvalitet av omvårdnad behövs en ständig kunskapsutveckling och att man använder nya rön och kunskaper i verksamheterna.

Påbörja arbetstidsförkortning

Vi behöver locka mer personal till äldreomsorgen och behålla den personalen vi har. Vi ser stora fördelar med arbetstidsförkortning som ett sätt att skapa bättre arbetsmiljö och göra Haninge kommun till en trevlig arbetsplats. Vi vill därför påbörja införandet av arbetstidsförkortning. Som ett första steg så inför vi arbetstidsförkortning för all personal på en arbetsplats inom äldrenämnden.

Demensvård

Vi anser att man ska vid olika demenssjukdomar kunna få vård i olika steg beroende på vilket stadium i sjukdomen man är i. Det finns bra demensvård idag, demenssteamerna inom hemtjänst är i försöksstadiet och behöver utvecklas betydligt och få en personalförstärkning om målen ska nås att så få olika personer som möjligt ska möta brukaren.

När det gäller demensvård behövs idag en dagverksamhet för personer som får sjukdomen innan fylla 75 år, Det är en annan utveckling på sjukdomen och personen känner sig utanför när övriga besökare är i åldersgruppen 80 år och uppåt. En dagverksamhet i hemmiljö och med mycket kompetent personal ger mervärde till dessa personer och är en beprövad behandlingsmetod.

Verksamhet i egen regi

Det är viktigt att äldreomsorgens olika delar är i egen regi. Dels ska de skattemedel som avsätts komma brukarna och verksamheterna till godo fullt ut. Det ger även brukarna en större trygghet att komma tillrätta med missförhållanden som kan uppstå, jämfört med privata företag. Med mer verksamhet i egen regi så kan vi utnyttja exempelvis bilarna inom hemtjänsten mer effektivt än när det också finns privata aktörer som åker bil till samma områden och därmed ökar utsläppen än om bara en bil behöver åka till ett område. Kommuninvånarnas skattepengar ska gå till en verksamhet med hög kvalitet med god arbetsmiljö för personalen, inte till privata vinster för företagen.

Vi vill ta tillbaka verksamheten i egen regi och vill påbörja det arbetet snarast.

Uppdrag till äldrenämnden:

- Nämnden ska i samverkan med bl.a. Haninge Bostäder utreda möjligheten att bygga kollektivhus för seniorer med billiga, yteffektiva och klimatsmarta lägenheter, med gemensamhetslokaler
- Planera in seniorbostäder i detaljplaner för nya stadsområden - mindre lägenheter med låga hyror
- Införa 6 timmars arbetsdag för en hemtjänstgrupp och samtlig personal med utvärdering efter två år för att sedan successivt införa det på samtliga äldreomsorgens arbetsplatser
- Starta dagverksamhet för personer med demenssjukdomar som är under 75 år som ska bedrivas i hemlik miljö.
- Öka personalens delaktighet genom modern schemaläggning och inflytande i verksamheten. Schemaläggningen bör vara lagd på 5-6 veckor för att ge mer rymd, helgarbetet ska vara mer flexibelt, bättre lönesatsningar, det ska vara lönande att ta mer ansvar. Personalen ska få mer delaktighet i verksamhetens utveckling.
- Att HBTQ-certifiera kommunens äldreboenden.
- Att fortbilda personal inom hemtjänst och äldreboenden inom NPF
- Att flera boenden kan erbjuda personal som kan tala de äldres hemspråk
- Att utveckla och återinföra "matkassen" i stor skala

6.10 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag, som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet.

Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg med mera. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv. Bolagen ska i sin verksamhet bidra till den samlade måluppfyllelsen genom att arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål samt följa program, planer och principbeslut.

Driftbudget

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

7. Investeringsbudget för 2020 och plan för 2021-2022 (tkr)

Investeringar totalt/nämnd	2020	2021	2022	2023
Kommunstyrelsen	78 000	66 000	66 000	66 000
Grund- och förskolenämnden	823 000	447 000	402 000	805 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	5 000	5 000	5 000	5 000
Idrotts- och fritidsnämnden	113 300	10 000	3 800	3 800
Kultur- och demokratinämnden	146 300	260 700	4 100	3 500
Socialnämnden	9 000	7 000	50 500	4 500
Äldrenämnden	10 000	7 500	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	45 000	45 000	40 000	45 500
Stadsbyggnadsnämnden VA	170 000	165 000	190 000	215 000
Tornberget	151 500	152 500	153 500	154 500
Totalt	1 551 100	1 165 700	919 900	1 307 800

Kommunstyrelsen

tkr	Budget from 2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsreserv		60 000	50 000	50 000	50 000
IT-investeringar		15 000	13 000	13 000	13 000
Vattenplan	22 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt		500	500	500	500
Totalt		78 000	66 000	66 000	66 000

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under

Året avsätts medel till en investeringsreserv, 60 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att äga och driva så stor andel av skolorna i Haninge som möjligt.

För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 500 tkr för 2020. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Grund- och förskolenämnden

Totalt (tkr)	2020	2021	2022	2023
*Skolor	765 000 ⁴⁷	340 000	297 000	480 000
*Förskolor	25 000	83 000	64 300	302 600
**Inventarier i samband med ny eller ombyggnation	8 000	2 000	32 700	7 700
***Evakueringar i samband med ny- eller ombyggnation	17 000	14 000	0	7 000
*Sovaltaner	2 000	2 000	2 000	2 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	6 000	6 000	6 000	6 000
Totalt	823 000	447 000	402 000	805 300

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

***) Kommer att tilldelas grund- och förskolenämnden i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd

****) Kommer att hanteras av kommunstyrelsen i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd.

Nedan följer objekt som planeras genomföras under planperioden. När i tiden är markerat med "x". Beloppen ingår in ovanstående sammanställning.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att arbeta med nedanstående projekt. Allt sker i egen regi. Innan byggnation av lokaler får starta något objekt så skall kommunstyrelsen besluta om igångsättning samt vid det tillfället avsätta budget till

⁴⁷ Utöver kommunledningens förslag har Vänsterpartiet budgeterat för en F-9-skola i Jordbro (450 000 tkr).

objektet. Maximalt för kommunstyrelsen besluta om belopp som inom den ram som finns i ovanstående sammanställning.

För inventarier och utrustning som grund- och förskolenämnden äskat erhåller nämnden 6 000 tkr för 2020. Grund- och förskolenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Grundskolor	2020	2021	2022	2023
* Utökning Ribbyskolan	x			
* Ribbyskolan, renovering Ribby 2	x	x		
***Evakuering	x	x		
* Ribbyskolan, renovering/nybyggnation idrottshall	x	x		
* Ribbyskolan, renovering Ribby 1				x
* Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl. särskola och allaktivitetshus	x	x	x	
**Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl. särskola och allaktivitetshus, inventarier			x	
**Ny F-6 skola Vega (Dp2) inkl förskola, inventarier	x			
* Ny Runstensskolan F-6 (anm. 1)			x	
Ny F-skola Tungelsta/ Hammar Småbruk (Extern)			x	x
* Kvarnbäcksskolans kök	x			
***Evakuering, Kvarnbäcksskolans kök	x			
* Dalarö skola		x		
Utökad grundskolekapacitet Hermanstorp/Kolatorp F-6				x
* Jordbro F-9-skola (anm 2)	x			
**Inventarier dito			x	x

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

***) Kommer att tilldelas grund- och förskolenämnden i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd

***) Kommer att hanteras av kommunstyrelsen i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd

Förskolor	2020	2021	2022	2023
* Ny förskola som ersätter Nytorps fsk.			x	
**Inventarier, fsk. Nytorp			x	
* Ny och utökning av förskolan Hemsö				x
**Inventarier förskolan Hemsö				x
*** Evakuering förskolan Hemsö				x
* Ny förskola, Norrby		x		
**Inventarier, ny fsk. Norrby		x		
* Upprustning Mårtensbergs förskola	x			
*** Evakuering Mårtensbergs förskola	x			
*Upprustning förskolan Duvan		x		
***Evakuering förskolan Duvan		x		
Ny förskola Folkparken				x
Ny förskola Kolatorp				x
Ny förskola Tungelsta/Stav				x
Ny förskolan Ribbyängar				x

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

***) Kommer att tilldelas grund- och förskolenämnden i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd

***) Kommer att hanteras av kommunstyrelsen i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd *

Anm. 1: Runstensskolan kommer att rivas och en nybyggnation sker på samma plats som nuvarande Rustensskolan ligger.

Anm. 2: Utöver kommunledningens förslag har Vänsterpartiet en F-9-skola i Jordbro (450 000 tkr)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Inventarier och lokalanpassningar	5 000	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000	5 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 5 000 tkr för 2020. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Idrotts- och fritidsnämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Nyinvesteringar	13 000	1 000	1 000	1 000
Reinvesteringar	17 300	9 000	2 800	2 800
*Utbyggnad av lokaler Lilleken	x			
*Ny simhall i Västerhaninge	x	x		
Totalt	30 300	10 000	3 800	3 800

Lokalinvesteringar

(tkr)	2020	2021	2022	2023
*Utbyggnad av lokaler Lilleken	x			
*Ny simhall i Västerhaninge	x	x		
Totalt lokalinvesteringar	83 000	157 800		

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

Medel för allaktivitetshus i Vega, detaljplan 2, finns inräknat i investeringsbudgeten 2020-2023 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga ospecificerade objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 30 300 tkr för 2020. Idrott- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Kultur- och demokratinämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Investeringsbudget	6 800	2 700	700	700
Totalt	6 800	2 700	700	700

Lokalinvesteringar

(tkr)	2020	2021	2022	2023
* Utbyggnad Haninge kulturhus	x	x		
* Nytt kultur- och föreningshus i Jordbro (anm 1)	x	x		
* Eventuella anpassningar av lokaler i Brandbergen för att möjliggöra ett allaktivitetshus i Brandbergsskolan och/eller Seniorcentrum	x			
Totalt lokalinvesteringar	135 000	350 000		

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

Anm 1: Vänsterpartiet vill stoppa rivningen av lokalerna för nuvarande Jordbro kultur- och föreningshus tills ett nytt är på plats. Det finns också en möjlighet idag att renovera Jordbro kultur- och föreningshus för 100 mnkr. Om föreningarna och verksamheterna som är aktiva i Jordbro kultur- och föreningshus förordar att vi behåller och renoverar nuvarande Jordbro kultur- och föreningshus så går vi på den linjen och säkerställer 100 mnkr för 202. Men utifall att det inte får politiskt stöd så vill vi att ett nytt kultur- och föreningshus kommer på plats så fort som möjligt och att det ska inrymma alla föreningar och att det ska påbörjas så snart som möjligt. Vi budgeterar alltså 300 mnkr på ett nytt kultur- och föreningshus (jämfört med förslaget på 200 mnkr). Om rivningen av nuvarande Jordbro kultur- och föreningshus stoppas och en renovering istället sker så kommer investeringarna om ett nytt följaktligen inte behövas.

Medel för allaktivitetshus i Vega, detaljplan 2, finns inräknat i investeringsbudgeten 2020-2020 som ligger under grund- och förskolenämnden.

Konstnärlig utsmyckning

(tkr)	2020	2021	2022	2023
*Konstnärlig utsmyckning (1 % av lokalinvesteringarna)	4 500	8 000	3 400	2 800
Totalt	4 500	8 000	3 400	2 800

*) Kommer att tilldelas kultur- och demokratinämnden i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd för aktuellt objekt

Socialnämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Inventarier och övriga investeringar	4 000	4 500	4 500	4 500
Nytt verksamhetssystem (SNs andel)	5 000	2 500		
Totalt	9 000	7 000	4 500	4 500

För inventarier och övriga investeringar erhåller socialnämnden en investeringsram på 4 000 tkr 2020. Socialnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Lokalinvesteringar

(tkr)	2020	2021	2022	2023
* Lokalinvesteringar i gruppbestäder			x	
**Inventarier nya gruppbestäder			x	
Totalt			46 000	

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

***) Kommer att tilldelas socialnämnden i samband med att kommunstyrelsen beslutar om igångsättningstillstånd

Bedömningen är att ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka 6 lägenheter på år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet

av lägenhet i gruppbofastad. Behovet tillgodoses främst genom inhyrning av lägenheter vid nybyggnation.

Stadsbyggnadsnämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Investeringsbudget	45 000	45 000	40 000	45 500
Totalt	63 000	32 000	33 000	33 500

Investeringsområden är vägverksamhet, parkverksamhet, trafikverksamhet och stadsbyggnad. Stadsbyggnadsnämnden får 40 000 tkr 2020.

Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2019-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande. Vänsterpartiet vill se en fördubblad takt av utbyggnaden av cykelplanen så att investeringen är 10 mnkr/år 2020-2022 och 11 mnkr/år 2023 och framåt.

VA-investeringar

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Reinvesteringar inom VA-verksamheten	140 000	125 000	140 000	155 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	30 000	40 000	50 000	60 000
Totalt	170 000	165 000	190 000	215 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 170 000 tkr 2020 för VA- investeringar.

Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2019-10-31. Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

Äldrenämnden

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Investeringsbudget	5 000	5 000	5 000	5 000

Nytt verksamhetssystem (ÅNs del)	5 000	2 500		
Totalt	10 000	7 500	5 000	5 000

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 5 000 tkr för 2020. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2019-10-31.

Kommunala bolag: Tornberget AB

(tkr)	2020	2021	2022	2023
Energieffektiviseringsåtgärder	50 000	50 000	50 000	50 000
Reinvesteringar	85 000	86 000	87 000	88 000
Investeringar i tomtmark	16 500	16 500	16 500	16 500
Totalt	151 500	152 500	153 500	154 500

Energieffektiviseringsåtgärder

Vänsterpartiet vill fördubbla takten i energieffektiviseringen. Vi vill uppnå målet om energieffektivisering i klimat- och miljöpolitiska programmet så snart som möjligt. Dels för klimatets skull men även för att det är en kostnadsbesparing i driften.

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap med mera samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2020 medges 16 500 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

8. Ekonomisk plan för 2020-2022

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2020	2021	2022	2023
Kommunstyrelsen	240000			
Grund- och förskolenämnden	2100200			
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	491800			
Kultur- och demokratinämnden	86400			
Idrotts- och fritidsnämnden	145350			
Revisionen	1600			
Näringsliv- och arbetsmarknadsnämnden	400			
Socialnämnden	994200			
Stadsbyggnadsnämnden	155600			
Södertörns överförmyndarnämnd	0			
Södertörns upphandlingsnämnd	0			
Valnämnden	100			
Äldrenämnden	879000			
Kommunfullmäktiges reserv	25000			
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	92000			
Uppdrag till kommunstyrelsen att minska kostnaderna för kommunen	0			
Ej fördelade medel respektive år		145000	278000	309000
Totalt	5211650	5357000	5635000	5944000
varav nya medel 2020	422250			
Investeringar totalt	1551100	1165700	919900	1307800
Varav VA-investeringar	170000	165000	190000	215000
Kommunen investerar	214600	168200	163100	148500
Uppdrag lokalinvesteringar till Tornberget	1166500	832500	566800	944300

Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Verksamhetens intäkter	1 234	1 260	1 280	1 300	1 320	1 340
Verksamhetens kostnader	-5 661	-5 969	-6 392	-6 552	-6 845	-7 169
Avskrivningar	-93	-80	-100	-105	-110	-115
Verksamhetens nettokostnader	-4 520	-4 789	-5 212	-5 357	-5 635	-5 944
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 686	3 822	4 104	4 231	4 387	4 559
Generella statsbidrag och utjämning	923	1 074	1 146	1 167	1 292	1 431
Verksamhetens resultat	88	107	38	41	44	46
Finansiella intäkter	11	18	18	18	18	18
Finansiella kostnader	-9	-4	-4	-4	-4	-4
Resultat före						
extraordinära poster	91	121	52	55	58	60
Extraordinära kostnader/intäkter						
Årets resultat	91	121	52	55	58	60

Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar	2 387	2 617	2 902	3 130	3 373	3 621
Förråd och lager	0	0	0	0	1	2
Likvida medel	944	787	789	793	793	794
Kortfristiga fordringar	612	670	660	620	600	560
S:a omsättningstillgångar	1 556	1 457	1 449	1 413	1 394	1 356
S:A TILLGÅNGAR	3 943	4 074	4 351	4 543	4 767	4 978
SKULDER OCH EGET KAPITAL						

EGET KAPITAL	1 723	1 844	1 896	1 950	2 008	2 068
Avsättningar	461	435	495	565	635	695
Kortfristiga skulder	1 197	978	898	845	906	947
Långfristiga skulder	563	818	1 063	1 183	1 218	1 268
S:A SKULDER	1 760	1 796	1 961	2 028	2 124	2 215
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	3 943	4 074	4 351	4 543	4 767	4 978

Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	91	121	52	55	58	60
Avskrivningar	93	80	100	105	110	115
Förändring pensionsskuld	66	30	60	70	70	60
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-4	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	87	0	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	228	0	0	0	0	0
Kassaflöde löpande verksamhet	560	231	212	230	238	235
Investeringsverksamheten						
Investeringar	-450	-414	-385	-333	-353	-364
Exploateringsverksamhet		-150	-150	-93	0	0
Kassaflöde investeringsverksamhet	-450	-564	-535	-426	-353	-364
Finansieringsverksamhet						
Ökning/minskning skuld	4	255	245	120	35	50
Ökning/minskning långfristig fodran	-5	0	0	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	50	80	80	80	80	80
Kassaflöde finansieringsverksamhet	49	335	325	200	115	130
Årets kassaflöde	160	2	2	4	0	2

9. Regler för ekonomi

Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Intern kontroll kan sägas vara en kontroll att kontroller görs och att rutiner finns och följs. Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn. Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). Kommundirektören har utfärdat anvisningar till reglementet (2015). Mot dessa finns inget särskilt att invända emot. Däremot vill Vänsterpartiet ha en annan utgångspunkt för ekonomi- och verksamhetsstyrningen.

Vänsterpartiet vill avveckla New Public Management.

Idag består i allt väsentligt internkontrollen av stickprov gentemot viss data. Om en verksamhet är effektiv och fungerar som ska kan undersökas på så många fler sätt. Genom arbetsplatsdemokrati och brukardemokrati går det för revisorer och andra som har till uppgift att kontrollera verksamheterna att få fram väldigt värdefull information om både effektivitet och funktionalitet.

Intern kontroll

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Visselblåsarfunktion ska finnas i varje förvaltning.

Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Vänsterpartiet anser att konkurrensutsättning av kommunal verksamhet är ett helt verkningsslöst verktyg för att uppnå effektivitet. Verksamheternas bedrivs effektivt och ändamålsenligt i samspel mellan politiken, kommunpersonalens profession och brukarnas/målgruppens aktiva deltagande.

Vänsterpartiet anser att kommunen inte ska bygga ut den privata verksamheten inom LOV. Samtliga verksamheter bör återkommunaliseras.

Upphandling

De varor och tjänster som kommunen inte själv kan producera ska upphandlas.

Södertörns upphandlingsnämnd har genom verksamheten Upphandling Södertörn det övergripande ansvaret för genomförandet av upphandlingar samt att detta sker i enlighet med gällande lagar och antagna styrdokument.

Södertörns upphandlingsnämnd ska tillämpa Vita Jobb-modellen, så som den görs i Malmö.

Elevpeng

Vänsterpartiet yrkar på att frågan om Elevpengens storlek 2019 delegeras till Grund- och förskolenämnden, samt Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att fastställa i enlighet med den ram nämnderna tilldelats.

Nämnderna ska särskilt beakta de skolor med många socioekonomiskt svaga elever, och/eller där specialpedagogiska insatser är särskilt stora.

Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvarsoch befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa kommungemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan i interna kommungemensamma tjänster (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd. De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information och kommunikation
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

Vänsterpartiet Haninge vill att Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över antalet resultatenheter för att reducera dem till ett minimum. Vänsterpartiet Haninge vill även att Kommunstyrelsen får i uppdrag att reducera interndeberingarna till ett minimum och mer övergå till schablonbelopp som belastar resultatenheten.

Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen.

Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget ska vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Rutinen för att följa investeringsprocessen ska tas fram.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt ska fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet. Att hyra lokaler från annan part ska i det längsta undvikas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning. Fattas beslut om avställning av lokal för längre tid ska Tornberget ha rätt att hyra ut den till annan part i syfte att reducera kommunens kostnad för tomma lokaler.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning.

Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att skyndsamt rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter till nämnden. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar eller omprioriteringar omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing eller intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Information om obalans samt åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta motsvarande åtgärder som krävs för att återställa en budget i balans.

Uppföljning och återrapportering

Uppföljning och åtgärder är en viktig del i styrningen och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är att

tillhandahålla tjänster av god kvalitet och använda befintliga resurser effektivt måste styrningen ha en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet.

Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning ska följa kommunstyrelsens tidplan och anvisningar. Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

Månadsbokslut görs alla månader utom januari och juli. Dessa uppföljningar har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.

Nämnderna följer upp och rapporterar fullmäktiges mål och uppdrag tre gånger per år, delårsuppföljning 1 per april, delårsuppföljning 2 per augusti och i nämndens årsredovisning. Utökad månadsbokslut för kommunen upprättas per 30 april. Denna uppföljning har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna. Utökningen jämfört med ett vanligt månadsbokslut består i sammanfattning av nämndernas och kommunstyrelsens utfall och prognos för investeringar samt avstämd balans- och resultaträkning för kommunen (ej sammanställd redovisning för hela koncernen, ej kassaflödesanalys och noter).

Kommunens lagstadgade delårsrapport görs en gång årligen (per den 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat och uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten per augusti ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för Delårsrapporter.

Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte. Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

